

DE ZONDAGAVONDEN OP NOORDHOF.

HOOFDSTUK I.

MIJNE KENNISMAKING MET NOORDHOF.

Hoewel in het geheel geene vreemde voor mijn voortreffelijken gastheer en zijne echtgenoot, zoo was ik toch wel vreemdelinge op Noordhof, want ik was er den vorigen avond zeer laat voor het eerst aangekomen. Alles wat ik er van had kunnen zien was, dat het een zeer onregelmatig gebouwd familiekasteel was, op zijn minst twee honderd jaar oud, met allerlei soort van verschillende kamers, waarvan men zich met eenige verbeelding wel een denkbeeld zal kunnen maken. In een dezer vertrekken, eene aangename zitkamer voor den zomer, zaten mevrouw Scott en ik op den eersten morgen na mijne aankomst. Wij hadden elkander zeer veel te vertellen; en dat was geen wonder, want wij waren omtrent twintig jaren gescheiden geweest. Maria en ik waren zeer oude vriendinnen, in onze meisjesjaren gingen wij zamen school. Ik was een harer bruidsmeisjes, toen zij met den heer Scott huwde, hetgeen reeds het vierde eener eeuw geleden was, en daarna bleven wij nog lang buren en trouwe vriendinnen. Wij woonden in dezelfde straat van de mooie oude hoofdstad, waarin wij beiden geboren waren; wij bezochten 's zondags dezelfde kerk, en gedurende de overige dagen der week bewogen wij ons in dezelfde maatschappelijke kringen, en in alle belangrijke zaken, hetzij vreugde of verdriet, konden wij ons op elkanders medegevoel verlaten. Dit ging gedurende vijf jaren zoo voort, doch toen greep er eene groote verandering plaats. Op Gods bevel werd ik van de tooneelen mijner jeugd weggeroepen, en gedurende verscheidene jaren werd mij een verblijf aangewezen in eene verwijderde kolonie, eenige duizende mijlen ver van huis. Gedurende eenige jaren bleven mijne vriendin en ik elkander van tijd tot tijd schrijven, en na verloop van eenigen tijd vernam ik van haar, dat een klein landgoed in eene verwijderde streek zeer onverwacht aan haren echtgenoot als erfdeel was ten deel gevallen, en dat deze omstandigheid hunne verplaatsing naar Noordhof, zoo als het oude landgoed genoemd was, noodzakelijk maakte.

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

In den eersten brief, dien ik na die verplaatsing van mevrouw Scott ontving, gaf zij mij een onderhoudend, maar toch vrij treurig verhaal van de „barbaarsche streek,” zoo als zij die noemde, waarheen haar toekomstig lot haar scheen verbannen te hebben. Daarna begon onze briefwisseling te vertragen, en eindelijk werd zij gedurende eenige jaren geheel gestaakt, totdat ik, na met eene geknakte gezondheid in Engeland teruggekomen te zijn, dezelve weer opvatte; toen ontving ik zulk eene warme en vriendelijk dwingende uitnoodiging, om Noordhof voor zoo lang ik wilde tot mijne woning te maken, en maar dadelijk de reis derwaarts te aanvaarden, dat ik die vol vreugde aannam. Ik behoef hier niet te beschrijven, dat ik met den sneltrein van Londen afreisde, hoe veel uren ik onderweg was, aan welke stations ik stilhield, de heer Scott mij opwachtte en mij en mijne bagage in zijnen ruimen wagen pakte en mij naar Noordhof reed, mijlen ver door de ruwste en wildste streken, die ik ooit in mijn leven gezien had, ja, die ik nimmer in Engeland zou verwacht hebben, noch dat ik met glimlaches, tranen en warme omhelzingen door mijne getrouwe vriendin mevrouw Scott werd ontvangen.

„Ik herinner mij, dat ik u geschreven heb,” zeide mijne vriendin, „hoe wij er toe gekomen zijn om ons lief huisje te C. te verlaten, en op deze afgelegene plaats te gaan wonen. Maar ik kan u onmogelijk beschrijven, wat ik gevoelde en hoe zeer mij bijna alle moed ontzook, toen ik voor het eerst om mij heen zag, en bemerkte wat mijne toekomstige woonplaats zijn zou. Ik kan u zeggen dat ik dien schok niet zou te boven gekomen zijn, zonder tot wanhoop te vervallen, indien ik niet gesteund en opgewekt geworden ware door mijn echtgenoot.”

„En nu,” zeide ik, „hebt gij eene lieve en gemakkelijke woning; en indien de landstreek voor de liefelijkheid en het zachte groen van het oude huis in het zuiden moet onderdoen, zoo is zij daarentegen veel verhevener in die wilde pracht.” Ik keek uit het venster terwijl ik sprak, en wees op de verwijderde heuvels, die zich zoo trotsch verhieven, en den gezigteinder begrensden, alsmede op de meer nabijgelegen groote en onregelmatig geschakeerde landen, die klaarblijkelijk, zelfs voor mijn ongeoeft oog, zorgvuldig bebouwd waren, en omgeven door steenen dijken, of ruwe lage wallen, in plaats van groene heggen. Inderdaad, het gemis van heggen en boomen was het voornaamste, dat aan het

uitzigt hier ontbrak, hetgeen anders aangenaam, zoo al niet bepaald fraai zou geweest zijn, vooral nu, dewijl het verlevendigd werd door een schitterenden zonneshijn. Ik moet er evenwel bijvoegen, dat de heer Scott zooveel mogelijk getracht had dit gemis te verhelpen door op verscheidene plaatsen van zijn landgoed dennen en andere boomen te doen planten. Mijne vriendin glimlachte.

„Gij kunt u naar hetgeen gij nu ziet geen denkbeeld maken van den toestand der woning, waarin wij haar nu vijftien jaren geleden vonden. Het huis zelf was in zulk een staat van verval en verwaarloozing, dat het nauwelijks bewoonbaar was; het land was zoo verwoest door eene slechte of 't in geheel geene bebouwing, dat het scheen alsof het niets dan doornen en distelen zou kunnen voortbrengen, waarvan dan ook op het geheele landgoed een zeer ruime oogst voorhanden was; de schuren vielen bijna om, en eene was geheel ingestort, dewijl er niet de minste herstelling aan besteed was geworden, en de hutten die bij het goed behoorden, waren in een ellendigen staat. Voeg daar nu nog bij dat de boeren en hunne gezinnen die de heuvels bewoonden, tot een toestand waren vervallen, die zeer weinig van die der luie en slechte wilden verschilde, en gij kunt u eenigzins voorstellen wat onze woonplaats toen was. „O, Johan!” zeide ik tot mijn echtgenoot, twee of drie dagen na onze aankomst, en toen de treurige kennismaking van onze nieuwe woonplaats mijne ziel met schrik vervuld had, „o, lieve Johan, wij kunnen hier nooit, nooit blijven!” Ik liet mijn hoofd op zijn schouder rusten, en weende bitterlijk.”

„Wij willen het een jaar beproeven, Maria,” zeide hij, „en als gij er dan nog zoo over denkt, zullen wij de plaats verlaten. Maar laat ons, zoolang wij hier zijn, ten minste moed houden, en denken dat wij, die dit niet gezocht hebben, hier toch zeker met een wijs en nuttig doel geplaatst zijn geworden.”

„Ik kan u niet zeggen, Carolina, hoezeer de vriendelijkheid en goedheid van mijn echtgenoot mij schraagde en bemoedigde. Ik zag (ofschoon hij het niet bekende) dat hij zelf gebukt ging onder het vooruitzicht dat voor hem lag; maar hij had vast besloten om mannelijk te strijden tegen de moeilijkheden, die hem te wachten stonden. Wat kon ik dus anders doen, dan ook mijn aandeel van den last op mij te nemen. Het was een arbeid die veel tijd vereischte, Rome werd, gelijk gij weet, ook niet in eenen enkelen dag gebouwd, en het duurde verscheidene maanden eer er enige zichtbare verandering op Noordhof te bespeuren was. Langzamerhand echter kwam er eenige verbetering; en toen Johan tegen het einde van het jaar tot mij zeide: „Wel, Maria, zullen wij van hier vertrekken?” zoo was mijn antwoord gereed: „Laat ons blijven waar wij zijn, wij hebben hier ons werk te doen, Johan!”

„De grootste hinderpaal voor ons genoegen, of liever voor ons geluk,” vervolgde mevrouw Scott, toen zij eene beschrijving gegeven had van de verschillende plannen, die gevormd en uitgevoerd werden voor de verbetering van Noordhof, „was met betrekking tot den dag des Heeren. Wij waren zoozeer gewoon geworden aan eene gemakkelijke en geregelde godsdienstoefening, dat het ons op iederen zondag een vreemd en pijnlijk gevoel was, geene kerk in onze nabijheid te hebben. Het zou evenwel weinig gebaat hebben dit gemis voortdurend te bejammeren; en dus was een der eerste aankopen, die mijn echtgenoot deed, nadat wij hier voor goed gevestigd waren, die van een ruimen en stevigen wagen, (dezelfde die u gisterenavond hier gebracht heeft, lieve) welke ofschoon hij niet uitsluitend voor de dienst van het heiligdom gebruikt wordt, toch allengs den naam verkregen heeft van „pachter Scott's kerk-karavaan.” Dit rijtuig heeft ons gedurende die vijftien jaren met al onze kinderen en bedienden naar de ochtenddienst in E. gebracht, door alle weer en wind heen. Het is zoo, wij kunnen niet allen te gelijk op iederen dag des Heeren opgaan; maar wij verdeelen het zoo goed wij kunnen, zoodat iedereen zooveel mogelijk in dien zegen kan deelen.”

„En zij die 't huis blijven?” vroeg ik.

„O wij zijn zelfs hier niet van alle christelijke voorregten buitengesloten,” hernam mijne vriendin; „want ik moet u zeggen dat mijn echtgenoot, kort nadat wij hier te Noordhof gekomen waren, eene Zondagschool opgericht heeft, voornamelijk ten behoeve der kinderen van zijne eigene onderhoorigen, maar ook tevens voor allen, die er gebruik van willen maken. Eerst hadden wij iederen zondagmiddag de jongsten hunner in onze keuken, als wij van de morgendienst waren teruggekeerd; maar wij vonden dit al spoedig zeer lastig, deels dewijl het zeer strijdig was met de noodige rust voor onze bedienden, en ten anderen, dewijl er zoo veel uit de naburige school overliepen, dat wij bepaald overladen werden. Dus deed mijn echtgenoot een stouten stap voorwaarts, en bouwde een schoollokaal. Kom hier, Caroline, gij

kunt van hier het dak zien, als gij aan dezen kant uit het venster kijkt.” Ik zag naar de aangewezen rigting, en bemerkte boven de toppen van eenige jonge dennen, een pannendak, op omstreeks vijf minuten afstand.

„Dit plan was zeer goed gelukt,” vervolgde mevrouw Scott, „en gedurende eenigen tijd waren mijn echtgenoot en ik de eenige onderwijzers. Na eene poos evenwel kregen wij hulp, en in plaats van de mid-dagschool alleen, is de school nu tweemaal daags geopend, niet alleen voor de kinderen, maar ook voor de openbare eeredienst. Want wij ontdekten al spoedig, dat onze arme bureu nooit eenige plaats van Godsvereering bezochten, en als wij hen hierop opmerkzaam maakten, wendden zij voor, dat de groote afstand de oorzaak van dit verzuim was.”

„En komen zij nu getrouw op?”

„Ja het schoollokaal is voor de beide diensten altijd zeer goed gevuld. Het zal u genoegen doen als gij ziet welk eene oplettende vergadering wij hebben. En hetgeen nog beter is, wij hebben duidelijke bewijzen, dat onze getrouwe Heer de belofte niet vergeten heeft, dat zijn woord niet ledig tot Hem zal terugkeeren, maar dat het zal doen hetgeen Hem behaagt en voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Hij het zendt.”

„En door wie wordt die eeredienst bestuurd?” vroeg ik.

„Ja, dat was in het begin onze grootste zwargheid. Gij zoudt misschien niet gedacht hebben dat mijn echtgenoot ooit opgeleid was om een evangelist te worden, en toch was het zoo, totdat zich een andere weg voor hem opende. Na hebben wij echter in den predikant van het kerspel, waartoe ook dit gehucht behoort, een uitnemenden vriend, en wanneer hij zijne morgendienst in zijne eigene kerk volbragt heeft, krijgt hij een plaatsje in onze kerk-karavaan, en preekt 'smiddags bij ons. Zoo ziet gij, dat wij niet zoo geheel verstoken zijn van christelijke voorregten als gij vreesdet.”

Ik bemerkte later dat dit eene zeer nuttige schikking was, die veel goeds had uitgewerkt; en het kan geen kwaad, hier melding te maken van eene zaak, die niet zeer algemeen bekend was, namelijk dat de inkomsten van den predikant aanmerkelijk vermeerderd werden door de hartelijke milddadigheid van den heer Scott, door wiens hulp de bejaarde predikant van het kerspel een hulpprediker kon aannemen, om hem in zijne menigvuldige werkzaamheden de behulpzame hand te bieden.

„De heer Townley,” vervolgde mijne vriendin, „is een warm en ijverig evangelieprediker, ik ben verzekerd dat gij met hem ingenomen zult zijn; en gij zult weldra gelegenheid hebben met hem kennis te maken, dewijl hij altijd den zondagavond op Noordhof doorbrengt, en eerst den volgenden morgen naar zijne woning terugkeert. En daarbij, vervolgde mevrouw Scott, „hebben wij nog eene hulp, of liever gezegd een paar helpers. Gij herinnert u immers mijn oudsten broeder nog wel?”

„Kapitein Karel, zoo als wij gewoon waren hem te noemen, maar vergeef mij, ik had kapitein Weatherley moeten zeggen.”

„Ja lieve, hij was ook op uwe bruiloft, zoo als gij weet; later logeerde hij eens of tweemaal gedurende een paar weken te C., met verlof zoo als men dit noemt.”

„Ik weet echter niet veel van hem, want hij was zoo als gij weet een volwassen man, toen wij nog maar meisjes waren.”

„Dat is waar, maar gij zult hem nu beter leeren kennen. Hij woont dicht in onze buurt. Hij heeft zijn pensioen genomen, en is weduwnaar met eene dochter.”

„Het zal mij genoegen doen, uw broeder eens weder te zien,” zeide ik.

„Ja, ik ben overtuigd dat hij u zeer goed bevallen zal, en Charlotte ook. Gij kunt niet gelooven welk een steun wij aan hen gehad hebben, en daarenboven ook zoo veel hulp! Charlotte is bijzonder ontwikkeld en verstandig, en eene lieve gezellin voor mijne meisjes; en Karel, niettegenstaande zijn houten been, (want ik vergat u te zeggen dat hij een houten been heeft) en ofschoon hij reeds over de zestig is, is zoo werkzaam als een jong mensch: hij helpt Johan in het besturen van zijn landgoed, en neemt een werkzaam aandeel in ons zondagswerk, door de kinderen te onderwijzen en de morgendienst bij beurten met mijnen echtgenoot waar te nemen.”

„Inderdaad,” zeide ik, „in plaats van u te beklagen, Marie, over uw gemis van godsdienstige voorregten, moest ik u liever geluk wenschen, omdat gij er zooveel hebt.”

„Neen, dat moet gij niet doen, Caroline; wij hebben met hinderpalen te strijden, die niet weinig in getal, noch gering te noemen zijn. Onze eenige hoop is, (en wij weten dat het zoo zijn zal) dat de groote Meester aller vereenigingen onze zwakke pogingen om Hem te dienen zoo

goed wij kunnen, niet zal versmaden. Hij heeft het immers beloofd, dat waar twee of drie in zijnen naam vergaderd zijn, Hij daar in hun midden zal wonen; en voorzeker, het is niets buitengewoons, dat wij kunnen zeggen, de vervulling dier belofte meermalen ondervonden te hebben. Er was evenwel nog eene mogelijkheid, waarmede wij te strijden hadden, en die ons lang heeft beziggehouden, namelijk op welke wijze wij onze zondagavonden zouden doorbrengen. Toen onze kinderen nog klein waren konden wij hen altijd aangenaam en nuttig bezighouden met het een of ander, dat niet met de heiligheid van den zondag in strijd was; maar toen zij ouder werden, gevoelden wij, dat er iets anders moest bedacht worden, om te voorkomen dat die avonden werden doorgebracht in eene onbestemde bezigheid zonder doel of nut. Gij gevoelt, dat onze zondagmorgen- en middagdienst, alsmede de school, aan iederen bewoner van Noordhof de gelegenheid geven tot eene nuttige inspanning; maar er blijven toch nog lange avonden over, zoowel in den zomer als in den winter, waarvoor het zeer moeilijk is eenige nuttige bezigheid te vinden. In de steden heeft men, gelijk gij weet, eene avonddienst voor allen die er gebruik van wenschen te maken; maar hier zou dit zeer moeilijk, zoo al niet geheel onmogelijk zijn, ten minste zoo denken wij er over.

„Het was eene goede gewoonte van onze voorvaderen, eer de avonddienst werd ingevoerd,” vervolgde mevrouw Scott, „het geheele gezin om zich heen te vereenigen tot huiselijk onderrigt en Godsvereering; en wij besloten dit voorbeeld met eenige wijziging na te volgen. Wij vonden weldra dat het niet alleen belangrijk, maar ook zeer nuttig was; en ik hoop dat, wanneer gij eenige zondagen bij ons doorgebracht zult hebben, gij overtuigd zult zijn, dat zelfs in zulk een afgelegen hoekje als Noordhof is, wij niet verstoken zijn van christelijke gemeenschap, nuttige gesprekken en godsdienstig onderwijs, dat strekken kan om onzen dierbaren Heer te dienen, die niemand (zelfs niet de armen onder ons) zal afwijzen, dewijl Hij alleen in aanmerking wil nemen wat de mensch heeft, en niet wat hem ontbreekt.”

Hier werd ons gesprek afgebroken door het binnentreden van de beide oudste dochters mijner vriendin, Maria en Rebecca, die mij tot eene morgenwandeling kwamen uitnoodigen; en spoedig daarna werd ik aan kapitein Weatherley en aan zijne dochter in hun eigen huis voorgesteld, dat omtrent tien minuten afstands van Noordhof verwijderd was. Bij hen vond ik den heer Tresham, een ouden vriend van den kapitein, die daar een vrij lang verblijf hield. Het zou voor mij eene aangename bezigheid zijn, al die verschillende personen te beschrijven, maar dit eerste hoofdstuk is toch reeds veel te lang geworden. Ik moet mij dus tevreden stellen met hierbij te voegen, dat ik op den volgende dag des Heeren mijnen gastheer en onderscheidene leden van zijn gezin in de „kerk-karavaan” naar hunne gewone plaats van Godsvereering vergezeld en toen naar Noordhof terugkeerde, in gezelschap van den heer Townley, en met zeer veel genoegen naar het onderrigt, dat in het schoolgebouw gegeven werd, luisterde; daarna zag ik met eenig verlangen uit naar de gezellige zamenkomst, die 's avonds moest plaats hebben, en waarvan mijne vriendin reeds eenige melding gemaakt had. En nu, dewijl ik tot hiertoe, om elkander beter te kunnen begrijpen, mijne lezers heb binnengeleid in het gezelschap, in welks midden ik gedurende eenige maanden zoo geheel onverwacht was opgenomen, zal ik zooveel mogelijk den eenigzins zelfzuchtigen inhoud dien ik in dit hoofdstuk heb moeten volgen, vermijden, en trachten de verhalen, geschiedkundige anecdotes en meer ernstige gesprekken en opmerkingen, waarbij ik eene zoo gewillige en aandachtige toehoorderes was, zooveel mogelijk getrouw weder te geven.

Ik wil evenwel mijne pen hier nog niet nederleggen, zonder aan te merken, dat de plannen, die door mijne voortreffelijke vrienden te Noordhof gevormd waren, voor het geestelijke welzijn van hunne onderhoorigen, zoowel als om het godsdienstig leven in hun eigen hart te onderhouden van zoodanigen aard waren, dat zij met eenige wijziging door bijna iedere christelijke familie, die zich in dergelijke omstandigheden bevindt, kunnen nagevolgd worden. Vergun mij nog even uit te leggen wat ik hiermede bedoel, met een paar aanhalingen uit de voorrede van een boek¹⁾ dat ik vóór mij heb liggen.

„Dat ieder Christen een werk te doen heeft voor zijnen Heer en Meester, is eene duidelijke en eenvoudige waarheid; en hoewel allen niet dezelfde begaafdheden of gelegenheid bezitten, zoo is er toch niemand, die de eere Gods en het eeuwig welzijn zijner medemenschen

¹⁾ »De Spenters, of beschrijving van een landelijk gehucht,” uitgegeven door het Godsdienstig Traktaatgenootschap.

opregtelijk ter harte neemt, die in deze wereld van zonde en smart toch niet ten minste iets doen kan, om het koninkrijk van den Zaligmaker uit te breiden; en indien hij niets meer dan slechts één talent bekomen heeft, zoo zal de getrouwe aanwending daarvan niet zonder belooning blijven.”

„Er zijn zeer veel eenvoudige en vergetene Christenen geweest, van wie de wereld nooit iets gehoord heeft, en tot wie, waarschijnlijk zelfs tot hunne eigene groote verwondering, op den oordeelsdag de woorden van den goddelijken Regter en Verlosser zullen gerigt worden: „Wel gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal Ik u zetten; ga in in de vreugde uws Heeren.” En indien de uitkomsten altijd door de menschelijke kennis en wetenschap van hunnen oorsprong af konden nagespeurd worden, zouden wij meermalen kunnen zien, dat die vergetene en nederige navolgers van Christus juist de uitverkoren middelen waren tot eene voorspoedige uitbreiding van het evangelie in vele duistere plaatsen der aarde. En voorzeker, de buurt van Noordhof was eene duistere plaats op aarde, toen de familie Scott er kwam wonen. Wat zij met den zegen van God, door hunne pogingen, hunnen invloed en hun voorbeeld geworden was, heb ik reeds eenigzins pogen aan te toonen.”

DE WEGEN DES HEEREN ZIJN ENKEL WIJSHEID EN GOEDHEID.

Een ouderenpaar, op wiens innig christelijk gestemd gevoel niet zeer te roemen viel, had een enig kind verloren en gevoelde daarover de innigste smart. Zij kenden echter den hoogen troost niet, door Jezus op aarde gebracht, en weenden dus als diegenen, welke noch vertrouwen op God, noch hoop voor den hemel hebben; ja hun morrend ongenoegen werd door hen niet in hun binnenste verborgen, maar brak in luide klagten uit. In deze gemoedsstemming bragt een leeraar der godsdienst hun een bezoek. Zij ontveinsden hem hunne gevoelens niet, maar deden hem de vraag: „Waarom de groote Bestuurder des heelals, die volgens de verklaring der H. Schrift toch enkel liefde was, hun dat enig kind had kunnen ontnemen?” — Na eenig bedenken sprak hij hen in dezer voege aan: „Ge wenscht van mij te weten, waarom God uw kind tot zich genomen heeft? Welnu, dan zeg ik: Hij wil van uw gezin ook één in den hemel hebben. Gij, dit heb ik al meer dan eens bespeurd, hebt nog geene geneigdheid aan den dag gelegd die zalige oorden binnen te treden, en zoudt uw lieveling, ware hij de uwe gebleven, ook zoo verkeerd hebben opgevoed. Die opvoedingstaak nu heeft Hij van u overgenomen. Maar ook u wil Hij zijne reddende hand reiken. Hoort slechts deze gelijkenis: Er was een goede herder, die in zijn stal smakelijk en kostelijk voedsel voor zijne schapen had bereid, en wel in zulk een overvloed, dat ze nu niet naar buiten wilden. Langen tijd joeg hij hen voort, maar zij draaiden in een kring rond, sprongen bij de geopende deur komende terug en bleven waar zij waren. De herder kreeg toen den inval een lam der kudde in zijne armen te nemen en het vooruit te dragen; en ziet toen liepen ook de andere schapen hem achterna. Mij dunkt de toepassing zal voor u niet moeilijk zijn. Christus is de goede Herder, de geopende schaapstal de hemel; het lam uw kind. Klopt er dus nog een welgezind ouderhart in uwen boezem, loop het dan na: want de Heer draagt de lammeren vooruit, opdat de ouden volgen zouden.

„Hij, toch is de goede Herder,
Die ons door dit leven leidt,
En langs goede en kwade paden,
Steeds ten hemel voorbereidt.”

Geroerd en dankbaar was deze toespraak aangehoord en de gezegende invloed er van was blijbaar in hun volgend levensgedrag.

H. N. v. T.

De methodisten waren in 1729 vier in getal, gedurende de eerste negen jaar groeiden zij aan van vier tot vijftig; sedert dien tijd zijn er 6,000,000 methodisten gestorven, 2,000,000 leven en 8,000,000 zijn onder den invloed hunner prediking.

DE ZONDAGAVONDEN OP NOORDHOF.

HOOFDSTUK II.

EERSTE ZONDAGAVOND. — DE ONDERWIJZER WORDT ONDERWIZEN.

Op den eerste zondagavond van mijn verblijf op Noordhof was een vrij talrijk gezelschap in de zaal aanwezig. Van mijnheer en mevrouw Scott heb ik reeds gesproken en ook melding gemaakt van hunne oudste dochter. Er waren nog twee jongere meisjes, die omtrent twaalf en dertien jaar oud waren, benevens hare gouvernante, en Karel Scott, de oudste zoon mijner vriendin, een jong mensch van negentien of twintig jaren. De andere jongens lagen school. Een ander lid van de familie op Noordhof was een jong heer, die onder voogdijenschap van den heer Scott stond, en door hem in de theorie en in de praktijk der landbouwkunde onderwezen werd. Ook waren er de heer Townley, de predikant, welken ik dien dag had hooren prediken, zoowel in de ver afgelegene kerk als in het schoolgebouw, kapitein Weatherley en zijne dochter, met hunnen vriend den heer Tresham, benevens nog eene bejaarde dame, eene weduwe met hare dochter, die in een net landelijk huisje in de nabuurschap woonden, en die ik tot hiertoe nog niet gezien had, maar later leerde kennen, als mevrouw en jufvrouw Hope. Ik moet hier nog bijvoegen, dat deze allen toch nog niet het geheele gezelschap uitmaakten. Ik was in het begin eerst verwonderd, maar nog meer verheugd, dat het vermeerderd werd door de huisbedienden mijner vriendin, die omtrent een half uur nadat het theegeod met als zijn toebehooren was weggenomen, zeer bedaard de zaal binnenkwamen, met zakbijbeltjes in de hand, en hunne zitplaatsen innamen. Het scheen, alsof in de tegenwoordigheid van den grooten Meester ieder klein verschil van maatschappelijken stand uit het oog verdwenen was.

Ik bemerkte dat de gewone loop der huiselijke zondagavond godsdienst-oefening daarin bestond, om de Heilige Schrift voor de geheele vergadering te lezen, en dat de oudsten uit het gezelschap de gewoonte hadden daarna het een of ander te vertellen, of eenige aanmerkingen te maken over het gelezene, ten einde dit meer duidelijk en begrijpelijk voor de overigen te maken. Daarna werd er een lied gezongen en gebeden, waarna de vergadering uiteenging; de geheele dienst duurde omtrent een uur. „Wij denken dat wij van de aandacht onzer jeugdige toehoorders niet te veel moeten vergen,” zeide mevrouw Scott; „want als er geene belangstelling gevonden wordt, kan men er weinig voordeel meer van hopen.” Het gedeelte des bijbels, dat voor dien zondagavond was aangewezen, was de geschiedenis van Naäman den Syriër, die van melatschheid genezen werd. Ik zal hier met stilzwijgen de opmerkingen en verklaringen voorbijgaan, die door den voorganger gemaakt werden bij het einde van ieder vers, dat bij beurten werd voorgelezen, en wil alleen maar zeggen, dat van den oudste tot den jongste in de kleine vergadering, ieder zijn of haar vers geregeld en zonder de minste verwarring of aarzeling voorlas. Het was inderdaad een genot, om zoo velerlei tevredene stemmen te hooren, die hoewel ieder met een verschillenden klank, elkander opvolgden in zulk eene uitmuntende bezigheid. En het scheen zelfs als ware de dienst veel te spoedig afgevoelen. Toen evenwel liet de heer Townley, zonder eenige poging aan te wenden om meer indruk te maken, ons de volgende korte geschiedenis hooren, die ik zal noemen

DE ONDERWIJZER WORDT ONDERWEZEN.

Eenige maanden geleden was ik getuige van tooneelen en van zaken, die mij duidelijk bewezen hoeveel zelfs de nederigste discipel van Christus voor zijnen grooten Meester doen kan, en dat door de eenvoudigste en natuurlijkste middelen. Eenige weinige woorden op zijn pas gesproken, en door de magt van den Heiligen Geest in het hart van den hoorder binnengedrongen, kunnen zijn en zijn ook dikwijls kostelijke zaadkorrels geweest, die wortel geschoten hebben, en zestig- en honderdvoudig vruchten hebben gedragen. Het kleine joodsche meisje, dat tot hare meesteres zeide: „Och of mijn heer ware voor het aangezicht van den profeet, die te Samaria is,” vermoedde wel niet, welke uitwerking deze eenvoudige woorden zouden hebben, en de nederige dienaar van Christus, die zediglijk en bevend het evangelie der genade aan anderen verkondigt, is niet zelden verwonderd over de uitwerking, die zijne woorden gehad hebben.

Omtrent vijfen-twintig jaar geleden werd een predikant in een groot en zeer bevolkt kerspel, in een afgelegen gedeelte des lands beroepen, waar hij weldra huwde en een rustig en gelukkig huiselijk leven

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

begon. Zijne vrouw was zeer beminnelijk en verstandig, en hij had verscheidene bureu, met wie hij weldra zeer bevriend en vertrouwelijk werd. De heer Howard (zoo was de naam van den predikant) was niet onbekend met het gewigt der taak, die hij op zich genomen had. Het is waarschijnlijk dat, indien men hem de vrije keus van een beroep gelaten had, hij in dat geval aan eene andere betrekking de voorkeur zou gegeven hebben, maar men had er in zijne plaats over beschikt, dat de prediking van het evangelie zijne bestemming zou zijn; en hij had toegegeven, en dus al die leerscholen doorloopen, welke als noodig beschouwd werden, om zich in de godgeleerdheid behoorlijk voor te bereiden. Toen hij met eenen gunstigen uitslag zijne examens had afgelegd en van de hoogeschool was teruggekeerd, dacht hij, en dit was ook het oordeel van anderen, dat hij behoorlijk was toegerust om, toen hij er den leeftijd voor bereikt had, geordend te kunnen worden, en daarna de gewone pligten van een dorpspredikant te kunnen volbrengen. De heer Howard was een man met een voortreffelijk zedelijk karakter. Hij had de hoogeschool met een onbezwalkten naam verlaten, en in alle uitwendige opzichten kon hij beschouwd worden als een voorbeeld van stipte eerlijkheid en lofwaardigen ijver voor het welzijn van hen, die aan zijne geestelijke zorgen waren toevertrouwd geworden.

Helaas! bij dit alles ontbrak toch nog iets, en zonder dit worden alle zorgen en iedere poging onvruchtbaar, en kunnen geen zegen verwerven.

En toch was het zoo; bij onze laatste ontmoeting ontboezemde de heer Howard met diep gevoel de volgende verzen:

Lang scheen ik U te dienen, Heer!
En veel voor U te zijn;
Ik vastte, bad en deed veel meer,
Maar toch, 't was niets als schijn.

Bij uwe vrienden voegde ik mij,
En hoorde naar uw woord;
Maar schoon voor 't oog gestemd als zij,
Had 'k nooit tot hen behoord.

Ik wist toen niets van uw gebod,
Dan 't geen de wet gebiedt;
De liefde van mijn Heer en God,
Helaas! die kende ik niet.

„Ja,” zeide hij, „deze regelen beschrijven volkomen den toestand mijner ziel, gedurende vele lange jaren. Ik had een ijver voor God, maar niet die tot meerdere kennis van Hem leidde; want de regtvaardigheid Gods niet kennende, en mijne eigene gerechtigheid zoekende op te rigten, was ik der regtvaardigheid Gods niet onderworpen.”

De uitslag hiervan was, zoo als men die met regt moet verwachten. Een toestand gelijk aan een geestelijken dood bleef steeds voortduren, niettegenstaande al den arbeid van den heer Howard.

„Gedurende twintig jaren,” zeide hij, met diepe droefheid in het hart, en met tranen die hem langs de wangen stroomden, „gedurende twintig jaren, en dat zijn de beste jaren van mijn herderlijk leven geweest, vernam ik nooit den geringsten goeden uitslag mijner prediking; ik hoorde nooit de angstige vraag van eene arme bedrukte ziel: wat moet ik doen om zalig te worden? Twintig jaren! bedenk dit eens! meer dan duizendmaal gepredikt, en ten minste even zooveel herderlijke bezoeken afgelegd, (waarschijnlijk nog veel meer) en niet eene enkele slapende ziel opgewekt tot het gevoel van schuld en gevaar. En toch, ik twijfel er niet aan, of de heer Howard gaf zich veel moeite bij het opstellen zijner leerredenen, en onderwees, of trachtte ten minste eene gezonde zedeleer te onderwijzen, waarover Plato zich niet had behoeven te schamen. Maar hij predikte Christus niet, den Christus van het Evangelie. En hoe kon hij dit ook, daar hij Christus niet kende als het einde der wet tot regtvaardigheid een ieder die gelooft. Twintig jaren aldus doorgebracht, en na verloop van dien tijd was de heer Howard bijna vijftig jaar oud. Hij was zeer gelukkig geweest met zijne vrouw, die verscheidene jaren jonger was dan hij, en had twee reeds volwassene dochters. Zoo verre als men naar uitwendige omstandigheden kan oordeelen was het lot van den heer Howard zeer benijdenswaardig. En toch was hij niet gelukkig, de gewone loop van zijn werk in het kerspel was hem tot een last geworden; en hoewel hij niet verflaauwde in zijne pogingen voor de zedelijke vorderingen zijner gemeente, kwam hij toch tot het treurige besluit, dat hij gedurende twintig jaar niet veel meer gedaan had dan in den wind te prediken. En

38

zels de waarheden der Heilige Schrift schenen als zij over zijne lippen gevloeid waren haar gewigt en oneindige waarde te verliezen. Hij wist, of ten minste hij vermoedde het, en toch kende hij er geen geneesmiddel voor.

Er was een dienstmeisje in het gezin der Howards, die de familie gedurende twee of drie jaren getrouw gediend had. Haar naam was Helena, en toen zij bij hem in dienst trad, was zij omstreeks vijf-entwintig jaar oud. Zij was, zoo vertelde men mij, een zeer stil meisje, gewoonlijk zeer ingetogen, hetgeen ten deele toe te schrijven was aan eene belemmering in hare spraak, die haar het praten zeer moeilijk maakte en voor anderen lastig was; maar ook wel aan een van natuur stiltzweigend en ingetrokken karakter, hetgeen haar steeds deed terugdeinzen van eenige vertrouwelijkheid, zelfs met de everige dienstboden. Zij was evenwel eene voortreffelijke en geschikte dienstbode, vooral de wijk zij ijverig en trouw was, en zij stond bij mevrouw Howard en de beide jonge meisjes zeer hoog aangeschreven. Toen Helena omtrent drie jaren in dienst geweest was, werd zij eensklaps ziek. Eerst veronderstelde men dat zij koude gevat had, en dat eenige dagen rust en eene goede oppassing haar weldra weer zouden herstellen. Zij werd dus door hare meesteres met zeer veel liefde en goedheid opgepast, die er op aandrong dat zij al haar werk zou laten liggen, en in alle opzichten werd er voor de arme Helena dezelfde zorg gedragen als zij voor hare eigene dochters in dezelfde omstandigheden had kunnen doen. Maar in plaats van spoedig te herstellen, werd Helena voortdurend erger. Eerst had zij wat koorts, en nadat deze haar verlaten had, bleef er bij voortdurend eene uitputting bestaan, die het kenmerk was van eene diep ingewortelde ziekte. Het is onnoodig langer bij dit gedeelte der geschiedenis te blijven stilstaan; genoeg, de geneesheer, onder wiens behandeling zij van het begin harer ziekte af geweest was, zeide tot mevrouw Howard, dat de ziekte zeer snel verminderde. „Gij zoudt wijzer doen haar naar huis te zenden, voordat zij nog zieker en zwakker wordt,” zeide hij.

Dit evenwel was om de eene of andere reden onmogelijk, en Helena werd bij voortdurend met hartelijkheid opgepast en verzorgd door hen die zij zoo trouw gediend had, toen zij nog gezond en krachtig was. Eens, toen zij reeds zoozeer achteruitgegaan was, dat zij niet langer dan gedurende een paar uren daags kon opzitten, kwam de heer Howard (zoo als hij dagelijks deed) in hare kamer, om haar de gebeden voor te lezen. Toen hij deze beroepspligt, gelijk hij dit toen beschouwde, volbragt had, ging hij zitten, en begon met veel saarzing en zachtheid met Helena over hare voorbereiding voor de eeuwigheid te spreken. Tot hiertoe had hij dit onderwerp vermeden, met de gedachte dat dit de ziekte zou kunnen ontroeren, en zelfs haren toestand zou verergeren. Ik ben in staat, om in duidelijke woorden een gedeelte van dit gesprek te kunnen overbrengen. De hoofdinhoud kwam hierop neder.

„Gij zijt zeer ziek, Helena,” zeide de heer Howard medelijdend.

Helena's zwakte, gevoegd bij hare moeilijke spraak, maakte het haar zeer bezwaarlijk om veel te spreken; maar zij glimlachte en fluisterde: „Ja, mijnheer.”

„Gij weet misschien reeds dat de dokter zeer weinig hoop geeft, dat gij ooit weder gezond of sterk zult worden.” Dit was de sterkste aanmerking, die de heer Howard zich wilde veroorloven, om haar te zeggen dat hare ziekte hopeloos was.

„Ik ben er zeker van dat ik niet weer beter zal worden,” fluisterde Helena nogmaals.

„Dus gij wist het reeds?” vroeg de heer Howard, zeer verwonderd, dat die bekendheid met haar toestand het zieke meisje niet scheen te bedroeven.

„Ik heb het reeds sedert eenige weken geweten,” zeide Helena.

„En verontrust u dit niet?”

„O, neen, neen!” Dit werd met zeer veel nadruk uitgesproken.

„Ik ben blij dat gij dit kunt zeggen,” zeide de heer Howard, merkbaar verlicht; „maar inderdaad het moet een groote troost voor u zijn, dat gij kunt denken hoe onberispelijk uw leven was, en hoe getrouw gij al de werkzaamheden die op u rustten hebt volbragt, en uwe godsdienstige pligten zeker ook, daar twijfel ik niet aan.”

Helena zag haren meester met zulk een vragenden blik aan, dat hij meende dat zij hem niet goed had begrepen. Hij herhaalde dus die woorden nog eens. Helena's oogen vulden zich met tranen, maar zij wendde geene poging aan om te spreken. De oorzaak dier ontroering niet begrijpende, maar denkende dat zij gezocht moest worden in het een of ander verzuim ten opzichte harer pligten, ging hij bemoedigend voort:

„Het is waar, gij zijt niet volmaakt geweest, Helena; niemand is dit of kan het zijn; maar gij weet, wij hebben onzen gezegenden Je-

zus en zijn werk voor onze behoudenis, om voor al onze tekortkomingen te voldoen. Indien wij alles doen wat wij kunnen, zoo heeft Hij beloofd het overige te zullen doen, en wat is er meer noodig, om ons veilig in den hemel te brengen, als wij sterven?” Een diepe bloos overtoog Helena's wangen, toen zij zich in haren gemakkelijken met kussens voorzienen stoel oprigtte; hare oogen schitterden van geestdrift, en hare tong scheen losgemaakt te zijn.

„O! neen, neen,” riep zij uit, met nog meer nadruk dan zij zoo even die woorden had uitgesproken: „Christus moet alles doen, alles, alles. Hij heeft ook reeds alles gedaan.”

„Ja zeker; de Heer Jezus Christus heeft zonder twijfel in zekeren zin alles gedaan; maar gij weet, Helena, Hij verwacht van ons dat wij zelve zullen doen wat wij kunnen; en ik ben verzekerd dat het een troost voor u moet zijn...”

Helena veroorloofde haren meester niet uit te spreken wat hem op de lippen zweefde, eene herhaling van hetgeen hij reeds vroeger gezegd had. Een bijbel lag voor haar op de tafel, en zij sloeg snel de bladen om.

„Daar, mijnheer! daar,” fluisterde zij, met haren dunnen en bijna doorschijnenden vinger op deze verzen uit den brief aan Titus wijzende: „Hij heeft ons zalig gemaakt, niet uit de werken der regtvaardigheid, die wij gedaan hebben, maar naar zijne barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes, denwelken Hij over ons rijkelijk heeft uitgegoten door Jezus Christus, onzen Zaligmaker, opdat wij, geregtvaardigd zijnde door zijne genade, erfgenamen zouden worden, naar de hope des eeuwigen levens.” En hier nog eens mijnheer!” zeide de zieke, toen zij in de oogen van haren meester las, dat hij die regelen doorgelezen had, „hier mijnheer,” en hare hand sloeg nogmaals de bladen van den bijbel om, en haar vinger rustte op de woorden van Paulus aan de Romeinen: „Daarom zal uit de werken der wet geen vleesch geregtvaardigd worden voor Hem; want door de wet is de kennis der zonde. Maar nu is de regtvaardigheid Gods geopenbaard geworden zonder de wet, hebbende getuigenis van de wet en de profeten: Namelijk de regtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus, tot allen en over allen, die gelooven; want er is geen onderscheid. Want zij hebben allen gezondigd, en derven de heerlijkheid Gods.”

De heer Howard dacht dat hij moest toegeven, of liever hij verbeeldde zich dat hij toefaf aan Helena's lichamelijke zwakheid en afdwaling van geest, door met zijne oogen haren vinger te volgen tot op de volgende bladzijde, waar zij op deze regelen wees: „Wij dan, geregtvaardigd zijnde door het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heer Jezus Christus, door welken wij ook de toeleiding hebben door het geloof tot deze genade, in welke wij staan, en roemen in de hoop der heerlijkheid Gods.” Zonder er veel over na te denken, las de heer Howard deze woorden, die hem, als zijnde een onderwijzer van Gods woord, natuurlijk zeer gemeenzaam bekend waren. En toch schenen zij hem op de eene of andere wijze eene meer plegtige en zeer verschillende beteekenis te hebben, dan die hij er ooit te voren in gezien had. Hij trachtte evenwel dat gevoel van zich af te schudden, en toen Helena, geheel uitgeput door die geringe krachtsinspanning, weer achterover in haar stoel terugzonk, zeide hij zoo vriendelijk mogelijk:

„Ik ben zeer blij, Helena, dat gij met zulk eene blijmoedige onderwerping vooruit kunt zien.”

„Met vreugde, ja met groote vreugde!” fluisterde de zieke, bijna ademloos, „omdat Jezus alles voor mij volbragt heeft,” voegde zij er bij.

„Alles ten minste wat noodig was,” zeide de heer Howard zacht.

„En alles was noodig,” zeide Helena met hare stamelende tong. „O, mijnheer,” voegde zij er bij, na een oogenblik stiltzwingen, waarin zij moed scheen gevat te hebben, en nieuwe krachten te hebben verzameld, om datgene uit te spreken wat haar ongetwijfeld reeds sedert lang zwaar op het hart gelegen had: „O, mijnheer, indien gij maar kondet weten, indien gij maar gelooven kondet, indien gij onzen Heer Jezus Christus maar prediken wildet als alles in allen, niet een helper, mijnheer, maar een Zaligmaker, een volkomen Zaligmaker.” Helena kon niets meer zeggen, zij sloot hare oogen, en alleen de lippen bewogen zich, zonder geluid voort te brengen. Zichzelven verwijtingen doende, dat hij aan de zieke veroorloofd had zich zoozeer te overspannen, ging de heer Howard de kamer uit, om haar iemand ter oppassing te zenden, en keerde toen zelf naar zijne studeerkamer terug.

„Wat beteekende dit alles toch?” zoodanig waren zijne overleggingen. Hier was een arm onwetend meisje, onwetend voorzeker in vergelijking met hem, in velerlei zaken, ja in de meeste zaken, en toch met eenige weinige en zeer eenvoudige maar tevens hoogst ernstige woor-

den had zij hem een inzicht geopend in zijne eigene tekortkomingen, waarvan hij vroeger geen flauw denkbeeld had. Hij kon zich niet ontdoen van de laatste woorden, die Helena gesproken of liever gestameld had: „O, mijnheer, indien gij maar kondet weten, maar kondet gelooven, maar wildet prediken dat de Heer Jezus Christus alles in allen is; niet een helper, maar een Zaligmaker, een volkomen Zaligmaker!”

Doch had hij dit dan niet gedaan? hij wist het niet, hij kon het niet vatten, hij was geheel in de war. Gelukkig was het hart van den heer Howard voorbereid voor de overtuiging, die er weldra wortel in schoot. Hij had zichzelf nooit als een zeer goeden predikant beschouwd, zoodat hij met geene bijzondere ijdelheid te strijden had, ten minste niet met betrekking tot zijne eigene bekwaamheden; hij gevoelde zelf dat zijne preeken zeer weinig beteekend hadden, maar toch had hij er nooit aan getwijfeld of zij waren overeenkomstig de waarheden der Heilige Schrift; thans evenwel begon hij ook hieraan te twijfelen. Hij was boos op de arme Helena, dewijl zij in dier voege gesproken had. Boos! maar neen, hij kon niet boos op haar zijn, zij was haar sterfuur reeds zoo nabij gekomen. Maar toch hij was zeer verwonderd. Inderdaad hij had nooit iets in Helena opgemerkt, dan hetgeen in eene dienstbode goed en prijzenswaardig was, en hij had haar altijd voor eene getrouwe en nederige Christin gehouden, ten minste volgens zijne begrippen van hetgeen een goed Christen moet zijn. Maar hij had nooit gedacht, dat zij eenigen aanleg had tot hetgeen men overdrevene begrippen noemde, en nog veel minder had hij verwacht, dat, terwijl hij zichzelf trachtte terreden te stellen met den gewonen sleur van een onderrigt, hetwelk hemzelven geen genoegen en nog veel minder hoop verschaft, dat dit arme onwetende, nederige en stille meisje dagelijks door Gods Heiligen Geest werd onderwezen door middel van het geschrevene woord.

De heer Howard ging voort om in eene soort van verbijstering aan al die zaken te denken, zeer bedroefd ook over hetgeen in Helena's kamer had plaats gegrepen, totdat eindelijk een lichtstraal in zijn hart nederdaalde. Hij herinnerde zich, dat er geschreven staat: „Indien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begeere, die een iegelijk mildelijk geeft, en niet verwijt, en zij zal hem gegeven worden;” en hij bad, bad om vergiffenis voor zijne vele tekortkomingen, en tevens om goddelijk onderrigt en besturing, indien hij in eenig opzigt gedwaald had, en om het licht des hemels ten opzichte der Heilige Schrift. Mijn verhaal evenwel heeft niet zoozeer betrekking op de worstelingen zijner ziel, dan wel op het eenvoudige middel, waardoor zij veroorzaakt waren, en ik moet u alleen nog maar vertellen, dat het God in zijne onmetelijke genade behaagde, die weinige en stamelende woorden zijner stervende dienstmaagd te zegenen, om haren meester vrij te maken van de banden, die gedurende zoo langen tijd zijne nuttigheid en zijn geluk verhandeld hadden. Iederen dag bragt hij een uur en soms langer in Helena's kamer door, niet langer als haar geestelijke gids en haar vertrooster, maar als een leerling, die van de stamelende en bijna verstijfde lippen de diepste en hoogste lessen van goddelijke waarheid en liefde leerde. En toch niet van hare lippen, ik vergis mij hier, want hare woorden waren zeer weinig in getal. Maar zij was bekend met de Heilige Schrift, en hare hand kon de bladen omslaan en haar vinger de woorden aanwijzen, ofschoon de tong bleef stilzwijgen. Eindelijk evenwel waren hand en vinger zoowel als tong en hart voor altijd stil.

Sedert Helena's dood werd er eene vreedende en wondervolle verandering in den heer Howard-zelf zoowel als in zijne verkondiging van het Evangelie opgemerkt. Zijne preeken waren niet langer redevoeringen zonder geest of leven, die alleen tot het verstand gerigt waren; maar zij werden een ernstig beroep op het hart en op het geweten zijner toehoorders. Er was niet langer eene halve bekentenis van den Christus in, als een gedeeltelijken Zaligmaker, maar eene hartelijke uitdrukking zijner regten als een geheel en volledigen Zaligmaker, als alles in allen, voor een iegelijk die in Hem geloof. De verandering in hemzelven was niet minder opmerkelijk. Gedurende eene lange reeks van jaren had hij getracht Gode te behagen, en zijne eigene zaligheid uit te werken door eene onvolkomene gehoorzaamheid aan zijne heilige wetten, en door een ijveig maar zeer moeilijk opvolgen van de vormen der godsvrucht, het aan Christus overlatende, om slechts datgene aan te vullen, wat nog aan die wettische eeredienst ontbrak. Maar nu, door middel van het schijnbaar zoo zwakke werktuig eener arme stervende dienstmaagd, door den Heiligen Geest overtuigd van de ijdelheid en het nuttelooze van zulke pogingen, en gewillig gemaakt om al die verwachtingen verre van zich af te werpen, vond hij vreugde en vrede in een geloof, waaraan hij te voren een vreemdeling geweest was. De dag waarop hij aldus tot overtuiging kwam, was een gelukkige dag in zijne geschie-

denis; want, terwijl hij zichzelf als een arm verloren zondaar aan de genade van God overgaf door den Heer Jezus Christus, wies zijn vrede aan als eene rivier en zijne gerechtigheid als de golven der zee; en hij was in staat en genoodzaakt om te zeggen: „Hij heeft een nieuw lied in mijnen mond gegeven, eenen lofzang onzen Gode.” Hij had er ook nog kunnen bijvoegen: „Velen zullen het zien en vreezen, en op den Heer vertrouwen.” Want velen zagen het en vreesden. De verandering was ook te groot, dan dat zij onopgemerkt had kunnen voorbijgaan. Vijf jaren zijn nu sedert Helena's dood verlopen, en het dorp, dat eertijds in een doodslap van geestelijke onverschilligheid verzonken was, vertoont thans wondervolle teekenen van een werkzaam geestelijk leven, want de Heilige Geest heeft zichtbaar het werk van den heer Howard gezegend in de bekeering van zondaars en in de opbouw der getrouwen in hun geloof. En het was aan de sponde van Helena, en door hare stamelende tong, dat het Gode behaagde dit nieuwe leven te doen aanvangen.

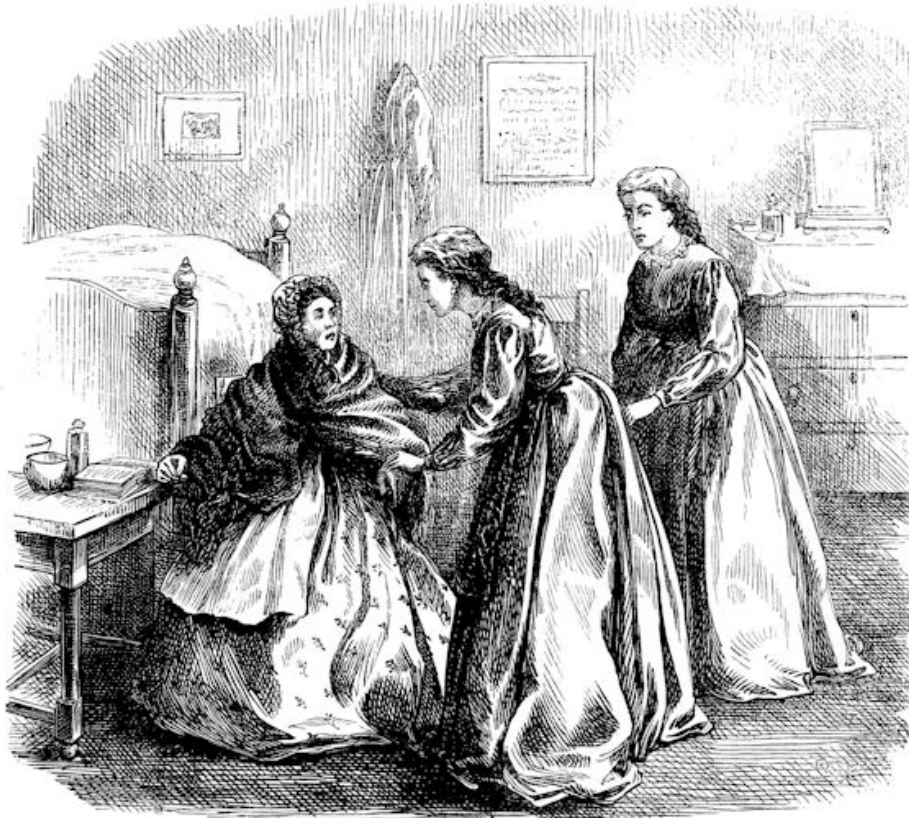
Hier eindigde de heer Townley zijn verhaal, en liet het aan de kleine vergadering zijner toehoorders over, om den inhoud daarvan op zichzelf toe te passen. Wat mij betreft, zoo moet ik bekennen, dat ik zoowel bedroefd als verheugd was; verheugd dewijl de inhoud van dit korte verhaal op zichzelf zeer belangrijk was, hoe eenvoudig het ook verteld werd; en bedroefd als ik er aan dacht, hoe veel kleine gelegenheden om nuttig te zijn, uit het oog verloren worden door hen die den Verlosser liefhebben, terwijl zij er naar streven, om iets groots te doen voor zijne heilige zaak. Misschien was het een soortgelijk gevoel, dat den heer Scott noopte zijne familie en vrienden te verzoeken, zich met hem te vereenigen in het zingen van twee of drie verzen uit Keble's wel bekend en zoo schoon morgenlied. Dit werd gevolgd door een kort gebed, en aldus eindigde de huiselijke godsdienstoefening van mijnen eersten zondagavond op Noordhof.

HELPT DE EEN DEN ANDER.

Een reiziger die over de Alpen ging, werd op de hoogte van een gebergte door een sneeuwstorm overvallen. Het was vreeselijk koud; het sneeuwde en regende, en de scherpe wind drong hem tot op het gebeente door. Een tijdlang zette de man zijne moeilijke reis voort; maar ten laatste verstijfden zijne ledematen; eene matte slaperigheid overweldigde hem; zijne voeten weigerden hem de dienst, en juist wilde hij zich aan den noodlottigen slaap, die altijd bij strenge koude overvalt, waaruit hij gewisselijk niet weder ontwaakt zou zijn, overgeven, toen hij een anderen reiziger de bergstraat zag langs komen. Deze ongelukkige man scheen zoo mogelijk in een nog schrikkelijker toestand te verkeeren, want hij kon niet meer voort: zijne kracht was uitgeput, en hij scheen den dood nabij. Toen de reiziger die zich te slapen wilde nedervleijen, dezen armen man zag, vermande hij zich en kroop, — want loopen kon hij niet meer — naar zijn stervenden lotgenoot. Hij nam zijne handen in de zijnen, en poogde die te verwarmen, wreef hem de slapen, de voeten en het gansche ligchaam, en sprak gedurende al dezen tijd vriendelijke woorden tot hem, om hem op te beuren. Het duurde niet lang of de man kwam weer geheel bij, de krachten keerden terug en hij gevoelde zich sterk genoeg om verder te gaan. Nog meer; de vriendelijke weldoener was door de krachtinspanning die hij aangewend had om zijn lotgenoot te redden, zelf ook hersteld. Het wrijven zette het bloed in zijn eigen ligchaam weder in beweging: hij werd warm, terwijl hij den andere zocht te verwarmen, zijne slaperigheid ging over, zijne ledematen herkregen hunne vroegere kracht, en de beide reizigers zetteden gemeenschappelijk hunnen weg voort, en achtten zich gelukkig dat zij gered waren. De storm bedaarde ook weder en zij bereikten in veiligheid hunne woning.

Christen, als uwe liefde tot God verkoelt, en uwe ziele het verderf nabij is, zoek dan eene andere ziel tot het leven te helpen, haar goed te doen, haar gelukkig te maken, en gij zult bevinden, dat dit de beste weg is, om uw hart weer op nieuw te verlevendigen. Daardoor dat de Christenen de Heidenen verwarmd hebben, zijn zij-zelve weder warm geworden. Eerst uit de uitwendige zending is de inwendige ontstaan.

T. M. L.

(PLAAT, BEHOORENDE BIJ HOOFDSTUK II.)

DE ZONDAGAVONDEN OP NOORDHOF.

HOOFDSTUK III.

TWEDE ZONDAGAVOND. — VERHAAL VAN DEN HEER TRESHAM.

„Het is eenigzins opmerkelijk,” zeide de heer Tresham, „dat het woord Voorzienigheid niet eenmaal in den Bijbel voorkomt in die hoogere beteekenis, die wij er gewoonlijk aan geven, als om het opperbestuur en de bijzondere leiding van God aan te duiden.”

„Het woord alleen wordt wel is waar niet aldus gebruikt; maar de zaak zelve wordt toch bestendig in den Bijbel erkend,” antwoordde de heer Townley. „In de geschiedenis hebben wij het gelezen, en wij herinneren het ons zeer goed. God heeft mij voor uw aangezicht gezonden, zeide de vrome landvoogd van Egypte tot zijne broeders, en alsof dit ééne gezegde nog niet nadrukkelijk genoeg ware, zoo herhaalde hij: God heeft mij voor uw aangezicht henen gezonden, om u een overblijfsel te stellen op de aarde, en om u bij het leven te behouden door eene groote verlossing.”

„Dezelfde waarheid wordt ons duidelijk voorgesteld door den profeet Jeremia,” zeide mevrouw Scott; „ik bedoel in die ootmoedige en trefende bekentenis: Ik weet o Heere, dat bij den mensch zijn weg niet is; het is niet bij eenen man die wandelt, dat hij zijnen gang rigte. Salomo geloofde hetzelfde, dewijl hij er zijne gewichtigste onderrigtingen op grondt, bij voorbeeld: Vertrouw op den Heer met uw gansche hart, en steun op uw verstand niet; ken Hem in al uwe wegen, en Hij zal uwe paden regt maken.”

„Al de bijbelsche geschiedenissen vloeijen over van bewijzen omtrent de voorzienigheid Gods,” ging de heer Townley voort, „en het geheele doel der goddelijke openbaring is om ons te leeren, dat God niet alleen de Regter en Bestuurder, maar tevens de onmetelijk wijze Beschikker van alle dingen is.”

„David dacht daar voorzeker ook aan, toen hij den tweeden Psalm schreef,” voegde een ander van het gezelschap hierbij.

„En evenwel,” zeide Karel Scott zediglijk, „schijnt het zeer geheim-

zinnig. Ik bedoel, dat indien inderdaad Gods voorzienigheid zoo werkzaam en over alles uitgestrekt is en zoo voortdurend in werking, het toch vreemd is dat er zoo vele schijnbare onregtvaardigheden ongestraft blijven, en zoo veel onregt moet verdragen worden.”

„Ach, wij denken zoo dikwijls dat dit geheimzinnig en vreemd is,” zeide de predikant, „juist omdat wij zelve dwaas en onwetend zijn, zoodat wij de oneindige wijsheid niet kunnen begrijpen, noch hare diepte kunnen peilen. Wij vinden hiervan een bewijs in het verhaal, dat wij gelezen hebben. Jozef is er niet, en Simeon is er niet, nu zult gij Benjamin wegnemen! al deze dingen zijn tegen mij. Dit was de taal van gemelijke ontvreedenheid, die door onwetendheid geleid werd; maar het was daarenboven eene zeer dwaze taal, hetgeen de grijze Jakob zelf daarna voorzeker wel het eerst zal bekend hebben.”

„In dat geval evenwel,” merkte Charlotte Weatherly op, die gelijk het mij voorkwam, niet zeer ingenomen was met het korte antwoord op de aanmerking van haren neef, en die ook zelve nog iets wilde aanvoren, „in dat geval hingen zeer gewichtige uitkomsten af van de verbanning van Jozef in de slavernij; maar in gewone en nietige zaken des levens schijnt het bijna onnoodig, dat de Voorzienigheid altijd gebruikt zou moeten worden, om die te regelen en te besturen.”

„Mijne lieve vriendin,” zeide de heer Townley, „uwe opmerking beteekent in andere woorden, dat God zooveel te doen heeft met de groote zaken van het heelal te besturen, dat Hij voorzeker geen tijd of oplettenheid aan de kleineren zou kunnen toewijden. Gij bedoelt dit niet, daar ben ik verzekerd van, maar uw gezegde komt er toch op neder. Doch luister naar den profeet Jesaja: Weet gij het niet, hebt gij niet gehoord, dat de eeuwige God, de Heer, de Schepper van de einden der aarde, noch moede noch mat wordt? er is geene doorgronding van zijn verstand. En daarenboven, hetgeen wij in het leven gewoon zijn kleinigheden te noemen, zijn dit inderdaad in hare gevolgen dikwerf niet.”

„Ik denk, ja ik ben er zeker van, dat het vraagstuk betreffende de goddelijke Voorzienigheid en Gods geheele en onophoudelijke uitoefening zijner almacht, toezigt en kracht volkomen wordt beslist door de woorden van onzen Zaligmaker: Worden niet twee muschjes om een penningken verkocht? en niet een van deze zal op de aarde vallen, zonder uwen Vader. En ook uwe haren des hoofds zijn allen geteld.”

Bovenstaand kort gesprek werd gehouden in de zaal mijner vriendin, na de op dien zondagavond gehouden lezing van de geschiedenis van Jozef. Maar daar gesprekken of geschilpunten het voornaamste deel dier huiselijke en gezellige bijeenkomsten niet waren, zoo werd er aan onze denkbeelden weldra eene meer praktische rigting gegeven.

„Ik heb ergens de opmerking gelezen,” zeide de heer Tresham, „dat Hij die de jonge raven voedt, ook zijne duiven niet zal vergeten; en het is eene gezegende gedachte en gerustheid voor de Christenen, dat zij eenen hemelschen Vader hebben, die voor hen zorgt en over hen waakt, en die alle dingen tot hun welzijn laat medewerken, al schijnen zij ook somtijds zeer tegenstrijdig. En wat de kleine behoeften betreft, wel ik heb u hieromtrent een klein verhaal te doen.

„Vele jaren geleden toen ik nog een jongmensch was, en mij nog een weg door de wereld moest banen, zoo goed dit mij wilde gelukken, zocht ik eens eene betrekking en dacht ook reeds eene voordeelige in een handelshuis van Londen verkregen te hebben. Ik zou echter niet in Londen blijven, maar moest naar het eiland Jamaïka vertrekken, dat is te zeggen, wanneer alle beschikkingen daartoe zouden gemaakt zijn, en er was geene reden om te betwijfelen dat alles in orde zou komen. Ik was zeer ingenomen met mijne vooruitzichten; en ik geloof dat ik er ook in waarheid dankbaar voor was. Ik had het tot een onderwerp van ernstig gebed gemaakt, dat God mij in zijne Voorzienigheid mogt geleiden en mijnen weg voorspoedig maken; en ik geloofde dat de bijna zeker goede uitslag een dadelijk antwoord op mijne gebeden was. En inderdaad, het was eene zaak van ernstig belang voor mij, dat ik deze of eene dergelijke voordeelige betrekking zou mogen verkrijgen. Niet alleen hing mijne eigene toekomst er van af, maar ook het onderhoud van mijne moeder, die weduwe was, en wier verzorging sedert eenigen tijd op mij rustte. Het was deze laatste omstandigheid, die er mij toe gebragt had, eene betrekking op te geven, die hoewel voldoende voor mijn eigen onderhoud, toch niet ruim genoeg beloond werd, om mij van die zorg naar behooren te kunnen kwijten, en die mij dus noopte eene meer voordeelige plaatsing te verlangen. Eene van de voorwaarden, waarvan mijne aanstelling afhing was, dat ik eene zekere som zou storten, twee honderd pond, welke de eigenaars van het handelshuis als borgstelling van mij verlangden. Er was niets bijzonders in dit verlangen gelegen, ook niets dat in eenig opzigt kwaad vermoeden zou kunnen opwekken. De betrekking, die ik zou vervullen, was van zeer vertrouwden aard, en van groote verantwoordelijkheid; en men had mij reeds uitgelegd, dat de verlangde som hoogere intresten zou opbrengen, als zij op die wijze bij het kapitaal gevoegd werd, dat nu reeds bij de firma in gebruik was. Dus, behalve het groote salaris, dat ik zou ontvangen, zou ik nog daarenboven recht hebben op ten minste twintig pond 's jaars, en na een zeker getal jaren zou de twee honderd pond op nieuw mijn bepaald eigendom zijn. Het was deze voorwaarde, die het eindbesluit tusschen mijne opperhoofden en mijzelven tot hertoe verhinderd had. Niet omdat er misschien eenige geldige tegenwerping te maken was ten opzichte der voorzigtigheid, die er in gelegen was, (ten minste dit werd mij gezegd door degenen die ik raadpleegde), maar omdat het toch wel met eenige moeilijkheden gepaard ging. Het is waar, ik was niet geheel zonder geldelijk vermogen. In mijne vroegere betrekking, en door onophoudelijk sparen en veel opofferingen, reeds als knaap, was ik zoover gekomen, dat ik omtrent honderd pond had opgelegd. Maar van wien ik de andere honderd pond zou kunnen krijgen, dat was nog de vraag. Ik verloor echter den moed niet, en toen de tijd bijna daar was, dat er een einde aan de onderhandelingen moest komen, gelukte het mij eene toezegging te verkrijgen voor die honderd pond, welke mij door een edelmoedigen vriend zouden geleend worden, die, ofschoon hij zelf niet veel had opgespaard, toch zulke hooge gedachten had van het mij geopende vooruitzigt, dat hij mij overgehaald had, de aldus aangeboden hulp aan te nemen. Dit gebeurde omtrent veertien dagen vóór den tijd, die tot het eindigen der onderhandelingen bestemd was, en waarop ik zou moeten besluiten het geld te betalen, of genoodzaakt zou zijn van de betrekking af te zien. In die veertien dagen zou ik dus nog tijd hebben, om aan mijne lieve moeder een bezoek te brengen en met haar te raadplegen over haar toekomstig gemak en genoegen. Aldus ging ik met een opgeruimd gemoed naar het kantoor der firma, waartoe ik zelf ook weldra zou behooren, en zeide tot de chefs, dat ik bereid zou zijn op den bepaalden tijd de acte te onderteekenen en het geld te storten.

„Zeer goed,” zeide het hoofd der firma; „maar zou het niet beter zijn, indien wij de zaak maar dadelijk haar beslag gaven?”

„Dat kan ik niet doen,” was mijn antwoord.

„O! het komt er ook niet op aan,” hernam hij, en zoo scheidden wij.

„Ik ging nu naar buiten, bij mijne moeder, en bragt eenige gelukkige dagen met haar door; de eenige schaduwzijde onzer vreugde was, dat wij nu binnen kort op zoo verre afstand en voor zoo langen tijd zouden gescheiden zijn. Welke schikkingen ik voor haar welzijn maakte is hier van geene beteekenis, want zij vielen weldra in duigen. Ik was gedurende meer dan eene week uit Londen afwezig geweest, en dacht er met treurigheid aan, hoe spoedig ik mijne moeder voor langen tijd vaarwel zou moeten zeggen, toen ik eens, terwijl ik over de heuvelen mijner geboorteplaats rondwaalde, uitgleed, en van eene steile helling afviel; toen ik wilde opstaan, bemerkte ik dat ik mijn enkel verstuikt had. Met de grootste moeite en veel pijn sleepte ik mij voort tot het huisje mijner moeder, dat gelukkig niet ver af was. Toen zond ik om een chirurgijn.

„Eene ernstige verstuiking,” zeide hij, „maar wij zullen trachten u binnen eene maand weer op de been te helpen.”

„Binnen eene maand, mijnheer, waar denkt gij aan?”

„Het zal ten minste veertien dagen duren voordat gij uwen voet weer op den grond kunt zetten,” zeide hij.

„Ik moet over vier dagen in Londen zijn, en voordat er veertien dagen verlopen zijn, hoop ik mij op eene buitenlandsche reis te bevinden,” antwoordde ik.

„De chirurgijn schudde het hoofd. „Wij zullen voor u doen wat wij kunnen,” zeide hij; maar zijne voorspelling werd bewaarheid. Het duurde veertien dagen voordat ik den voet kon neêrzetten, en het was langer dan eene maand eer ik in staat was te reizen. Toen echter pakte ik zoo spoedig mogelijk mijn boeltje zamen en reisde naar Londen.

„Ik had gedurende dien tijd aan de firma geschreven, en mijn ongeval medegedeeld, terwijl ik om eenig uitstel verzocht, daar ik onmogelijk in de eerste veertien dagen op reis kon gaan. Ik had geen antwoord op deze mededeeling ontvangen; maar dit verwonderde mij niet zeer, dewijl ik oordeelde dat een antwoord geen volstrekt vereischte was.

„Het eerste bezoek, dat ik in Londen teruggekeerd zijnde maakte, was bij den goedgehartigen vriend, die mij beloofd had mij de honderd pond te zullen leenen, en aan wien ik ook geschreven had; hij had alles voor mij in gereedheid, en toen ik hem eene schuldbekentenis voor het geleende geld gegeven had, spoedde ik mij met het geld in den zak naar het kantoor. Ik behoef hier niet in bijzonderheden te treden ten opzichte mijner zamenkomst met de chefs der firma van het handelshuis; het is voldoende om te zeggen, dat ik de betrekking met al hare gunstige vooruitzichten kwijt was. Mijn brief was niet ontvangen, en de heeren, na nog eene week gewacht te hebben, hadden gedacht, dat ik hen om den tuin geleid had, en stelden iemand anders aan voor den post, dien ik zoozeer gewenscht had.

„Het speet hen zeer, zeiden zij, toen zij hoorden wat mij teruggehouden had, en ook, dat ik hun had geschreven. Maar de nieuwe aanstelling kon niet meer herroepen worden, want de persoon, die haar verkregen had, en reeds de betrekking van korrespondent voor het handelshuis had vervuld, was uitgezeild, en waarschijnlijk reeds op de helft der reis. Het was zeer vreemd en ongelukkig, zeiden zij, dat mijn brief niet teregt gekomen was. Maar omtrent dien tijd waren er vele klachten ingekomen omtrent het vermissen van brieven, en zij veronderstelden, dat de mijne, met zoo vele anderen, verloren was gegaan, of misschien wel gestolen. Er was niets meer aan te doen, maar het was voor mij een moeilijke strijd en eene zware teleurstelling. Ik verliet bijna wanhopig het koopmanshuis. Al mijne hoop was den bodem ingeslagen, en ik was gedurende eenigen tijd zonder middel van bestaan voor mijzelven, om nog niet eens van mijne arme moeder te spreken. Nog worstelende tegen dien onverwachten slag, snelde ik naar mijn vriend, om hem mijn verdriet mede te deelen, en de zoo edelmoedig geleende som terug te brengen. Hij was een Christen, en zeide alles wat hij kon om mij te troosten.

„Alles wordt wijselijk beschikt, mijn lieve vriend,” zeide hij op verzachtenden toon, „gij kunt er zeker van zijn, dat het ook om uw eigen bestwil zoo geloopt is. Reken er op, dat onze hemelsche Vader goede, wijze en liefderijke bedoelingen met u heeft, ofschoon Hij uwe verwachting heeft teleurgesteld en uwe hoop vernietigd; want zijne hand heeft ook dit bestuurd.”

„Ik begrijp niet hoe dat mogelijk is,” zeide ik, zoo ik vrees op zeer moedeloozen toon, want mijn hart was in opstand.

„Neen,” hernam hij, „dat kunt gij niet begrijpen, en ik ook niet, maar Hij wel, en Hij beschikt alle dingen ten beste, wees daar maar verzekerd van. Hij leidt u langs eenen weg, dien gij niet kent, maar het is toch de regte weg. En wat nog meer zegt, het is de regte weg en de beste weg voor u.”

„Met vele zulke woorden trachtte hij mijne ontroerde ziel tot rust te brengen; zoodat toen ik naar mijne eenzame woning terugkeerde, ik in staat was met diep schuldgevoel mijnen last op den Heer te werpen, mijne hardnekkige eigenzinnigheid af te schudden, en Hem ernstig te smeeken, mij met zijnen raad te besturen en te geleiden.

„Mijn vriend (mijn aardse vriend meen ik) vergenoegde zich niet met afgetrokken troostwoorden alleen, maar gaf zich ook zeer veel moeite voor mij, en na verloop van een paar weken bekwam ik eene betrekking, wel veel minder voordeelig dan die welke mij ontgaan was, en zelfs niet zoo goed als die, waarin ik vroeger geweest was, maar toch voldoende voor mijne behoeften, en ik had mijne honderd pond nog steeds behouden, die ik ten minste zoolang zij strekken zouden, besloten had voor mijne moeder aan te wenden. Twee jaren gingen aldus voorbij, en de honderd pond was bijna op, dewijl ik in mijne betrekking maar zeer weinig was vooruitgegaan. Ik was nog steeds op dezelfde plaats, die mijn vriend voor mij verworven had, en ik had gegrondere redenen om te denken, dat mijne opperhoofden tevreden met mij waren; doch ik had hiervan geen zichtbaar bewijs in vermeerdering van salaris. Eens toen ik zeer neêrgedrukt was bij de gedachte aan mijn toekomstig lot, vooral met betrekking tot mijne arme moeder, en ik er aan dacht hoe moeilijk het toch was, om te gelooven, dat al die dingen mede moesten werken ten goede, riep mijn chef mij in zijne eigene kamer, en, na mij zijne tevredenheid betuigd te hebben voor mijne bewezene diensten, bood hij mij een hoogen post aan in zijn kantoor, die van eenen zeer vertrouwenwaard was, en waaraan eene aanzienlijke vermeerdering van salaris was verbonden. Terzelfder tijd gaf hij mij eene banknoot van vijftig pond, als eene vergoeding voor hetgeen ik sedert lang te kort gekomen was. Mijn hart was vol, en ik nam met dankbaarheid die gift aan, alsmede het aanbod op bevordering. En hier zou ik mijne geschiedenis kunnen eindigen met te zeggen, dat dit de aanvang was van toenemenden voorspoed in mijn leven, want na dien tijd heb ik nooit meer geweten wat geldgebrek was. Integendeel, ik werd gezegend boven alle verwachting. Moeder bleef tot in hoogen ouderdom gespaard, en het was mijn grootste geluk te mogen denken, dat God mij geholpen had om haar leven gedurende hare laatste levensjaren zooveel te veraangenamen. Doch ik heb nog iets meer te vertellen. Kortens tijd na mijne verhooging ontmoette ik mijnen vriend die mij eens de honderd pond geleend had, welke mij vroeg hem naar zijn huis te vergezellen.

„Hebt gij al gehoord wat heden in de stad gebeurd is?” vroeg hij mij; ik antwoordde: „neen, ik heb niets bijzonders vernomen.”

„Die groote west-indische firma, voor welke gij vroeger naar Jamaïka dacht te vertrekken, heeft bankroet gemaakt, en er is, gelijk men zegt, een zeer aanzienlijk te kort. Er zal nauwelijks een schelling per pond voor de schuldenaars overblijven.”

„Denkt gij dat het waar is?”

„Ik vrees het is zoo; in ieder geval is er een bankroet, en als gij voor hen weggereisd waart, zouden uwe tweehonderd pond er ook in verdwenen zijn.”

„Er werd niet meer over gesproken, maar eenigen tijd later kwam mijn vriend mij in mijne woning opzoeken. Gedurende dien tijd evenwel had het verhaal, dat hij mij gedaan had, zich in al zijne bijzonderheden bevestigd. Het west-indische kantoor had bankroet gemaakt, en de geldelijke toestand was bij onderzoek gebleken in eene groote verwarring en hopeloos onvermogen te zijn, hetgeen reeds gedurende verscheidene jaren moest bestaan hebben, zoodat er bijna niets voor de schuldeischers te hopen was.

„En ik heb u nog wat meer te zeggen, voegde hij er bij, nadat wij deze zaken besproken hadden. Ik ontmoette den heer N., (de persoon die in mijne plaats agent van het handelshuis was geworden) hij is geheel geruïneerd van Jamaïka teruggekomen; want niet alleen is het geld zijner borgstelling geheel medegesleept in het bankroet, maar hij is daarenboven op de eene of andere wijze als deelgenoot van de firma aangenomen, zoodat een zeer aanzienlijk gedeelte van hetgeen hem toekomt niet kan uitbetaald worden. En nu, voegde hij er bij, kunt gij zien, waarom gij uw enkel moest verstuiken, en waarom uw brief niet teregt mogt komen.”

„Dit,” zeide de heer Tresham, „is voorloopig mijne geschiedenis; en ik geloof dat zij tot opheldering kan dienen van hetgeen wij zoo even aanmerkten, dat hetgeen wij in het leven kleinigheden noemen, niet altijd gering is in de gevolgen, en wij vrij mogen gelooven dat zij onder het bepaalde bestuur staan van Hem die evenzeer „vleugels geeft aan den engel en de musch bestuurt.” Indien ik niet toevallig, gelijk wij dit zouden noemen, over de heuvelen had rondgedwaald, zou ik niet uitgedleden zijn, en mijn enkel niet verstuikt hebben. Indien dit

ongeval mij niet overkomen ware, zou ik naar Londen zijn teruggekeerd, volgens onze gemaakte afspraak, en de betrekking aanvaard hebben, die, gelijk later gebleken is, de oorzaak van mijn tijdelijken ondergang zou geworden zijn. En toch, die verstuikte voet was niets dan eene kleinigheid.”

„Ja,” zeide kapitein Weatherly, „dit herinnert mij aan hetgeen met een mijner vrienden vele jaren geleden gebeurde. Hij was een burgerlijk ingenieur, en was toen, gelijk ik meen, aangesteld als eerste machinist op een groot stoomschip; op het laatste oogenblik echter dankte hij om de eene of andere reden voor zijn post, en een ander werd in zijne plaats aangesteld. Op die reis echter leed de stoomboot schipbreuk, en alles wat aan boord was verging.”

„Ik herinner mij ook door de geschiedenis van den heer Tresham eene zeer bekende gebeurtenis uit het leven van Bernard Gilpin,” zeide de predikant. „Die voortreffelijke evangeliedienaar leefde onder de regering van koningin Maria, afschuwelijker gedaachtenis, en werd op zijne reis naar Londen in hechtenis genomen, en in de gevangenis gezet om wegens zijne protestantsche begrippen verhoord te worden, hetgeen in dien tijd voldoende was, om een groot aantal belijders des geloofs tot den marteldood te brengen. Maar gedurende die reis viel hij, of liever werd hij van zijn paard geworpen, en brak zijn been. Dit ongeval maakte een eind aan zijne reis, ten minste voor eenigen tijd, en veroorzaakte aan Gilpin veel smart. Terwijl hij in dezen toestand was, werd de goede man nog daarenboven zeer gekweld door een der vervolgers, die hem omringden. „Gij zijt al vrij vlug geweest met ons te zeggen,” zeide de vervolger, „dat aan het volk van God niets overkomt dan hetgeen hun nuttig is. En ongetwijfeld rekent gij uzelfven ook onder dat volk, wat zegt gij dan nu van uw gebroken been?”

„Dat het tot mijn eigen welzijn zal medewerken,” antwoordde Gilpin. En zoo was het ook, niet alleen voor zijn eigen behoud (hetgeen betrekkelijk slechts eene geringe zaak was), maar vooral voor het welzijn van de kerk van Christus, waarin nog veel werk voor dezen ijverigen dienstknecht te doen was. Want voordat hij nog genoegzaam hersteld was om zijne reis te vervolgen, stierf de wreede koningin, en de vlammen van het martelaarschap werden voor eenigen tijd uitgebluscht.”

„En toch,” zeide de heer Scott, „was het ongeluk, of liever het schijnbare ongeluk slechts eene kleinigheid.”

„Er is evenwel nog een punt in uwe geschiedenis, mijnheer Tresham,” waagde ik om te zeggen, „dat nog eene andere vraag kan doen ontstaan ten opzichte van de leer der goddelijke Voorzienigheid. Het is waar, dat gij opmerkelijk bewaard werd voor uw eigen ondergang door het verstuiken van uw enkel en door den verloren brief, maar uwe bevrijding daarvan was toch de oorzaak, dat een ander persoon in het ongeluk gestort werd, waaraan gij ontsnapt zijt.”

„Ja, ik verwachtte het ook reeds dat die vraag komen zou,” hernam de heer Tresham, „en daarom zeide ik ook, dat mijne geschiedenis voor het tegenwoordige geëindigd was; maar er is nog een vervolg op. Weet dan, dat de andere persoon, die in mijne plaats ongelukkig werd, de heimelijke oorzaak van mijne teleurstelling was, hoewel dit eerst geruimen tijd later bekend werd. Ik heb u reeds gezegd, dat hij de korrespondent was van het handelshuis, en wat meer zegt al de brieven moesten eerst door zijne handen gaan. Het was aan niemand onbekend, dat hij reeds lang naar den post verlangd had, dien ik zou vervuld hebben, en toen hij mijn brief zag, (die in behoorlijke orde aan het kantoor in het graafschap was bezorgd) werd de verzoeking om dien terug te houden zoo sterk, dat zij de overwinning behaalde over zijne eerlijkheid. De uitslag daarvan was, dat toen ik ter bestemder tijd niet verscheen, zonder eenige reden voor mijn wegblijven te hebben opgegeven, hij zelf in den kuil viel, dien hij aldus gegraven had, en reeds halfweg over zee was, eer ik de noodige opheldering kon geven. Zijn ondergang was dus klaarblijkelijk toe te schrijven aan zijn gebrek aan goede trouw.”

„En dus,” voegde de heer Townley er bij, „in den laatsten grooten dag, wanneer alles wat schijnbaar verdraaid is, regt gemaakt zal worden, en al wat duister was, licht zal zijn, zal het bevonden worden, dat Gods handelingen in zijne Voorzienigheid op aarde, met al de schepselen die Hij gemaakt heeft, met oneindige wijsheid en volmaakte liefde geregeld zijn geworden. Hier zien wij door eenen spiegel in eene duistere rede; maar alsdan zullen wij zien aangezigt tot aangezigt en kennen gelijk wij gekend zijn.”

Hier eindigde het gesprek, en nadat het gebod gedaan en een lofzang gezongen was, scheidde het kleine gezelschap.

DE ZONDAGAVONDEN OP NOORDHOF.

HOOFDSTUK IV.

DERDE ZONDAGAVOND. — EENE BESCHERMING DER VOORZIENIGHEID.

Op den derden zondagavond, na een ander gedeelte der geschiedenis gelezen te hebben, die ons in de vorige week zooveel belangstelling had ingeboezemd, viel het gesprek op nieuw op de goddelijke Voorzienigheid, en de oneindige verscheidenheid van hulpbronnen, die de Heer heeft om zijn doel te bereiken en zijn volk te beschermen en te bewaken.

„Ik twijfel er niet aan,” zeide de heer Townley, „dat indien wij het slechts zien konden, of op de eene of andere manier mogten opmerken, hoe standvastig en onophoudelijk de hand der Voorzienigheid, of liever de hand van God werkzaam is, ten behoeve der geringste en meest verborgen leden zijner geloovigen op aarde, wij er dikwijls niet weinig verbaasd over zouden zijn. Gebeurtenissen, die om zoo te zeggen eene natuurlijke oorzaak hadden, ongelukken, die den stroom der menschelijke zaken schijnen tegen te houden, verwarringen die ontstaan zijn uit schijnbaar verkeerde omstandigheden, hetzij door de onbescheidenheid van vrienden, of de boosheid van vijanden, gunstige vereenigingen in de geschiedenis van bijzondere personen of huisgezinnen, uitredingen uit gevaren, die wij verwacht hadden, en waarvoor wij gewoonlijk eene reden zoeken zonder aan eene hoogere magt te denken, al die zaken zouden dan beschouwd worden als uitvloeijsels van de voortdurende zorg, liefde en wijsheid van God. En zelfs de moeilijkste en treffendste gebeurtenissen in het leven des Christens zouden dan aangemerkt worden als toegelaten te zijn door de hoogere Wijsheid, opdat daardoor een gewichtig en belangrijk doel zou bereikt worden.”

„Ik las of hoorde eens eene belangrijke omstandigheid, die vele jaren geleden is voorgevallen,” zeide kapitein Weatherly, „en mij zeer trof, als zijnde een duidelijk bewijs der goddelijke Voorzienigheid, en wel door zeer zonderlinge middelen. Ik kan slechts eene korte schets der gebeurtenis geven,” vervolgde hij, „en misschien herinner ik mij die zelfs niet eens meer zeer duidelijk, doch zij komt ongeveer hierop neder.

„Een zeker pachter, in het een of ander gedeelte van Amerika geloof ik, werd ziek en stierf, eene weduwe met verscheidene kleine kinderen nalatende. Hij liet ook aan zijne weduwe, als eenige uitvoerster van zijn uitersten wil, een vrij aanzienlijk vermogen na, hetgeen echter bijna geheel bestond in landerijen en alles wat tot de landhoeve behoorde. Op zijn doodbed raadde de stervende man zijne bedroefde vrouw aan, de hoeve te verkoopen, en het geld dat zij zou opbrengen op eene andere wijze te beleggen, die voor haar minder moeilijk zou zijn, en haar ook niet tot het eenzame leven te midden der bosschen zou noodzaken. Die raad, hetzij hij al dan niet verstandig was, werd toch door de weduwe opgevolgd, en eenigen tijd na den dood van haren man werd de hoeve te koop gezet. De verkooping had ook plaats, niet alleen van de hoeve, maar ook van den nog aanwezigen voorraad en het een en ander der meubelen; en de tijd was reeds bepaald, waarop de weduwe uit haar huis zou vertrekken. En ik mag er wel bijvoegen, dat het huis, hoe afgelegen het ook stond, toch eene gelukkige woonplaats geweest was, want de eigenaars er van waren Christenen. De grootste hinderpaal voor hun geluk was geweest, dat zij zoo ver verwijderd waren van iedere plaats voor openbare eeredienst. Zij hadden zonder twijfel zooveel zij konden in dit gemis voorzien; maar nu, terwijl het hoofd des gezins weggenomen was geworden, werd dit gemis weer dubbel gevoeld, en dit was eene reden te meer voor de weduwe om naar eene andere woonplaats uit te zien. En gelijk ik reeds gezegd heb, naderde de tijd, waarop die verhuizing zou plaats hebben, en zij zou nog slechts een enkelen nacht in hare vredewoning doorbrenghen. Den volgende morgen zou er een wagen komen, die de moeder met hare kinderen, benevens hare roerende goederen naar de stad zou brengen, die zij tot hare toekomstige woonplaats gekozen had, en die op vrij verren afstand van daar gelegen was. In den loop van dien laatsten dag ontving de weduwe in bankpapier en gereed geld een aanzienlijk gedeelte van de opbrengst van den verkoop. Zijt gij niet bang om zooveel geld onder uwe bewaring te hebben? vroeg de man die het haar uitbetaalde, dewijl gij hier zoo alleen en zonder eenige bescherming woont? Gij vergist u, zeide zij, ik ben niet zonder bescherming; ik heb wel geen echtgenoot meer, voegde zij er treurig bij, en ook geen menschelijken arm, om mij te beschermen, maar God is mijn verdediger. Hij draagt eene bijzondere zorg voor weduwen en weezen.

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

Er bestond ook niet veel gevaar voor eene gewelddadige aanranding, ten minste zoo scheen het te zijn. De eenzaamheid en het afgelegene der woning scheen eene voldoende zekerheid op te leveren. Daarenboven was het niet zeer waarschijnlijk dat iemand vermoeden zou, welk eene aanzienlijke som gelds in dat huis bewaard werd, en zelfs al had men dit ook geweten, zoo waren toch inbraak en diefstal geene zeer algemeene misdaden in dat gedeelte des lands; inderdaad, men vreesde er in het algemeen zoo weinig voor, dat de menschen gewoonlijk naar bed gingen zonder deuren of vensters gesloten te hebben. De weduwe leide dus zonder eenige vrees voor gevaar het geld in een lessenaar, en toen het avond geworden was, hielp zij hare kinderen te bed, en keerde naar de keuken terug, waar zij met hare dienstmeid, of liever met hare helpster, nog eenige schikkingen maakte voor de afreize, die den volgende morgen zou plaats hebben. Het was reeds laat geworden, en de meesteres, die nog wat langer opleefde dan de meid, was juist gereed om zich ook ter rust te begeven, toen zij door een gekrabbel en gesnuffel aan de buitendeur gestoord werd, dat telkens vergezeld ging van een klagend gehuil, dat duidelijk aantoonde, wie de verstoorder harer rust was, en die niets anders dan een hond zijn kon. Het was een onstuimige nacht, vol wind en regen, een nacht waarin men zelfs geen hond de deur uit zou jagen, zoo dacht de weduwe vol medelijden, en bijgevolg opende zij de deur, en liet den viervoetigen bezoeker binnenkomen. Het was een groot, langharig en sterk dier, dat de weduwe nooit in huis noeh op de hoeve gezien had. Zij was bijna bang voor hem, toen zij hem binnengelaten had, en hij naar haar toe sprong. Er was evenwel geene reden tot vrees, het dier schudde den regen uit zijne lange haren, en ging toen gerust voor den haard liggen. Arm dier, hij heeft zeker zijn baas verloren, en zal wel honger hebben ook, denk ik, zeide de weduwe bij zichzelf, zij haalde dus wat stukjes brood en eenige kluitjes uit de kast, die de hond zeer gretig opat. Toen ging hij weer zeer gerust liggen slapen, als wilde hij zeggen: gij ziet dat ik mij hier best t'huis kan gevoelen. Spoedig daarna sloot de weduwe hare deur op nieuw, en ging naar boven om in hare eigene kamer nog eenige rust te nemen. Haar slaap bleef echter niet lang ongestoord. Beide meesters en dienstmaagd ontwaakten plotseling door een gedruisch aan de achterzijde van het huis, dat niet aan het loeijen van den wind kon worden toegeschreven. Zij luisterden met ingehouden adem, en waren overtuigd dat zij stemmen en voetstappen aan de buitenzijde van het venster hoorden. Toen hoorden zij een hevigen slag, die hare harten van vrees deed sidderen, want zij begrepen maar al te goed wat dit beteekende. Dieven, roovers, misschien wel moordenaars stonden daarbuiten, zij waren bezig in te breken, en waren welligt reeds in huis. Het geld, jufvrouw, zij komen om het geld, fluisterde de dienstmeid bevende. Wat konden twee hulpeloze vrouwen doen? Er was zelfs op verren afstand geene andere woning te vinden; geen menschelijk wezen was er in hare nabijheid behalve de kinderen, die rustig naast haar sliepen, en de dierven beneden in het huis. Zij deden het beste en eenigste wat zij doen konden, zij sloten zich met de kinderen in de kamer op, zetten alles wat zij bij de hand hadden voor de deur, en aldus opgesloten zijnde bevalen zij zich in een vurig en ernstig gebed aan Gods vaderlijke bescherming. Dit alles was het werk van een paar minuten; en terwijl zij aldus bezig waren, schenen de menschen beneden, wie zij dan ook zijn mogten, met elkander te raadplegen. Dit duurde evenwel niet lang. Er werd een andere slag gehoord, waarna de gegrendelde deur, die naar de keuken voerde bezweek. Toen dacht de weduwe voor de eerste maal aan den hond, dien zij twee of drie uren te voren in de keuken gelaten had. Misschien zou zij zelfs nu nog niet aan die omstandigheid gedacht hebben, als niet een dof en kort gebrom als muziek haar oor getroffen had, even alsof dit het antwoord was op haar gebed om hulp. Toen was er een vreeselijk geweld van eene hevige worsteling, gemengd met kreten van verwondering en smart, vloeken, wilde slagen en een vervaarlijk gehuil, dat ieder oogenblik sterker werd. Daarna hoorde men de stem van een man, die zijn medgezel toeriep om den hond van hem af te trekken, daar deze hem verstikte, en daarop weer gekrakeel en geworstel, luidere toonen van angst en toorn, zoowel menschelijke als dierlijke, want er had beneden een wanhopig gevecht plaats. Het geraas werd nu evenwel minder duidelijk; de inbrekers waren genoodzaakt geworden, uit de keuken naar de schuur, waar zij eerst ingebroken hadden, de wijk te nemen. Toen verwijderde het zich nog meer, want de hond had zijn aanval zoo heftig voortgezet, dat de roovers het huis uitgedreven werden langs denzelfden weg, waardoor zij er waren binnengekomen. Vervolgens hoorden zij het geluid van wegsnellende voetstappen, met het woedende gebalf van het toornige dier, dat hen nog steeds achtervolgde. De weduwe opende zeer voorzigtig het venster, en keek naar buiten.

40

De storm was eenigzins bedaard, en de maan, die van achter eene donkere wolk doorbrak, scheen helder genoeg om haar te doen zien, dat twee mannen dwars over het veld heensnelden, gevolgd door den hond, die van tijd tot tijd woedend op hen aanviel. Zeer spoedig was alles uit haar gezicht verdwenen, en het overige van den nacht ging voorbij, wel is waar, slapeloos, wat de verschrikte vrouwen betreft, maar toch zonder verdere stoornis. Den volgenden morgen bemerkten zij, dat de schelmen het huis waren binnengedrongen door een vensterluik open te breken, en dat zonder de buitengewone en onverwachte tegenwoordigheid van den vreemden hond, het leven en de eigendommen van dit kleine gezin in hunne magt zouden geweest zijn. Ik ben er niet zeker van, vervolgde de kapitein, dat ik iedere bijzonderheid dezer geschiedenis met dezelfde nauwkeurigheid heb wedergegeven, waarmede zij mij verteld werd; maar ik geloof toch niet, dat ik ergens heb overdreven, en ik weet wel, dat het geheim van den verdwaalden hond nooit is opgehelderd geworden. Het beest keerde na zijne vervolging niet meer naar de hoeve terug, en de weduwe heeft nooit kunnen ontdekken aan wien hij toebehoorde. Ik denk evenwel, dat dit zeer gemakkelijk te verklaren is. Het dier had waarschijnlijk iemand vergezeld, die op eenigen afstand woonde, en die bij den verkoop der hoeve tegenwoordig geweest was, en waarschijnlijk in de omstreken zijn baas verloren hebbende, zoo was hij teruggekomen om hem te zoeken. Het was voorzeker een gevolg van zijn instinct, hetgeen ook als de oorzaak hiervan zou zijn opgegeven, indien de omstandigheden bekend waren geworden."

"Evenwel," zeide de heer Townley, "zou deze uitlegging de gebeurtenis niet minder wonderbaar, noch minder belangrijk maken. Het zou alleen maar dienen om te bewijzen, hoe ver de vertakkingen van de kleine en schijnbaar niets beteekenende deelen der werktuigen van Gods Voorzienigheid zijn uitgebreid over alle dingen, welke voorzeker ten goede moeten medewerken, voor hen, die God liefhebben."

"Maar," zeide een van het gezelschap, "het gebeurt toch niet al tijd, dat Gods volk, meer dan anderen, uit gevaar verlost wordt."

"Neen, en het is ook niet noodig dat dit zoo zijn zou," antwoordde de predikant, "inderdaad, indien dit zoo ware, en zoo merkbaar was, zoodat er geene vergissing mogelijk kon zijn, dan zou Gods groote plan betreffende de zedelijke besturing der wereld gedwarsboemd worden. De dingen die gezien worden, zijn tijdelijk, de ongeziene zijn eeuwig. Er zijn hoogere beweegredenen, die ons nopen om de onsterfelijkheid en het eeuwige leven te zoeken, in den weg van Gods welbehagen, dan zinnelijke drangredenen van eigenbelang met betrekking tot deze tegenwoordige wereld. Indien het bij voorbeeld eene bewezene waarheid was, dat Christenen altijd voorspoedig zijn in de wereld, en ongelooovigen juist het tegenovergestelde; dat in iedere gebeurtenis aan de eersten eene wonderbare bescherming werd verleend, terwijl de anderen in gevaren en ongelukken zouden moeten bezwijken, hoe zou er dan voor den Christen eenige noodzakelijkheid voor geloof of geduld kunnen bestaan? Zondaars zouden aldus heiligen worden, of zouden beweren dit te zijn, en dat nog wel door de laagste beweegredenen der menschelijke natuur: die van eigenbelang en zelfbehoud. Onze Zaligmaker zelf leert ons dit. Hij waarschuwt zijn volk, dat indien zij heilig in de wereld willen leven, zij juist daarom aan veel lijden zullen blootgesteld worden. Maar," ging de spreker voort, "dit vermindert daarom het zoete en gezegende vertrouwen niet, dat iedere geloovige moet bezitten, in de overtuiging dat zijn hemelsche Vader voor hem zorgt en over hem waakt met onophoudelijke zorgvuldigheid en onmetelijke teederheid en liefde. Het moet inderdaad dit vertrouwen heiligen en vermeerderen. Job voelde dit, toen hij uitriep in het diepste van zijne vernedering op aarde: Zoo Hij mij doodde, zou ik niet hopen? En ieder waar Christen zal dit gevoelen beamen. Bijaldien ik een kind van God ben, door het geloof in zijnen lieven Zoon, zoo weet ik dat mijn hemelsche Vader mij liefheeft. Indien ik weet dat Hij mij liefheeft, zoo weet ik ook, dat iedere beproeving een bewijs van zijne liefde is. Hij kan mij van alle leed bevrijden, mij in ieder gevaar behoeden, en indien Hij ziet dat het ongeluk tot mijn wezenlijk welzijn moet strekken, zoo zendt Hij mij dit toe, juist dewijl Hij mij liefheeft."

"Daarenboven," zeide de heer Townley, "vertoont onze God somtijds ja dikwijls zijn magtigen arm, en bewijst zijne almacht ter uitreding van hen, die op Hem vertrouwen, door zijn antwoord op het geloovig ernstig gebed, zoodat het zeer slecht zou zijn, de leer van eene bijzondere Voorzienigheid te hunnen behoeve ook maar in het minst te willen betwijfelen."

"Ik heb dikwijls het antwoord der drie joodsche jongelingen aan Nebukadnezar bewonderd, toen deze hen met zijnen toorn bedreigde," zeide mevrouw Scott: "Wij hebben niet noodig u op deze zaak te ant-

woorden, zal het zoo zijn, onze God dien wij eeren, is magtig ons te verlossen uit den oven des brandenden vuurs, en Hij zal ons uit uwe hand, o koning, verlossen."

Het is als hadden zij willen zeggen: „Onze God heeft er voorzeker wijze bedoelingen mede, indien Hij wil toelaten, dat wij in den vuuroven geworpen worden, maar hetzij dit ons al dan niet moge overkomen, wij zijn er van verzekerd dat alles wel zal zijn."

„En zij werden ook niet teleurgesteld," zeide de eerste spreker, „daarenboven moest hun voorbeeld alle Christenen leeren, om te lijden als ziende den Onzienlijke, en om van ganscher harte te gelooven, dat Hij, die hen van het eeuwige verderf heeft vrijgemaakt, niet alleen gewillig maar ook magtig is hen uit tijdelijken nood, verliezen en lijden te redden, indien zulk eene bevrijding tot hun welzijn zou strekken. En mogt het niet zoo zijn, dat zij dan slechts met volkomene overgave mogen zeggen: Vader! mij geschiede naar uwen wil!"

„De verzen van den lofzang, dien wij zoo dikwijls zingen," voegde de heer Scott er bij, „schijnen ons binnen te leiden in het geheim van het vertrouwen des waren Christens op de Voorzienigheid van zijnen God.

Hij die op Gods bescherming wacht,
Zal altijd veilig wonen,
En heeft zelfs in den donkren nacht
Voor geen gevaar te schromen.

't Zij om u heen een duizendtal,
Ja zelfs tienduizend sneven,
Uw goede God bestuurt 't heelal,
En ook uw aller leven.

Bedreigt u ziekte, vuur of zwaard,
De Heer zal u bewaken;
Hij is het, die zijn volk bewaart,
En alles wel zal maken.

Het zwaard, de ziekte en het vuur
Zijn dienaars van zijn handen,
Gods kindren worden door hun duur,
Bevrijd van aardse banden.

„Die verzen zijn zeer duidelijk en vol nadruk, en wat nog meer zegt, zij zijn ook volkomen waar," sprak de predikant.

„Gij denkt dus," zeide mevrouw Scott, „dat zelfs in de schijnbaar meer belangrijke zaken des levens, God eene bepaalde zorg en besturing over alles heeft, hetgeen wij Voorzienigheid noemen, en die steeds waakt over de belangen van zijn volk?"

„Ja, voorzeker dat geloof ik ten volle," antwoordde de heer Townley, „zou die leer echter niet somtijds tot zorgeloosheid of eigendunkelijkheid kunnen leiden?"

„Ja, de duivel zou dit wel gaarne willen uitwerken, indien hij maar kon," zeide de predikant. „Hij trachtte den Heer Jezus Christus over te halen om zich van de tinne des tempels neder te werpen, zoo als gij weet, door te zeggen: Er staat geschreven, Hij zal zijne engelen bevelen dat zij U op de handen nemen, opdat gij uw voet niet te eniger tijd aan eenen steen aanstoot. En gij herinnert u ook wat de Zoon van God ten antwoord gaf: Gij zult den Heer uwen God niet verzoeken."

Hier eindigde het gesprek, het uur was verloopen, en de vergadering ging als gewoonlijk uiteen.

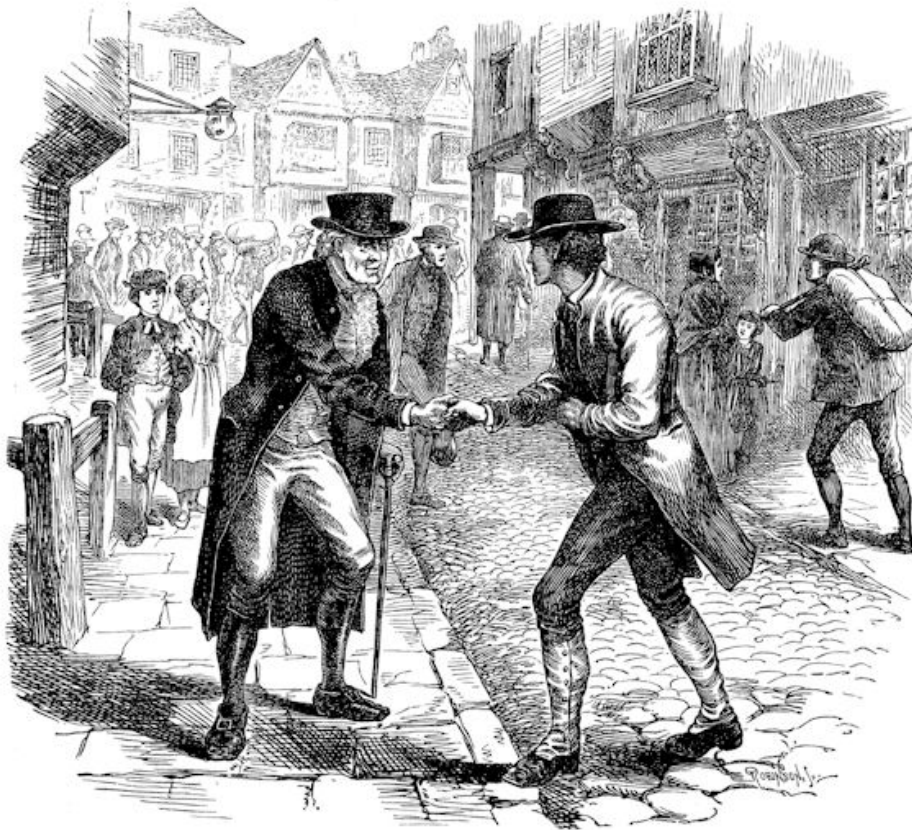
ZONDAGSCHOOL-VRAGEN.

Op onze Jaarvergadering, den 27ste Sept. in Amsterdam gehouden, konden de vragen door het Bestuur aan de orde gesteld, niet op voldoende wijze besproken en beantwoord worden.

Wij wenschen gehoor te geven aan de uitnoodiging van verschillende zijden tot ons gerigt, om ze achtereenvolgens in het orgaan te bespreken.

I.

Wat kan er van wege de Zondagschool-Vereeniging gedaan worden, om de oprichting en doelmatige inrigting van Zondagscholen te bevorderen? „Zij kan en moet beginnen met de uitzending van een Agent" — zoo werd er geoordeeld. Ook ons komt het voor, dat dit middel, zoo

(PLAAT, BEHOORENDE BIJ HOOFDSTUK III.)

DE ZONDAGAVONDEN OP NOORDHOF.

HOOFDSTUK V.

VIERDE ZONDAGAVOND — DOMITIA.

Nadat ik gedurende drie zondag-avonden met zooveel genoegen de huiselijke bijeenkomsten bij mijne vriendin op Noordhof had bijgewoond, vond ik dat zij nog een nieuw kenmerk hadden, hetgeen, zoo als ik later dacht, zeer veel bijdroeg om hare waarde en belangrijkheid te vermeerderen.

Ik moet hierbij nog aanmerken, dat hetgeen op den volgenden zondagavond uit de Schrift zou gelezen en besproken worden, den voorafgaanden zondag door den heer Towaley bepaald werd. Het doel hiervan was, om hen, die aan de zamenkomst deelnamen, in staat te stellen zich daartoe beter voor te bereiden, hetzij door persoonlijke herinneringen of uit boeken. Het kenmerk, waarvan ik gesproken heb, was dat ieder lid dier kleine vergadering aangemoedigd, ofschoon niet bepaald genoodzaakt werd, iets tot het algemeene onderrigt van den avond bij te dragen. „Maar hoe handelt gij hierin ten opzichte uwer bedienden?” vroeg ik.

„Mijne lieve vriendin, wij hebben hieromtrent niet de minste bepaling gemaakt. Ik begrijp zeer goed wat gij bedoelt,” voegde zij er glimlachend bij, „en ik geloof dat ik uwe gedachten ook wel kan raden, maar wij hebben hiervan inderdaad nooit den minsten last gehad. Ons verlangen bij onze zondagavond-bijeenkomsten was, zooveel mogelijk ieder verschil van rang en stand te vergeten, dat soms meesters en bedienden op eenen al te grooten afstand houdt met betrekking tot wederzijdsche belangstelling of vriendelijkheid.”

„Dat kan wel waar zijn; maar gelooft gij niet, dat die bijzondere toenadering op enkele dagen tusschen de beide zoozeer verschillende afdelingen der huishouding, dan juist op de andere dagen wel eenige verwarring moet veroorzaken?”

„Wij hebben dit nog niet ondervonden,” zeide mevrouw Scott, „hebt gij ooit enig gebrek aan achtung of gehoorzaamheid bemerkt?”

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

„Neen zeker niet,” antwoordde ik. „Maar dat nog daargelaten, zoo kan ik niet begrijpen, hoe menschen in hunnen stand bij eenige mogelijkheid onderrigt aan anderen kunnen geven, of eenige belangstelling opwekken bij hen, wier maatschappelijke positie en hoogere voorregten in opvoeding hen natuurlijk tot onderwijzers der anderen maken.”

„Beide belangstelling en onderwijs kunnen zelfs voor de bejaarden en verstandigen uit het stamelen van een kind verkregen worden,” zeide mijne vriendin. „Dat wil zeggen,” voegde zij er bij, „indien de bejaarden en verstandigen zich zoo ver willen nederbuigen, om dat onderwijs te ontvangen. Zeide onze gezegende Heer niet: „Ik dank U, Vader, dat Gij deze dingen den wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt ze den kinderkens geopenbaard?” Zij zijn echter altijd zeer tevreden met onderwezen te worden. Hunne stemmen worden maar zeer zelden gehoord, behalve om somtijds de eene of andere vraag te doen, betreffende dat gedeelte der Schrift, hetwelk wij in de school leeren. Zij waren hieraan gewoon geworden op onze Zondagschool, eer zij bij ons in dienst traden, en wij gaan gaarne op die wijze met hen voort. Somtijds echter dragen zij wel iets bij om ons zondagavond-nur te verlevendigen, hetzij door een uittreksel te maken uit boeken, waarmede zij gemeenzaam zijn, of waarin zij mogen lezen, en die betrekking hebben op het door ons gelezene. Zij hebben de vrijheid, om die uittreksels zelve voor te lezen, hetgeen zij echter zelden doen, dewijl zij zich niet zoo op den voorgrond willen stellen, gelijk zij het noemen, en zien dus altijd reeds te voren uit naar een plaatsvervanger. Mijne werkmeid Elize, bij voorbeeld, heeft mij heden reeds gevraagd om aanstaanden zondagavond een kort verhaal in hare plaats voor te lezen, hetgeen ik met genoegen doen zal.”

Hier eindigde ons gesprek; maar in het vervolg ontdekte ik, dat al de bedienden op Noordhof vroeger leerlingen van de Zondagschool geweest waren, en het verheugde mij op te merken, dat bij het toenemen hunner jaren en in hunne tegenwoordige betrekking tot de huishouding van hunne vroegere onderwijzers, zij toch niets van de liefde en het vertrouwen verloren hadden, die dezen hun eertijds hadden ingeboezemd. In één woord, meesters en dienstboden hadden niet opgehouden vrienden te zijn. Later toen ik de voortreffelijke keukenbibliotheek van Noordhof in oogenschouw had genomen, verwon-

derde het mij niet, dat de huisbedienden somtijds in staat waren uit dien schat zoowel oude als nieuwe dingen te verzamelen tot onderlinge stichting.

De Heilige Schrift, die op den volgenden zondagavond gelezen werd, was dat hoofdstuk uit het evangelie van Markus, waarin het treffend verhaal wordt vermeld van die vrouw, welke haren dierbaren Heer en Zaligmaker zalftde.

„Zij heeft gedaan wat zij konde,” zeide mevrouw Scott, toen op haar verzoek het bovengenoemde verhaal was overgelezen. „Als eene opheldering van dit verhaal, en als een bewijs welk gering talent nog altijd tot de dienst van Christus kan bruikbaar gemaakt worden, is mij gevraagd, het volgende verhaal eener christelijke vrouw voor te lezen.

„Domitia B. was in het roomsche geloof opgevoed; maar terwijl zij zich in het gezin eener vrome vrouw te Chaplain bevond, die de gewoonte had haar dikwijls uit den Bijbel voor te lezen, werd zij ten volle overtuigd van de zondigheid haars harten en van de dwalingen van haar geloof. Gedurende een bezoek der zendingen van het groote verbond, in Neder-Canada, naar de stad harer inwoning, werd de waarheid met kracht tot hare ziel gebracht, en was zij in staat Jezus te belijden als haar eenigen en algenoegzamen Zaligmaker. Hare gezondheid was door te groote overspanning zeer geknakt, en zij trachtte dus eene betrekking te verkrijgen, waarin zij weder eenigzins tot rust zou kunnen komen, hare uitgeputte krachten konden herstellen, en zij tevens onderwijs zou kunnen verkrijgen voor hare dorstende ziel. Zij bood hare diensten tegen eene geringe huur mevrouw Teller aan, een der zendingen-gezinnen, die er in toestemde haar te huren, en die maar zeer weinig werk voor haar te doen had. Na korten tijd evenwel kwamen er verscheiden nieuwe leden in het huisgezin van den zending, en het vermeederde aanhoudend, zoodat het eindelijk tusschen de twintig en dertig personen sterk was. Mevrouw Teller wilde aan Domitia, toen haar werk zoozeer vermeederde, ook hooger loon geven; maar dit bleef zij volstandig weigeren, en het was alleen op uitdrukkelijk bevel dat zij kon besluiten meer aan te nemen, ofschoon haar werk twintigvoud verdubbeld was. Zij zeide dikwijls tot mevrouw Teller: „Het hindert mij bepaald, geld van u aan te nemen. Ik geloof niet dat ik dit mag doen. Ik kan zoo weinig doen om mijnen Zaligmaker mijne liefde te bewijzen, dat ik vriendelijk verzoek, mij toe te staan ten minste dat weinige te geven.” Hare meesteres antwoordde haar, dat hare bezwaren zeer ongegrond waren, dat zij God even goed dienen kon, al nam zij ook de middelen aan, die tot haar eigen onderhoud noodig waren, en zij raadde Domitia, in den gebede hieromtrent besturing te vragen. Toen zij echter met dit verzoek steeds aanhield, zeide hare meesteres: „Maar hoe zult gij het dan met uwe kleederen maken?” — „Gij zult mij geven wat gij niet meer gebruikt, uwe afgedragen kleederen,” antwoordde Domitia. „Maar ik zelve ben dikwijls zoo arm, dat ik genoodzaakt ben, mijne eigene kleederen zoo lang te dragen totdat zij bijna niet meer versted kunnen worden,” antwoordde mevrouw glimlachend. „Dan,” zeide Domitia, „kan ik juist zoo doen als gij, mevrouw! wanneer gij armoede lijdt, zal ik die ook lijden. Ik heb geene talenten, geene bekwaamheden om mijne arme onwetende landlieden te onderwijzen. Laat mij dus God maar in den eenigen weg dienen, die mij overblijft, namelijk door mij aan de dienst zijner kinderen toe te wijden. Dan behoeft gij uw werk, om de kennis van den Zaligmaker aan anderen mede te deelen, niet af te breken, om de zorg voor uwe huishouding. Terwijl ik het voedsel voor het ligchaam gereed maak, geeft gij het brood des levens aan de onsterfelijke ziel.” Niet in staat om aan die volhardende liefde wederstand te bieden, stond mevrouw Teller het verzoek van Domitia toe, en zeide: „Voortaan zult gij dus, om zoo te zeggen, mijne dochter zijn, Domitia. Wat ik heb zal ik met u deelen; en wanneer ik niets heb, zullen wij zamen armoede lijden.” — „Maar versta mij wel, mevrouw!” vervolgde het hartelijke meisje, „mijne betrekking tot u wordt hierdoor in het minst niet veranderd. Ik ben uwe dienstbode, en niets anders dan uwe dienstbode, dat is mijne plaats, die mij door God zelve is aangewezen, en ik wil daarin ook steeds voortgaan.” Van dien tijd af scheen de liefde en getrouwheid van Domitia zoo mogelijk nog toe te nemen. Zij was onafgebroken werkzaam; van den vroegen morgen tot den laten avond was zij op de been, en bereidde het eten voor een zeer talrijk gezin in eene keuken, die voor zulk eene groote familie veel te klein en daarenboven altijd smoor warm was. Soms wanneer het haar bijna onmogelijk toescheen haar dagwerk behoorlijk te verrigten, en zij zich zeer vermoeid en uitgeput gevoelde, ging zij voor eenige oogenblikken naar buiten, en bad om kracht, ten einde het naar behooren

te kunnen volbrengen, opdat haar tekortschieten mevrouw Teller niet zou noodzaken hare eigene en meer belangrijke bezigheden te moeten nalaten, om haar in die dagelijksche pligten te kunnen helpen. De invloed van Domitia over de jongere leden uit het gezin van den zending was daarenboven zeer gunstig. En dit was voor hen eene zeer gelukkige omstandigheid, dewijl zij zoo dikwijls met haar in aanraking kwamen. Haar dagelijksch leven en gesprek was een voorbeeld van christelijke voortreffelijkheid in hunne oogen. Het gebed was in waarheid de ademtogt haars levens. Zij bad bepaald zonder ophouden, en haar geheele gedrag was een schoon bewijs van de vrucht van haar geloof, hetwelk zoo ten volle de zegepraal in haar hart behaald had. Eens toen hare meesteres ziek was, werden de zorgen van Domitia hierdoor niet weinig vermeederd. Vooral dewijl de zieke niet anders dan op den zolder van het zendinghuis kon verpleegd worden, en de gewone plaats der werkzaamheden van Domitia in de benedenste verdieping was. Toch pastte zij hare mevrouw op, en verzorgde haar met de teedere liefde en zorg eener dochter. Als haar dagwerk geëindigd was, vroeg zij als eene bijzondere gunst verlof om bij het bed harer beminde meesteres te mogen bidden, die altijd in de eenvoudige maar hartelijke en vurige smeekingen van dit getrouwe meisje eenen troost en verkwikking vond, die weinig andere middelen haar konden geven. „En wie onzer,” vroeg mevrouw Teller, toen zij eens over Domitia sprak, „wie onzer doet zoo veel voor den Zaligmaker als dit arme meisje dagelijks doet? Een man met de hoogste ontwikkeling kan niet meer doen dan zij. Hij kan niets meer doen dan al zijne vermogens en talenten aan de dienst van God toewijden, en dat heeft Domitia altijd gedaan, en doet zij nog steeds. Van haar mag gezegd worden, even als van die vrouw, welke den Heer zalftde: „zij heeft gedaan wat zij konde.”

Hier eindigde mevrouw Scott hare lezing, en sloot het boek.

„Uw eenvoudig verhaal,” zeide de heer Townley, „is eene sprekende uitlegging van de woorden onzes Heeren, in een heerlijk voorbeeld van ernstige en vurige toewijding aan zijne zaak. Het herinnert mij aan de betuiging van David: O mijne ziel, gij hebt tot den Heere gezegd: Gij zijt de Heere, mijne goedheid raakt niet tot U, maar tot de heiligen, die op de aarde zijn, en de heerlijken, in dewelke al mijn lust is.”

„Het was dat eene talent, dat niet in een zweetdoek verborgen en in de aarde begraven werd, omdat het er maar één was, maar nuttig gebruikt in de dienst des Heeren, om zijantwil en uit liefde tot Hem,” zeide mevrouw Scott.

„Domitia diende klaarblijkelijk hare meesteres in eenvoudigheid des harten, als om Christus' wil, niet uit oogendienst, of om menschen te behagen, maar als eene dienares van Christus, doende den wille Gods van harte, met de begeerte om den Heer te dienen en niet de menschen. En al waren het ook de menschen,” zeide de predikant, „zoo zag zij toch in hen hunnen en haren God; en voor zulken als Domitia zal het woord des Heeren op den grooten oordeelsdag gelden: „Komt gij gezegenden mijns Vaders, beërft het koninkrijk, dat u bereid is van vóór de grondlegging der wereld... Want voorwaar Ik zeg u, voor zoo veel gij dit aan de minste mijner broeders gedaan hebt, zoo hebt gij het aan Mij gedaan.” Ik heb onlangs een boek gelezen, en heb het nu bij mij,” vervolgde de heer Townley, terwijl hij het uit zijn zak haalde, „waarin het dienen van God in dagelijksche zaken en werkzaamheden des levens duidelijk wordt voorgesteld. De zinsnede is niet lang, als mijne vrienden het verlangen, wil ik het gaarne voorlezen.”

„De bewegreden in iedere zaak maakt juist den mensch uit,” zegt de schrijver. Als het oog eenvoudig is, zoo is ook de mensch eenvoudig; een dubbelhartig oog maakt ook een dubbelhartig man. Een eenvoudig oog is goed in alles wat de mensch ook moge ondernemen, zoowel met betrekking tot de zaken dezer wereld als met die ten opzichte der besturing van het hart en gemoedsleven. In dit opzigt zijn echter de kinderen der wereld voorzigtiger dan de kinderen des lichts; wat zij voor deze wereld doen, dat doen zij van ganscher harte en met alle geestkracht, hetgeen wij als reizigers juist noodig hebben om voor de zaak van Christus te doen. Wij behoeven in alle opzigten een eenvoudig oog voor God, voor zijne goedkeuring, voor zijnen roem, en dit is de ware bewegreden, die iedere andere buitensluit, of iedere andere ten onder houdt, en iedere zaak in goud verandert. Wat gij ook doet, doe het van ganscher harte, als voor den Heer, en niet om de menschen te behagen. De bekommernissen en besommeringen van onzen pelgrimstogt worden aldus door die eenvoudigheid des harten voor Christus in eene goddelijke en heilige dienstbaarheid veranderd. Dit is de meening van dat schoone vers van Herbert, getiteld: het Elixir.

„Leer mij, mijn Koning en mijn Heer!
U liefde en dank bewijzen,
En wat ik doe, 't zij tot uw eer,
En om uw naam te prijzen.

„Laat mij niet onberaden zijn,
Maar U in alles eeren
Ach, onbedachtsaamheid baart pijn,
Laat toch uw Geest mij leeren.

„Hij, die zich in een spiegel ziet,
En 't beeld weer zal vergeten,
Hij kent de ware wijsheid niet,
Al meent hij veel te weten.

„Wat naar U uitgaat, Heer, is goed,
Gering is niets te noemen,
En eenig 't kinderlijk gemoed
Kan zich in U beroemen.

„Het kleinste werk voor U gedaan,
Zal vrucht en zegen geven,
Gij ziet het hart uws dienstknechts aan,
Gij schenkt hem 't eeuwig leven.”

„Ik kan hier wel eindigen,” zeide de heer Townley, „omdat het laatste couplet duidelijk de beweegreden beschrijft, welke ongetwijfeld Domitia zal bestuurd hebben, zoowel als het gedrag dat zij voortdurend in beoefening bragt. Om Christus' wil stofte en kookte en werkte zij; en terwijl zij nederig zou gezegd hebben: „O Heer, mijn God, dit mijn werk heeft geene betrekking op U, maar alleen op uw volk,” zoo zou het antwoord toch ook voor haar gereed geweest zijn: „Voor zoo veel gij dit aan den minste mijner broederen gedaan hebt, zoo hebt gij het aan Mij gedaan.”

Er was nu een oogenblik van stilzwijgen, en daarna vroeg jufvrouw Hope, met eene zachte, aangename stem, die ik nog niet in onze kleine vergadering gehoord had, eenigzins aarzelend verlot om Montgomery's gedicht, getiteld: de Vreemdeling en zijn Vriend, te mogen opzeggen, hetgeen zij zeer toepasselijk achtte voor dezen avond.

„Ik ben overtuigd, dat wij allen het zeer gaarne zullen hooren,” zeide de predikant, en Helena begon dus. In den aanvang was hare stem zeer zwak, maar zij werd steeds krachtiger, naarmate zij voortging.

DE VREEMDELING EN ZIJN VRIEND.

Een arme zwerver door dit leven,
Een arme, als men velen ziet,
Bad mij zoo ned'rig iets te geven,
En weigren, neen, ik kon het niet.
Wie of dan toch die man mogt wezen?
Hij trok zoo onbegrijp'lijk aan,
En in zijn oog was iets te lezen,
Dat zacht aan 't hart zich deed verstaan.

Eens toen 'k mijn sober maal zou eten,
Kwam hij. Hij had gebrek aan brood,
Maar willig met mij aangezetten,
Scheen 't schamel deel hem zoet en groot.
Een deel er van zelfs gaf hij weder,
Nadat hij 't eerst gezegend had,
En met een oog zoo zacht en teeder,
Alsof in hem een engel bad.

'k Zag sinds hem magtloos nederzinken
Bij een' fontein, en schoon en klaar,
Mogt hem het water tegenblinken,
Maar, ach, zijn hand scheen mat en zwaar,
Ik putte water uit die stroomen,
Zijn hand gaf van het vocht mij weer,
En deed mijn hart van Eden droomen;
En nimmer dorste ik als weleer.

Eens was de nacht reeds aangebroken,
De wind loeide om mijn rieten dak;

Geen slaap had nog mijn oog geloken,
Toen zijne stem weer tot mij sprak.
Ik liet hem ijlings binnenkomen,
Wij deelden de eenge legerstee,
En 'k voelde als op mij nederstroomen,
Der englen zaalge hemelvrede.

Gewond, gekneusd, krank en geslagen,
Vond ik hem later bij een heg;
Ik heb hem in mijn huis gedragen,
En wiesch de striemen van Hem weg,
't Gelukte mij het bloed te stelpen;
Maar Hij genas mijn diepe wond, —
De pijn, waarvan mij geen kon helpen,
Die bij geen mensch genezing vond.

Ik zag Hem weer in ijs'ren banden,
Veroordeeld tot een wreeden dood;
En 'k wrong zoo vol van angst de handen,
Als zwijmde ook mijne ziel in nood.
Hij vroeg me of ik voor Hem wou sterven,
Ik dacht aan 't graf zoo koud en kil,
Maar Hem, Hem kon ik niet meer derven,
Mijn antwoord was: „ja, Heer, ik wil!”

Toen viel een sluijer mij van d' oogen,
'k Zag zijn doorboorde handen aan;
En nu, tot schreijens toe bewogen,
Mijn Heer en Heiland voor mij staan.
'k Aanbad Hem, maar hoe sprak hij teeder;
Gij wildet sterven zelfs voor Mij,
Ontvang nu 't eeuwig leven weder,
Mijn leven, en in eng'len rij.

Dit schoone vers werd door jufvrouw Hope met zooveel nadruk en gevoel opgezegd, dat bij onderscheidenen harer hoorders, nog zelfs eer zij geëindigd had, de tranen in de oogen stonden.

De heer Townley zeide vervolgens: „Ik heb die verzen nimmer kunnen aanhooren of lezen, zonder diep geroerd te worden, en ik schaam mij niet te bekennen, dat zij mij reeds menigwerf de tranen uit de oogen lokten. De vraag, die ieder onzer voor zichzelf moet beantwoorden, is niet zoozeer, of wij het gedrag van hen, die heldhaftige opofferingen in de dienst des Heeren gedaan hebben, kunnen bewonderen, dan wel of wij, als wij er toe geroepen werden, hun voorbeeld zouden kunnen volgen, en bezielde zijn met dezelfde hartelijke liefde. En het middel om uit te vinden hoe het in dit opzigt met ons staat, is: de beweegredenen ernstig te onderzoeken, die ons in de gewone pligten des dagelijkschen levens besturen. Indien de vrouw, van wie wij zoo even gelezen hebben, die de albasten flesch verbrak, en den kostelijken balsem op het hoofd van Jezus uitgoot, zich nooit te voren als eene trouwe discipelin van den Heer had doen kennen, dan geloof ik niet dat om deze zaak alleen de Heer van haar zou gezegd hebben: „zij heeft gedaan wat zij konde.” Het is in de ernstige, opregte en liefhebbende gehoorzaamheid aan onzen dierbaren Zaligmaker, in de betrekkelijk kleine dingen, die in het algemeen de som der menschelijke daden uitmaken, dat wij onze gewilligheid kunnen toonen om iets grooters te volvoeren, en grootere offers te brengen, indien zij ooit van ons mogten gevorderd worden. Gelukkig wij, lieve vrienden, indien wij uit het diepste onzer harten mogen zeggen: „Heer, hier ben ik, zend mij uit, gebruik mij, doe met mij wat U behaagt.”

Hier eindigde onze zamenkomst gelijk gewoonlijk met gezang en gebed, en ofschoon de gesprekken van dien avond meer afwisselend en uitgebreid geweest waren, dan gewoonlijk het geval was, en ook tot meer vragen en antwoorden hadden aanleiding gegeven dan ik heb kunnen nederschrijven, zoo was het een en ander echter niet minder belangrijk geweest dan bij de vorige gelegenheden. Het scheen alsof iedereen van het gezelschap vertrok met de ernstige begeerte tot zelf-onderzoek, ten einde te mogen leeren of zijne of hare liefde voor Christus wel tot eenige zelfopoffering in staat was. Wat mij betreft, ik voelde mij zeer aan Elize, de werkmeid, verplicht voor het verhaal, dat zij geleverd had, en dat aanleiding had gegeven tot al die gemaakte opmerkingen.

DE ZONDAGAVONDEN OP NOORDHOF.

HOOFDSTUK VI.

VIJFDE ZONDAGAVOND. — DE HEER GELEIDT DE BLINDEN.

Op den volgenden zondagavond werd dat hoofdstuk uit de Handelingen der Apostelen gelezen, dat betrekking heeft op de bekeering van Lydia, en daarna dat van den stokbewaarder uit Filippi.

„Deze twee verhalen,” zeide de heer Townley, na geëindigde lezing, „bewijzen ten duidelijkste de verschillende middelen, waardoor de goddelijke genade het menschelijk hart kan treffen, en daarin vruchten kan voortbrengen van heiligheid en vernieuwing des levens. Het hart der vrouw van Thyatire schijnt langzamerhand geopend te zijn geworden tot het ontvangen der waarheid, die in Christus Jezus is. Die heilige invloed viel er op neder als een dauw des hemels, en ging niet vergezeld van den schrik van Sinaï, donder, vuur en rook. Lydia geloofde en verheugde zich zonder geroepen te worden de donkere vallei van geestelijke bevindingen door te trekken, die dikwijls gelijk te stellen is met het dal der schaduwen des doods. De hardvochtige stokbewaarder daarentegen, die reeds sedert jaren bekend was met de menschelijke ellende, en die zelf het werktuig geweest was, om die ellende nog grooter te maken, moest noodwendig harder wakker geschud en als tot den rand der wanhoop gedreven worden, eer de volle kennis van behoud door het geloof in Christus tot hem kon komen.”

„De Heer zelf leert ons dit,” zeide de heer Scott, „als Hij in zijn gesprek met Nikodemus zegt: „De wind blaast waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet van waar hij komt, noch waar hij heengaat; alzoo is een iegelijk, die uit den Geest geboren is.””

„Ja,” zeide de heer Townley, en deze woorden worden zeer duidelijk opgehelderd in de volgende regelen van een onzer nieuwere schrijvers:

De wind waait, niemand weet waarheen;
Zoo is het met des Heeren wegen.
Hij kent zijn weg, Hij weet alleen
Waarheen zijn paden zijn gelegen.

Niets kan zijn Almagt wederstaan,
Is onze ziel uit Hem geboren,
Al valt haar dan de vijand aan,
Gods geest gaat nooit in haar verloren.

Als 's Heeren adem ons verblijdt,
Doortintelt ons zijn eeuwig leven,
En voelen we ons zelfs door den strijd
Een hooger vrede en veerkracht geven.

„Het is eene oneindige genade,” vervolgde de predikant, „hetzij wij geleid of gedreven worden naar den hemel, en het is ook zeer goed, dat de middelen der goddelijke genade met betrekking tot de bekeering van zondaars, noch van onze eigene keus, noch van ons eigen gezag afhankelijk zijn.”

„En toch,” zeide een van het gezelschap, „berokkenen sommige Christenen zichzelf vrij wat onnoodige zorgen en leed, omdat de bekeering hunner eigene ziel zeer veel verschilt van die van anderen, waarvan zij gehoord of gelezen hebben.”

„Alsof de Heer zelf niet wist, hoe Hij met zijne kinderen handelen moest,” zeide de predikant. „Ja er is geschreven: „Dan zullen wij kennen, wij zullen vervolgen om den Heere te kennen; zijn uitgang is bereid als de dageraad, en Hij zal tot ons komen als een regen, als de spade regen en vroege regen des lands.” Het is alleen door den Heer te volgen, dat wij klaarblijkelijk kunnen weten, of wij Hem wel in waarheid kennen. En zelfs de diepste droefheid der ziel en de grootste vrees voor den toekomenden toorn zijn geene zekerder bewijzen van ware bekeering tot God, dan de blijmoedige aanneming der waarheid, wanneer zij zich voor het eerst aan hart en geweten doet gevoelen. Wij lezen dat Felix beefde toen hij Paulus hoorde prediken, en toch was hij niet bekeerd; de stokbewaarder te Philippi vreesde ook, en was wel bekeerd. De Heer spreekt in zijne gelijkenis van sommigen, die het woord met vreugde aannamen, doch zij waren daarom

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

toch nog niet beter geworden; terwijl Lydia, die het toch ook op deze wijze aannam, het in hare ziel als in eenen weltoebereiden akker ontving, waarin het wortel schoot en vruchten droeg ter eere van God. Daaruit zien wij, dat het er niet juist op aankomt, op welke wijze wij het eerst bekend worden met onze behoefte aan Christus als onzen algemeengzamen Zaligmaker, hetzij onder storm en onweder, of door de zachte stem van liefde en genade. De groote vraag is maar: waarheen die eerste kennis ons geleid heeft.”

De geschiedenis van den stokbewaarder van Filippi heeft mij eene merkwaardige gebeurtenis herinnerd,” zeide kapitein Wetherley, „van Gods handelwijze omtrent een armen zondaar, waarvan ik onlangs heb hooren spreken. De persoon over wien het handelt, was in zijne jeugd zeer losbandig geweest, en had op verderen leeftijd geogst wat hij vroeger gezaaid had, in eene geknakte gezondheid en neerslagtigen geest. Hij was gehuwd en had een gezin, en een zeer beminlijk gezin ook, ten minste voor zooverre, als men naar uiterlijke omstandigheden kan oordeelen, en hun uitwendige toestand, ofschoon niet bepaald rijk, was toch zoodanig, dat zij zich met alle gemakken des levens konden omringen. Dit alles evenwel had geen invloed op den man en vader. Hij was vreeselijk ellendig: noch de vriendelijkheid en liefde van zijne hartelijke echtgenoot, noch de gehechtheid en aanvalligheid zijner kinderen konden de verschrikkelijke gedachten van hem afwenden, die hem onophoudelijk vervolgden, en als spooksels om hem heen waarden, die hem voortdurend de grootste verwijtingen deden over het leven dat hij vroeger geleid had, en hem vrees inboezemden voor het toekomende oordeel. Er zijn eenige regelen, van een onzer dichters die mij steeds aan den heer H. doen denken,” ging de verhalen voort. „Ik geloof, dat ik eenigen dier woorden wel van buiten ken. De schrijver beschrijft het werk des gewetens bij een mensch, die zich aan eene groote zonde heeft schuldig gemaakt, en hij gaat voort met te zeggen:

Heeft misdaad eens de ziel gedrukt,
En is 't geweten ingeslapen,
Dan voelt ze in slavernij gebukt,
Eerst regt der zonde vreeslijk wapen.
Al schijnt zij in haar valsche rust
De misdaad en haar schuld vergeten,
Gods magt wordt nooit in slaap gesust,
Doet eens haar 't uur des oordeels weten.
Dan tot een vol gevoel ontwaakt,
Is 't of er slangen in haar woelen,
Een vuur der wraak, dat rustloos blaakt,
Een vlam, die geene zee kan koelen.
Geen vreugd geen vrede is denkbaar meer,
De laatste hoopglans is verloren;
Voorbij is vriendschap, liefde, eer,
En 't uur van eeuwig wee geboren.
Dat is de worm, die immer knaagt,
Die 't hart geen polsslag rust zal laten;
Die knagend nieuwe spijs steeds vraagt,
En de offers van zijn pijn nog meest zichzelf leert haten.

„Juist zoo als deze verzen het beschrijven was de inwendige toestand van den tot overtuiging gekomen, maar onbekeerden zondaar. Ik geloof, dat hij genoeg van den bijbel wist, om zijne ellende nog vermeerderd te zien, dewijl deze hem bij voortdurend zijn treurigen toestand voor oogen hield; en toch kende hij er niet genoeg van, om eenig juist inzicht te hebben van den weg, waarop alleen redding te hopen was, om den toekomenden toorn te ontvlieden. Zijne vrienden trachtten den ongelukkigen man uit zijnen staat van moedeloosheid op te wekken, die zij, volgens de gewoonte der wereld, aan overdrevene godsdienstige begrippen toeschreven. Bijgevolg sleepten zij hem mede naar schouwburgen en naar andere plaatsen van uitspanning, moedigden hem aan veel gezelschap bij zich te vereenigen, of noodigden hem uit ten hunnent te komen, haalden hem over eene verandering van lichte en afleiding op de badplaatsen te zoeken, bevalen hem boeken aan, die, volgens hun zeggen, juist geschikt waren om de zwaarmoedigheid te verdrijven, en de beste middelen waren tegen godsdienstige neergedruktheid. Vol goed vertrouwen volgde de door zijn geweten gepijnigde man al die middelen op; maar de pijl was te diep in zijne ziel binnengedrongen, en hij vond nergens vrede.

Eindelijk ontstond er een vreeselijk denkbeeld in zijne ziel, waarover hij langen tijd heimelijk peinsde. Er was voor hem in dit leven niets meer te hopen, zoo redeneerde hij; zijn geluk was verwoest, en

iedereen dag voegde nog nieuwe en versche kwellingen bij den onuitsprekijken zielsangst, dien hij reeds zoo lang verdragen had. Waarom zou hij dien nu nog langer verduren? Hij wilde het niet langer verdragen. Hij wilde er een eind aan maken, en het er maar op wagen wat er volgen zou; want wat kon erger zijn dan de kwellingen der wanhoop, waaraan hij nu voortdurend ten prooi was? Gedurende eenigen tijd echter bood de ongelukkige H. nog wederstand aan deze bijna onwederstaanbare verzoeking; maar het denkbeeld bleef hem toch steeds bij, totdat hij ten laatste met een vast, en, gelijk hij meende, onherroepelijk besluit, den dag, het uur en de plaats bepaalde, waarop hij een eind aan al zijne ellenden zou maken, en den grenspaal zou overschrijden naar die donkere en geheimzinnige wereld aan gene zijde van het graf. Die tijd brak aan, en het besluit van den schuldigen man was nog ongeschokt. Neen, eene soort van sombere voldaanheid bezieldde hem, bij de gedachte, dat de laatste dag van zijn ellendig leven weldra zou aanbreken, en ook spoedig voorbij zou zijn. Het was avond toen hij zijn hoed opzette en het huis verliet, waarin hij nimmermeer dacht te zullen terugkeeren. Zijn voornemen was zich te gaan verdrinken, en om de breede rivier te bereiken, die voor hem de vloed des doods worden zou, moest hij door verscheidene straten van de groote stad waarin hij woonde. In eene dezer werd hij in zijn doortocht verhindert; er was onlangs een gebouw opgetrokken, en de heer H., die tot hertoe als bewusteloos was voortgelopen, herinnerde zich dat dit gebouw bestemd was voor christelijke godsvereering. Ik kan niet zeggen, en wie ook zou kunnen zeggen, door welk eene onwederstaanbare aanrifting die ongelukkige man er toe kwam, om eerst te blijven stilstaan, en toen het huis Gods binnen te treden. Zijn voornemen was onveranderd gebleven; hij verlangde het ook zelfs niet uit te stellen, en toch werd hij, om zoo te zeggen, tegen zijn wil genoodzaakt, van de onmiddellijke uitvoering van zijn voornemen af te zien, en het huis des gebeds binnen te treden. Het maakt geen verschil, dacht hij, een uur later zal nog beter aan mijn voornemen beantwoorden dan juist nu. Ik wil naar binnen gaan en dien tijd aldaar doorbrengen. Dat was de eenige reden, die de heer H. later kon opgeven, waarom hij zich daarheen gewend had. Er bestond echter wel eene geheel andere oorzaak daartoe. Dus trad de heer H. binnen en ging zitten; de dienst was reeds begonnen, en de predikant stond juist op om den tekst voor te lezen. Hij was iemand met geene bijzondere gaven, en thans was hij meer dan ooit beschroomd en verlegen. Hij aarzelde met het opgeven van den tekst, en was bijna niet in staat met zijne leerrede te beginnen. Hij zou er wel alles voor hebben willen geven, (zoo als hij later bekende) indien hij de taak, die hem nog wachtte, had mogen opgeven, en onmiddellijk de godsdienstoefening eindigen.

En geen wonder, de predikant had een onderwerp vóór zich, dat hem zeer tegen de borst was; het was geen onderwerp van zijne eigene keus, maar een, dat hem (om zoo te zeggen) bij toeval op de schouders gelegd was. Hij was, geloof ik, een plaatsvervanger voor eenen anderen prediker, en na eenige korte aanwijzingen had hij met vrij veel overhaasting de predikatie over het gegevene onderwerp op zich genomen; en dat onderwerp was: Zelfmoord. De tekst, dien hij gekozen had was (geloof ik, ofschoon ik het niet zeker weet) deze woorden van den apostel aan den stokbewaarder van Filippi: „Doe u zelve geen kwaad;” maar hoedanig de tekst ook geweest zij, hij behandelde het onderwerp op eene zeer evangelische wijze, en opende het evangelie van Christus, als zijnde een middel om iedere aardsehe zorg op te heffen en als een heilende balsem voor iedere geestelijke wond. Toen hij voortging werd hij waarschijnlijk meer en meer bevrijd van de belemmering, die hem in den aanvang drukte; maar toch, hij kon (zoo als hij dacht) de levendige belangstelling in zijn onderwerp niet bereiken, en maar niet genaken tot het groote doel der christelijke evangelieprediking, namelijk de bekeering der zielen. Onder dit gevoel van geestelijke onmacht eindigde de predikant zijne leerrede, en verliet den kansel. „Mijnheer,” zeide een vriend, toen hij de kerkkamer binnentrad, „ik hoop dat ik u nimmer meer over dit onderwerp zal hooren prediken.” „Mijnheer,” was het antwoord, „reken er op, gij zult het ook nooit meer hooren.” En toch, noch de predikant, noch zijn deelnemende hoorder konden gissen, dat die door den eenen zoo moeilijk uitgesproken woorden, waarnaar de andere met zooveel tegenzin geluisterd had, de middelen geweest waren om eene ziel van den dood te redden. Zij wisten toen niet, dat er in een donkeren hoek der kapel iemand gezeten was, die zichzelf tot dien zelfmoord had veroordeeld, en die ieder woord, dat er gesproken werd, als met gretigheid indronk; die voor de eerste maal in zijn leven tot het begrip was gekomen, dat de Zoon des menschen in de wereld gekomen was, om te zoeken en zalig te maken wat verloren was; en dat het een getrouw woord is, en aller aanneming waardig, dat Jezus Chris-

tus in de wereld gekomen is, om de zondaren zalig te maken, en dat zelfs het Hoofd der gemeente in de wereld kwam, niet om regtvaardigen, maar zondaars te brengen tot bekeering. En toch was het zoo; met een onbeschrijfelijk leedgevoel verliet de heer H. de kapel, keerde naar zijn huis terug, begaf zich onopgemerkt naar zijne kamer, wierp zich op zijne kniën, en vroeg om vergiffenis, niet alleen voor zijn laatste en zoo zondig voornemen, maar ook voor de groote zonden, die hem tot wanhoop gebragt hadden. En hij vond wat hij zocht, want:

Nooit, heeft een zondaar, Heer, uw aangezicht gezocht,
Wien niet genade en vree in volheid werd gegeven,
Hoe groot zijn schuld mogt zijn, hij vond zijn ziel gekocht
Tot zaalge vrijheid, tot een eeuwig hemel leven.

„De heer H. leefde nog vele jaren daarna, en was overal bekend als een nuttig en gelukkig Christen; want de godsdienst en de angst zijner ziel werden voor hem, toen hij die goed had leeren verstaan, eene bron van vreugde en vrede. Gelijk de stokbewaarder van Filippi geloofde hij in den Heer Jezus Christus; en door de heiligmaking van den Geest gaf hij de getuigenis, dat het Evangelie, hetwelk hij op zulk eene bijzondere wijze voor het eerst gehoord had, voor hem een reuk des levens ten leven geworden was.”

„En dit is,” vervolgde kapitein Wetherley, „een kort vervolg op deze geschiedenis, dat wel waardig is medegedeeld te worden. De evangelieprediker, die het middel in Gods hand geweest was, om den schuldigen man van zijn vreeselijk voornemen terug te brengen, was gedurende eenigen tijd zeer gedrukt ten opzichte der leerrede, die hij bij deze gelegenheid had voorgedragen; en waarschijnlijk dacht hij er nimmer aan zonder een smartelijk gevoel. In zijne schatting was het eene verloren gelegenheid geweest om goed te doen; want welk nut kon er geboren worden uit zulk eene onbeduidende preek, en over zulk eene onaangenaam onderwerp? En het hinderde hem nog meer, dewijl zij uitgesproken was geworden op den kansel van een zijner ambtgenooten. Eens toen hij zich in zijne studeerkamer bevond, werd een vreemdeling, dien hij zich niet herinnerde ooit gezien te hebben, en die naar hem gevraagd had, bij hem binnengelaten. „Gij kent mij niet, mijnheer,” zeide deze, „maar ik ken u eenigzins, want ik heb u hooren preeken.”

„Waarlijk! maar mag ik vragen, waar en wanneer? ik herken u toch niet als een mijner gewone hoorders,” zeide de predikant. „Neen, dat ben ik ook niet. Maar op een avond, op dien en dien tijd, en in die en die kapel prediktet gij. „Ja, dat deed ik,” zeide de predikant met eene soort van huivering, en toch met eenige meerdere belangstelling.

„En uw onderwerp was Zelfmoord,” ging de vreemdeling voort.

„Ik weet dat het zoo was, en het spijt mij genoeg,” antwoordde de predikant snel. „Het heeft mij altijd zeer gespeten, dat ik die preek heb moeten doen. Het was niet alleen zeer pijnlijk voor mijzelf, om die te moeten voordragen, maar ik weet ook, dat anderen onaangenaam aangedaan zijn geworden onder het hooren.”

„Ik denk niet, dat gij er langer spijt over gevoelen zult, mijnheer,” zeide de vreemdeling, „wanneer ik u zeg, dat gij juist door die preek mij van een zelfmoord hebt teruggehouden, die, gelijk ik u op mijn woord verzekeren kan, dien eigen avond door mij zou volvoerd geworden zijn, en dat gij het juist zijt, die mij tot de kennis van onzen gezegenden Verlosser gebragt hebt.”

„Die vreemdeling was de heer H. uit mijne geschiedenis,” voegde kapitein Wetherley er bij.

„Uw verhaal is zeer belangrijk,” zeide de predikant, „niet alleen als een voorbeeld van de Almacht der goddelijke genade, die zelfs werkt door datgene, hetwelk wij dikwijls zeer zwakke werktuigen noemen, maar ook als een merkwaardig bewijs van goddelijke leiding en besturing. Wij zeggen, of zingen dikwijls met de woorden van Cowper (die ook in vele opzichten de waarheid dezer zaak bevestigen):

De Koning kent zijn eigen paan,
En doet zijn wondren zien;
Zijn wil doet op de zee hem gaan,
En storm en vloed gebiën.

Hij toont ons wondren, maar het meest,
Op eigen zielsgebied.
Als met zijn bloed in onzen geest,
Hij levensstroomden giet.

„En wij zien uit uw verhaal, kapitein Wetherley, hoe veel schijn-

baar nietige gebeurtenissen zamenloopen, om Gods bedoelingen met de behoudenis van een zondaar in de hand te werken. De verwisseling van predikant, de keus van het onderwerp, niet door, maar voor hem die predikte, de merkbare verlegenheid die hij gevoelde, dat alles waren oorzaken, die om zoo te zeggen zeer natuurlijk waren, en waaraan niemand ook meer zou gedacht hebben, en toch liepen allen zamen om Gods wil te volbrengen. Want het gebeurde juist, toen na eene langdurige aarzeling en veel uitstel, de zondige gedachte aan zelfmoord tot rijpheid gekomen, en de wijze waarop, ja zelfs tijd en plaats reeds bepaald was. Dit alles was om zoo te zeggen vrijwillig aan de zijde van het ongelukkige voorwerp, die dat vreeselijk besluit had genomen; en toch verenigde zich alles (even als zoovele schakels in den keten dien omstandigheden) tot het eeuwig behoud van den heer H. Als wij aan deze en dergelijke zaken, hetzij in de geschiedenis of uit eigene ervaring denken, worden wij geroept met de woorden van Paulus te zeggen: „O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! hoe ondoorzoekelijk zijn zijne oordeelen en onnaspeurlijk zijne wegen? Want wie heeft den zin des Heeren gekend, of wie is zijn raadsman geweest?”

„Er is eene zaak, die mij dikwijls als zeer opmerkelijk is voorgekomen,” merkte mevrouw Scott aan, „en dat is de eenvoudigheid en weinige geruchtmaking, waarmede de bekeering van zondaars gewoonlijk gepaard gaat. Er zijn echter wel uitzonderingen op dien doorgaanden regel, zoo als ten opzichte van den stobbebaarder en Saulus van Tarsen, alsmede andere voorbeelden uit het Nieuwe Testament; en die uitzonderingen worden ook gevonden in latere mededeelingen der christelijke geschiedenis, zoowel als in de gewone christelijke ondervindingen en opmerkingen; maar in den gewonen regel schijnt het te geschieden door bedaarde en om zoo te zeggen onbetekenende gebeurtenissen des levens, die wij zelfs wel gewoon zijn kleinigheden te noemen, en die toch gebruikt worden, om de grootste werking van Gods almacht en genade, namelijk de wedergeboorte des menschen te bewerken.”

„Het valt niet te betwijfelen dat het zoo is,” zeide de predikant, „en hierin wordt voor hen, die niet willens blind zijn, de kracht en wijsheid des Heiligen Geestes kenbaar gemaakt, die ons duidelijk aantoonde, dat Hij, in zijne handelwijze met betrekking tot de zondaars, niet van noodde heeft de krachten der natuur te veranderen, noch den gewonen loop der dingen om te keeren, ten einde zijne wijze bedoelingen te volvoeren. Van het begin tot het einde is er inderdaad eene verwonderlijke eenvoudigheid in het Evangelie van Christus, zoowel als in de oneindige grootheid, wijsheid en liefde; en 's Heeren nadrukkelijk geroep tot den armen opstandeling, dien Hij door zijne genade wil behouden, is dikwijls meer verborgen in de zachte stem, die de profeet Elia hoorde, dan in den sterken wind, die de bergen scheurt en de steenrotsen breekt, of in de aardbeving en het vuur dat er op volgde.”

„Het verhaal, dat wij gehoord hebben,” zoo vervolgde de heer Townley, na nog eenige gemaakte opmerkingen, die ik niet nedergeschreven heb, „herinnert mij eene omstandigheid, die te mijner kennis kwam, en die de waarheid nog meer opheldert, dat onze hemelse Vader dikwijls de eenvoudigste middelen gebruikt, en de meest gewone gebeurtenissen in het menschelijke leven dienstbaar maakt om zijne heerlijke ontwerpen te volvoeren, en toch langs een weg, die ieder nadenkend opmerker de hand eener almachtige Voorzienigheid moet doen bespeuren. Zie hier de eenvoudige geschiedenis, die ik te verhalen heb:

„Het was een mooie zondag geweest in den zomer, en toen de avond gevallen was waren een groot aantal menschen in eene zekere stad buiten de deur. Sommigen hunner gingen hunne gewone plaats van godsdienstoefening bezoeken, anderen zochten eenige uitspanning in eene landelijke wandeling. Onder de laatsten bevond zich een heer van aanzien en die eenige vermaardheid had, echter maar alleen naar de wereld, want hij stond bekend als een openlijk verachter van het Evangelie van Christus.

„Welnu, deze heer ging ook wandelen, met zijn stok in de hand; indien er een wolkje aan de lucht geweest ware, zoo zou hij zijn regenscherm in plaats van den stok meêgenomen hebben, maar er was geen wolkje te bekennen. Het zal voorzeker mooi weer blijven, zoo zeide hij in zichzelf, toen hij zijn drempel overschreed. Hij hield zeer veel van het landleven, hij was een bewonderaar der natuur, ofschoon hij daarbij nimmer aan den God der natuur dacht, noch aan zijne liefde of genade. Hij strekte dus zijne wandeling eenige mijlen buiten de stad uit, en was zoo vervuld met zijn genot in de beschouwing der natuur en met zijne wijsgeerige opmerkingen, dat hij de plotselinge verandering van het weder in het geheel niet had opgemerkt. Eene dikke zwarte wolk was in het zuiden komen opzetten, en was al zeer spoedig naar

het noorden voortgetrokken, terwijl zij door andere zwarte wolken gevolgd werd. In een betrekkelijk korten tijd was de geheele lucht als met wolken bedekt, en juist toen de zon (die nog niet door de wolken verduisterd was) was ondergegaan, werd er een zware donderslag gehoord, en eenige dikke regendroppelen verkondigden aan den verwonderden wandelaar, dat er een zwaar onweder op handen was.

„De heer keek naar alle zijden rond, om eene schuilplaats te kunnen vinden, maar hij zag niets, hij bevond zich op den landweg, en geen huis, noch schuur of stal was in de nabijheid te zien. Er waren wel heggen aan beide zijden van den weg, en ook wel eenige boomen, die hem gedurende eenigen tijd voor een hevigen bui hadden kunnen beschermen. Maar de heer was een te goed natuurkundige, om zich aan zulk eene bescherming gedurende het onweder te durven toevertrouwen. Dan was het nog maar beter door en door nat te worden (ofschoon hij daar ook zeer veel op tegen had), dan gevaar te loopen, dat de bliksem in de boomen zou slaan. Hij was boos op zichzelf, dewijl hij zonder regenscherm was uitgegaan; maar dat hielp hem niets, en de regen begon steeds digter neer te vallen, terwijl het weerlicht zich met kortere tusschenpoozen vertoonde en de donderslagen harder werden. Als hij nog maar het naburige dorp mogt bereiken, dat aan de andere zijde van het veld lag, en waarheen hem een voetpad, dat er dwars door heen liep zou kunnen brengen, dan was hij geholpen; want dan toch kon hij in eene hut gaan schuilen. Dit denkbeeld was niet zoodra bij hem opgekomen, of hij begon het ten uitvoer te brengen. Met snelle schreden ging de wijsgeer voort om het onweer te ontloopen, klom het hek over, en liep zoo hard hij kon over de weide, echter niet zoo snel als de hevige regen nederviel.

„Binnen weinige minuten was het dorp bereikt, en de heer was nog niet zoo heel nat. Een paar minuten later, en hij zou voor het onweder beschut zijn. De deur eener hut, de eerste daar hij voorbijkwam, stond gastvrij open. Hij moest nog maar een klein tuintje doorloopen, langs een smal kiezelpad, en de zoozeer gewenschte schuilplaats zou bereikt zijn. Zoo gedacht zoo gedaan. Vóór hij zich den tijd gegund had om er aan te denken, waarom die deur openstond, en wat de geluiden betekenden, die hij daar binnen hoorde, was hij in eene soort van voorhuis binnengetreten, en stiet eene half geslotene deur open, die klaarblijkelijk naar de keuken geleide. De kamer was vol dorpelingen, die zich aldaar voor de avond-godsdienstoefening vereenigd hadden, en luisterden naar de stem van den prediker, die in duidelijke maar eenvoudige woorden tot hen sprak over den weg van genade in onzen Heer Jezus Christus: dat was alles; het was zelfs niets meer. Maar dit was toch te veel voor den door het onweer verjaagden man, die weer dadelijk had willen vertrekken, indien niet de regen, die tot hiertoe nog betrekkelijk zacht was nedergevallen, thans in stroomen nederstortte, hetgeen vergezeld ging met zulk een hevig weerlicht en zulke harde donderslagen, dat het eene ware dwaasheid zou geweest zijn, zich in dat weder naar buiten te begeven. Daarenboven was een vriendelijk vrouwtje, die digt bij de deur zat, opgestaan, en had met boersche beleefdheid den vreemdeling den houten stoel aangeboden, dien zij zoo even verlaten had. Er was dus niets aan te doen, en onze wijsgeer ging zitten. Die avond was het keerpunt in zijne geschiedenis. Het evangelie, hetwelk hij, ofschoon met onwil, voor de eerste maal van de lippen van dien eenvoudigen ongeletterden man hoorde, werd door Gods genade een middel tot zijn behoud. Welk een strijd hij te strijden had, en door welke beproevingen hij heen moest, of zijn hart zachtkens geopend werd, gelijk dat van Lydia, om de waarheid te kunnen ontvangen, of dat hij even als de stobbebaarder te Filippi, eerst tot wanhoop moest gedreven worden, vóórdat de volheid van het evangelie der genade aan hem geopenbaard werd, is mij niet bekend; maar van dien avond dagteekende hij later altijd zijne bekeering. Ik heb het woord voorval gebruikt,” ging de heer Townley voort, „dewijl dit in het algemeen gebezigd wordt, maar toch volstrekt niet, om het als toeval aan te merken. Want wie zal ons zeggen hoezeer alle kleine gebeurtenissen van die avond-wandeling, hoe natuurlijk en uiterst gewoon zij ons ook mogen toeschijnen, toch moesten leiden tot die onverwachte ontmoeting in de hut, waar hij heen moest gaan, om onderwezen te worden in hetgeen hem van Christus zou geleerd worden.”

Het verhaal van den heer Townley besloot ons gewone uurtje van zamenkomst, en het gezelschap ging weldra uiteen.

(PLAAT, BEHOORENDE BIJ HOOFDSTUK IV.)

DE ZONDAGAVONDEN OP NOORDHOF.

HOOFDSTUK VII.

ZESDE ZONDAGAVOND. — ZAAIJEN EN MAAIJEN TER GEZETTE TIJD.

„Er ligt eene wonderbare bemoediging in deze beslissende uitspraak,” zeide kapitein Wetherley.

Het was de zesde zondagavond van mijn bezoek op Noordhof, en wij hadden dat schoone hoofdstuk uit den eersten brief aan de Korinthiërs gelezen, namelijk het vijftiende. De daarin vervatte woorden zullen mijnen lezers voorzeker genoegzaam bekend zijn: „Zoo dan, mijne geliefde broeders! zijt standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet, dat uw arbeid niet ijdel is in den Heer.”

„En dit is slechts eene der vele bemoedigingen, die aan Gods dienstknechten gegeven worden,” merkte een ander uit het gezelschap aan, „die wel ten hoogste berekend zijn om geduld, volharding en hoop in te boezemen voor het groote werk, waaraan ieder geloovige deel moet nemen. Daar is bij voorbeeld die heerlijke verklaring van Jehova zelve, door den mond van Jesaja: „Het woord, dat uit mijnen mond uitgaat, zal niet ledig tot Mij wederkeeren; maar het zal doen hetgeen Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Ik het zende.” De Psalmist wordt ook in den honderd zesentwintigsten Psalm bestuurd om dezelfde boodschap te verkondigen: „Die met tranen zaaijen, zullen met gejuich maaijen. Die het zaad draagt dat men zaaijen zal, gaat al gaande en weenende; maar voorzeker zal hij met gejuich wederkomen, dragende zijne schoven.” De Apostel Paulus bemoedigt ook aldus zijne medearbeiders in het Evangeliewerk: „Laat ons, goed doende, niet vertragen; want te zijner tijd zullen wij maaijen, zoo wij niet verslappen.”

„Ja, maar het is juist die bepaalde tijd, die ons verschrikt, en die ons vertrouwen en onze hoop ontnemt,” merkte de heer Townley aan. „Wij zijn gelijk aan de kinderen, wij willen dat onze wenschen dadelijk zullen verhoord worden en kunnen niet geduldig Gods tijd en oogst afwachten.”

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

„Zelfs de profeet, wiens woorden zoo even aangehaald zijn geworden, geeft zich somtijds aan moedeloosheid over,” merkte mevrouw Scott aan, „als hij zegt: Ik heb te vergeefs gearbeid, ik heb mijne kracht onnuttelijk en ijdel toegebracht.”

„Ja, maar deze moedeloosheid hield niet lang aan,” zeide de predikant, „want hij verbeterde het dadelijk, door er bij te voegen: „Gewisselijk mijn regt is bij den Heere, en mijn werkloon is bij mijnen God.”

„Hij is gelijk aan David,” voegde de heer Tresham er bij, „die arme lijder was eene enkele maal vol klagten. God, zoo sprak hij, had vergeten genadig te zijn, Hij had hem voor eeuwig uitgeworpen, zijne genade was in toorn veranderd, zijne beloften waren voor altijd vergeten, zoo ten minste scheen David toen geneigd te denken. Maar dadelijk herstelde hij zich weder, en trachtte te herroepen hetgeen hij zoo even verklaard had, door te zeggen: „Dit krenkt mij, de rechterhand des Heeren verandert. Ik zal de daden des Heeren gedenken, zijne wonderen van ouds her.”

„Ik vrees dat er maar al te dikwijls, zoo niet altijd zeer veel ongelooft gepaard gaat met de werken van geloof en liefde,” merkte de heer Townley aan; „ik vrees dat indien wij niet meer vertrouwen hadden in onzen Heer en in zijne werken der natuur, dan wij hebben in zijne voorzienigheid en genade, het er dan slecht met ons zou uitzien. Zeker is het, dat ongeduld en gebrek aan geloof maar al te dikwijls het werk der Christenen bederven, zoo al niet geheel nutteloos maken; dewijl het Gods werk is, zoo veroorzaken zij toch vrij wat noodlooze bezorgdheid en zondigen twijfel in het hart des Christens. Ik herinner mij hiervan een voorbeeld,” voegde hij er bij, „en ook hoe dit beschaamd werd;” daarop vertelde hij de volgende geschiedenis:

„Eenige jaren geleden was er een jong predikant, wiens hart zeer warm klopte voor de dienst van Christus. Deze werd door Gods voorzienigheid naar een duister en door geestelijken nacht omgeven dorpie gezonden, waar het Evangelie bijna onbekend was, of liever zoo verminkt en verbasterd, dat het geen Evangelie meer te noemen was. Te voren gewaarschuwd zijnde, dat hij een bijna geheel onbebouwd veld van geestelijken arbeid voor zich had, zoo begon mijn vriend (want zoo mag ik hem wel noemen) zijn werk van voren aan; of liever beginnende met de eerste grondslagen, waarop hij het toekomstige gebouw verder meende

op te trekken, namelijk, dat hij onder zijne bijna stervende kudde niets wilde weten dan Jezus Christus en dien gekruist. Met andere woorden, of om bij onze gelijkenis te blijven, hij begaf zich aan het werk, en begon het vervallen gebouw geheel af te breken, ten einde op dezelfde plaats het zaad van Gods koninkrijk te zaaijen. Hij wist dat hij een zwaar werk te doen zou hebben, maar hij was er op voorbereid. Werk, dat kon hem niets verschelen, hij was gewillig al zijne krachten in de dienst zijns Meesters te besteden. Hij geloofde ook ten volle in Gods beloften. Het Evangelie was de kracht Gods tot zaligheid voor een iegelijk die geloof, en waarom zou hij het werktuig niet kunnen zijn, om die kracht ten uitvoer te brengen? Ik geloof evenwel, dat die jeugdige hoewel ernstige en ijverige dienaar Gods eene wel eenigzins overmoedige en bijgevolg verkeerde gedachte had van zijne eigene krachten en zijn eigen moed. Hij wist dat Paulus kan planten en Apollos niet maken, maar dat het God is die den wasdom geeft. En daar hij evenzeer wist dat hij noch een Paulus, noch een Apollos was, zoo had hij nog meer reden tot God op te zien, om zegen op zijn werk te verkrijgen. Maar de zegeningen kwamen niet, ten minste zij schenen niet te komen. De jonge predikant predikte bij voortduring het eeuwig Evangelie. Zijn geweten gaf hem getuigenis dat hij dit deed. Hij was er ten allen tijde in werkzaam. Hij had vóór zijn werk, gedurende hetzelfde en daarna. Hij bezocht de gemeente, die aan zijne zorg was toevertrouwd en vormde het eene plan na het andere om hunne belangstelling op te wekken en hunne zielen voor Christus te winnen. Maar het scheen alsof alles te vergeefs was. De grond was vreeselijk hard. Het goede zaad van het koninkrijk werd overvloedig genoeg door hem uitgestrooid; maar een gedeelte er van viel op een steenachtigen grond, een ander gedeelte onder de doornen, en een ander deel langs den weg, overal, zoo als het hem toescheen, behalve in een goeden en vruchtbaren grond. God helpe mij, riep hij ten laatste bijna in wanhoop uit, maar ik zal hier niets kunnen uitrigten. Wel waren er twee of drie vrome en oprechte Christenen onder zijne gemeente, die bewezen dat zij voordeel getrokken hadden uit zijn evangeliewerk, maar zij waren reeds Christenen voordat hij hen kende, en dus geen bewijs voor den goeden uitslag zijner pogingen. Wat de overige leden der gemeente betreft, zij hadden in den aanvang de oogen wijd opengedaan en hunnen ernstigen predikant verbaasd aangestaard. Toen werden er een paar beleedigd en wilden hem niet meer gaan hooren; anderen wederom slapen, zij sloten bepaald de oogen des lichaams en slapen in onder het geluid zijner stem. Als hij hen in hunne hutten bezocht, stemden zij alles toe wat hij zeide, misschien om alle gehaspel en noodeloze redeneringen te voorkomen; maar op hunne zielen werd geen indruk gemaakt.

„Daar waren ook anderen, die in den aanvang het woord met vreemde schenen te ontvangen, en de vurige en opgewekte predikant begon te gelooven, dat hij ten minste bij hen op die vruchten zou kunnen hopen, welke hij zoo hartelijk wenschte te zien. Maar neen, ook hier was hem weder eene teleurstelling bereid, de grootste zelfs van allen, want zijne hoop was vernietigd. Op zulke hoorders was zoo juist van toepassing het woord van Jehova, door den mond van den profeet der oudheid: „En gij, o menschenkind! de kinderen uws volks spreken steeds van u bij de wanden en in de deuren der huizen; en de een spreekt met den ander, een iegelijk met zijnen broeder, zeggende: Komt toch en hoort wat het woord zij, dat van den Heere voortkomt. En zij komen tot u, gelijk het volk pleegt te komen, en zitten voor uw aangezicht als mijn volk, en hooren uwe woorden, maar zij doen ze niet; want zij maken liefkozingen met hun mond, maar hun hart wandelt hunne gierigheid na. En ziet, gij zijt hun als een lied der minnen, als een, die schoon van stem is, of die wel speelt; daarom hooren zij uwe woorden, maar zij doen ze niet.” Zoo, ging de predikant voort, „verliep het eene jaar na het andere, wel negen of tien, en aan het einde van dien tijd besloot de bedroefde dienaar van Christus, dat hij te vergeefs gearbeid, en zijne kracht onnuttelijk en ijdel toegebracht had. Niet ééne ziel was bekeerd geworden, na al dien tijd van voortdurenden arbeid; niet ééne aanwijzing dat zijn werk door God was gezegend. Hij dacht dat het al zeer pijnlijk voor hem was. Het was dan ook zoo ontmoedigend, dat hij er aan begon te denken zijn werk hier te staken. Hij was innerlijk verzekerd, dat hij in de keus zijner loopbaan gedwaald, dat hij geene boodschap van zijn Meester ontvangen dat hij geloopt had zonder te zijn uitgezonden. Hij wist dat God beloofd had zijn eigen Woord te zullen zegenen; aldus was de natuurlijke onmagt daaraan toe te schrijven, dat hij niet Gods Woord gepredikt had, maar wel zijn eigen woord. Hij werd geleid om zijne teleurstelling uit dit oogpunt te

beschouwen, dewijl anderen het ook deden. Ik heb van twee of drie Christenen gesproken, die het enige levende gedeelte zijner gemeente uitmaakten, want al de overigen waren dorre takken, die zelfs geene bloesems voortbragten. Welnu, zelfs deze Christenen begon de predikant te vervelen, en zij spraken dikwijls met elkander over het weinige nut dat hij stichtte. Zij wisten niet hoe het kwam, zij begrepen er niets van. Hij scheen ernstig en krachtig in het geloof; maar zij veronderstelden dat zijn werk slechts bestond in een uitwendig zaaijen, en dat het daarom geene vruchten voortbragt. Geene vruchten, dat was dus de algemeene klagt. Die klagende broeders vroegen zichzelf niet eens af, of zij ooit hunnen met werk overkropten predikant in zijne bezigheden eenigzins werkdadig geholpen hadden, of hem ook maar hadden ondersteund door hunne gebeden, of aangemoedigd door hunne sympathie. De waarheid is, dat zij dit nooit gedaan hadden. Zij hadden zeer dikwijls zijne predikatiën stuksgewijze ontleed, en dikwerf door redenering of gevolgtrekking tot hunne eigene voldoening de opmerking gemaakt, hoe veel beter zij met het Evangelie bekend waren dan hij. Maar zij hadden hem nooit geholpen. En nu herhaalden zij toch dezelfde kreet, en die kreet was: geene vrucht. Zij kwamen tot hem, en verweten hem, ofschoon onder bedekte termen, deze waarheid. Hij had reeds zoo lang in den wijngaard des Heeren gearbeid, en er was maar geene vrucht te bekennen. Wat was er van te zeggen, en wat was hieraan te doen? Indien mijn vriend gevat geweest ware in het antwoorden, zou hij zijn bijbel geopend, en hun deze woorden van den profeet aangewezen hebben: „Nu zal ik mijnen beminde een lied mijns Liefsten zingen van zijnen wijngaard: Mijn beminde heeft eenen wijngaard op eenen vetten heuvel. En hij heeft dien omtuind, en van steenen gezuiverd, en hij heeft hem beplant met edele wijnstokken, en hij heeft in deszelfs midden eenen toren gebouwd, en ook eenen wijnbak daarin uitgehouwen; en hij heeft verwacht dat hij goede druiven zou voortbrengen, maar hij heeft stinkende druiven voortgebracht.” Ik zeg, dat mijn arme vriend hun deze gelijkenis had kunnen aantoonen; maar hij was te neerslagtig en te zeer verslagen van hart, om daaraan te kunnen denken. Inderdaad, zijne eigene gedachten stemden maar al te goed met de klagten zijner vrienden overeen. Er was geene vrucht geweest, dit was een feit. De oorzaak hiervan was, dat hij of te krachteloos of te ontrouw in het werk des Meesters geweest was. Ontrouw, met betrekking tot het hem geschonken licht, dit gevoelde hij, was hij niet geweest, het kon dus niets anders dan krachteloosheid geweest zijn, en hoe eerder hij dus zijnen wijngaard aan een ander overdroeg, des te beter zou het zijn. Hij gaf het dus op en vertrok uit die plaats, zich beklagende dat hij ooit dat werk ondernomen had, en biddende dat zijne tekortkomingen, welke zij dan ook geweest mogten zijn, toch nog ten beste mogten gekeerd worden door zijnen opvolger.

„Verscheidene jaren verliepen er, mijn vriend bleef in leven, en het verheugt mij te mogen zeggen dat hij steeds werkzaam was, want hij kon niet ledig zijn. Hij had eene andere plek in den wijngaard des Heeren gevonden, waar zijn arbeid meer gezegend werd. Hij was er dankbaar voor, het was een wonderbaar bewijs van Gods lankmoedigheid om hem nog te willen gebruiken. Eene bron van verdriet was er echter nog altijd voor hem, die hem meermalen bittere smart veroorzaakte, en dat was als hij aan die verloren jaren dacht, tijdens zijne eerste verkondiging van het Evangelie. O! indien zij slechts uitgewischt konden worden, niet alleen uit de herinnering, maar ook uit de werkelijkheid van het verledene! Eens stond mijn vriend op het terrein van een spoorweg, op eenigen afstand van zijne woning. Het was eene vereenigingslijn, waar twee of drie andere lijnen elkander kruisten, en hij moest meer dan een half uur wachten vóórdat de trein aankwam, die hem naar de plaats zijner bestemming zou brengen. Er waren verscheidene passagiers die ook wachtten, en even als hij op het platform heen en weder liepen. De aankomende treinen zouden hen weldra van elkander scheiden, want eenigen moesten naar A, anderen naar B. en weer andere naar C. Mijn vriend trad naar het boekenstalletje, dat daar geplaatst was, en bekeek de boeken die daar te koop werden aangeboden. Terwijl hij daarmede bezig was naderde hem eene fatsoenlijke vrouw, zij stiet hem even tegen den arm, vroeg daarop verschooning voor deze stoornis, en zag hem terzelfder tijd onderzoekend aan.

„Vergeef mij, mijnheer, maar is uw naam niet S.?”

„Ja, dat is zoo.”

„En gij waart gewoon te B. te prediken? gij waart daar vele jaren geleden predikant?”

„Ja, voorzeker.”

„O! ik dacht wel dat ik mij niet vergiste,” zeide de vrouw met kennelijke ontroering; ik ben zoo blij, zoo heel blij dat ik u ontmoet

heb. Gij herinnert u mijner niet?" voegde zij er bij, ziende dat mijn vriend zeer verwonderd was.

"Neen, en toch schijnt het mij toe als had ik u meer gezien."

"Gij hebt mij ook gekend toen gij in B. woondet. Mijn naam was toen Smith, en ik woonde bij mijne moeder die weduwe was. Herinnert gij u de weduwe Smith niet meer, mijnheer? Zij had een winkeltje."

"Ja, ik herinner het mij nu, en uw gezigt herken ik nu ook. Ik veronderstel dat gij getrouwd zijt, en uw naam daardoor veranderd is. Woont gij nog altijd in B.?"

"Mijn vriend zeide dit alles op een eenigzins gejaagden toon, terwijl hij zijne vroegere bekende de hand drukte. Om de waarheid te zeggen (gelijk hij mij later bekende) was hij niet al te zeer met die ontmoeting ingenomen. De weduwe Smith was eene dier onverzettelijke hoorders geweest, die hem zooveel verdriet berokkend hadden; en hare dochter was een lichtzinnig meisje, dat (gelijk hij zich herinnerde) een grooten tegenzin had zoowel tegen den verkondiger als tegen de goede boodschap zelve. Daarom zijt dus zooveel blijdschap aan den dag legde toen zij hem zag, kon hij volstrekt niet begrijpen.

"Ja," hernam de vrouw, "ik ben reeds eenigen tijd getrouwd geweest, en woon nog altijd te B. En ik ben zoo blij," herhaalde zij, op hare gewone eenvoudige manier, en vertelde tevens waarom zij zoo blij was.

"Niet lang voordat de predikant B. verlaten had, hield hij eens eene predikatie, die door Gods bestuur het middel ter harer bekeering geweest was, en zij had reeds lang verlangd aan haren ouden predikant en onderwijzer te zeggen, welke groote dingen God aan hare ziel gedaan had. En meer dan dit (hetgeen als een verfrissende dauw op het hart van mijnen vriend viel), zij vertelde hem het eene voorbeeld na het andere, van den zegen die op zijn getrouw Evangeliewerk gevolgd was, maar dat niet bekend was geworden vóór zijn vertrek uit B. Het fluitje van den naderenden trein brak dit gesprek af, en de twee reizigers scheidden, om elkander misschien in geene jaren, zoo al ooit weder te zien. Maar de inlichtingen, die de heer S. weldra dienaangaande trachtte in te winnen, bevestigden steeds meer de waarheid der ontvangene tijding, en bewezen hem, dat terwijl hij in de bitterheid zijns harten had uitgeroepen: „Ik heb te vergeefs gearbeid, en mijne kracht onnuttelijk en ijdel toegebracht," het oordeel daaromtrent geheel aan den Heer was opgedragen, en zijn werk bij God was geborgen. Een groot en goed werk ging aldus voort in het dorpje B., en het was klaarblijkelijk de uitslag en het gevolg van den vroegeren arbeid mijns vriends. Hij had gezaaid, en wel met tranen gezaaid, onder veel moedeloosheid, met veel ongelooft, en misschien onder God onteerende twijfel; maar hij had toch gezaaid, en nu kwam ter gezetter tijd de oogst. Het is waar, hetgeen hij gezaaid had, werd door een ander gemaaid; maar wat kwam het er op aan wie maaide, God werd verheerlijkt en zielen werden gered; en dit toch was alleen maar van belang."

Toen het verhaal van den predikant geëindigd was, werd onmiddellijk de vraag gedaan, of er geene voorbeelden gevonden werden, dat er niet de minste gunstige uitslag gezien was op het getrouwe werk voor Christus?

"Onmogelijk," zeide de heer Townley snel. „Er moet zegen op rusten. Het woord en de beloften Gods zijn op dit punt volkomen duidelijk. Al zijn wij niet in staat de gevolgen er van te doorgronden, al wordt de vrucht er van ook niet gezien, en al moge de planter van den wijngaard ook zeggen: „Zie ik kom nu al die jaren, zoekende vrucht, en vind ze niet," toch op den grooten dag, en ook misschien niet eerder, zal het blijken dat het woord van God voorspoedig geweest is, overal waar Hij het heeft uitgezonden. Het is echter eene bedroevende opmerking," vervolgde de spreker, „dat er bij de Christenen twee tegenovergestelde uitwerkselen zijn op te merken in het werk van hunnen Meester. „Want," zegt de Apostel, „wij zijn Gode een goede reuk van Christus, in degenen die zalig worden en in degenen die verloren gaan. Dezen wel een reuk des doods ten doode; maar genen een reuk des levens ten leven."

"Deze gedachte is zeer ernstig," voegde mevrouw Scott er bij, „en het verwondert mij niet dat de Apostel er bijvoegde: „Wie is tot deze dingen bekwaam?" Het is zeker eene zeer ernstige zaak, en vol verantwoordelijkheid voor den dienaar van Christus."

"Ja, voorzeker," zeide de heer Townley. „Het is eene zeer ernstige zaak een Christen te zijn, want niet alleen van de christelijke predikanten staat er geschreven, dat zij medearbeiders zijn van Christus, maar van de geheele vereeniging der geloovigen. Even als bij het werk aan den tabernakel in de woestijn, werd het niet alleen van Bezaleel en Aholiab verwacht om naarstig en nuttig te zijn in alles wat de Heer had bevolen; maar ieder verstandig mensch, in wiens hart God wijsheid en

verstand gelegd had, kon weten hoe hij arbeiden moest in de dienst van het heiligdom; zoo is het ook ten opzichte van den geestelijken tempel op aarde, waaraan iedereen verplicht is mede te werken. Er moet allerlei soort van werk gedaan worden, en de geringste talenten van de minste Christenen kunnen toch nog altijd gebruikt worden. En dezelfde beloften en aanmoedigingen, die den prediker des Evangelies aansporen en bemoedigen, zijn ook de hunnen. Te zijner tijd zullen zij maaijen, zoo zij niet verslappen."

"Ik las onlangs in een werk over huiselijke godsdienst een lief en leerrijk voorbeeld van de vervulling dier belofte," zeide mevrouw Scott. „De getrouwe medearbeidster van Christus was in dit geval eene dienstmeid in het gezin, waarvan al de overige leden onbekend waren met den invloed der ware godsdienst. Hare diensten werden vooral vereischt voor verscheidene jonge dames, de dochters harer meesteres, en zij won hare toegenegenheid en achting, door haar beminnelijk gedrag en hare christelijke volharding. Dit was haar eerste werk voor Christus, maar daarmede eindigde het niet. Het gebeurde dikwijls dat 's avonds, zegt de schrijver van het boek, de dienstmeid voorstelde om iets uit Gods woord voor te lezen, wanneer hare jonge meesteressen ter rust gegaan waren; en hoewel zij hierin zeer weinig smaak vonden, toch, dewijl zij eene groote gunsteling in de familie was, wogens haar gelijkmatig en beminnelijk karakter, waren zij dikwijls geneigd naar haar te luisteren. Gedurende langen tijd hoorden zij met onverschilligheid naar hetgeen zij las. Ten laatste echter werd zij ziek en stierf, klaarblijkelijk ondersteund door haar geloof in het Evangelie, en bezielde door de hoop op een eeuwig leven. De schrijver gaat vervolgens voort met te zeggen, dat de wondervolle vertroosting door deze nederige dienstmaagd van Christus op haar sterfbed ondervonden, bij de jonge dames die waarheden weder in herinnering bragten, welke zij gewoon was haar uit het woord van God voor te lezen. Zij begonnen de belangrijkheid dier waarheden in te zien, en langzamerhand nam het grootste gedeelte van het gezin, dat vroeger zoo luchthartig en onnadenkend was, het Evangelie aan, en zij onderscheidden zich zelfs later door hunne volhardende godsvrucht."

"En toch," zeide de heer Scott, „stierf deze christelijke dienstbode zonder eenige kennis te bezitten van den invloed, dien zij had uitgeoefend. De oogst kwam ter gezetter tijd, maar zij die de kostelijke zaadkorrels had uitgestrooid, wist niet wat zij uitgewerkt hadden."

"Ten minste niet in deze wereld," voegde de predikant er bij, maar „de leeraars zullen blinken als de glans des uitspansels, en die er velen regtvaardigen, gelijk de sterren, altoos en eeuwiglijk." Het groote verschil tusschen hen die het tegenwoordige en niets dan het tegenwoordige welzijn hunner medemenschen beoogen, en hen die voor hun geestelijk welzijn zorgen, is: dat de eersten alleen de vruchten van hunne weldaden en menschenliefde in dit leven zien, ten minste zoo dit nog zelfs maar geschiedt, terwijl de anderen er met meer geduld op kunnen wachten, zeker zijnde dat de zegen op hun werk meer ten volle in de eeuwigheid zal gezien worden."

Hier eindigde het gesprek en twee coupletjes van een lofzang voltooiden die huiselijke godsdienstoefening.

Zaai steeds als de morgen
Weer aanbreekt op 't land,
Blijf 's avonds nog zorgen,
Weerhoud nooit uw hand.

Zaai ook onder winden,
Want kalme breekt aan,
Uw zaad zult gij vinden:
God zorgt voor uw graan.

DE ZONDAGAVONDEN OP NOORDHOF.

HOOFDSTUK VIII.

ZEVENDE ZONDAGAVOND. — DE GESCHIEDENIS VAN EEN TRAKTAATJE.

Een der gedeelten der Heilige Schrift, dat op den zevenden zondagavond gelezen werd, was het vijftienvijftigste hoofdstuk uit Jesaja, en dit bragt ons als van zelf weer op het onderwerp, dat ons op den vorigen dag des Heeren had bezig gehouden.

„Ik las eenige jaren geleden,” zeide de heer Townley, „een zeer belangrijk verhaal, dat op eene treffende wijze de vervulling aantoonde der beloften van Jehova, die wij zoo even gelezen hebben. Ik herinner mij niet juist, in welke uitgave het voor het eerst in het licht verscheen, maar ik geloof toch dat het afkomstig was van een der berigten onzer zendelingen. Het zou mij ook niet mogelijk zijn de geschiedenis weer te geven in dezelfde woorden, waarin zij verhaald wordt; doch zij komt toch op het volgende neder: Een vroom engelsch officier in Indië kreeg verlof voor een geheel en gevolg door den gewonen stoet van palankijndragers en andere bedienden uit de inboorlingen, reisde hij naar het hogere gedeelte van het Himalaya-gebergte. Verrukt over die schoone natuurtooneelen en al meer en meer toenemende in gezondheid en krachten, hoe verder hij zijn togtje uitstrecte, kreeg hij steeds meer lust nog voort te gaan en drong nog eenige mijlen verder door in eene streek, die niet alleen hem geheel onbekend was, maar tevens eene der meest afgelegene europesche volkplantingen dezer streken kon genoemd worden. Terwijl hij eens den nacht in een dorpje op de bergen doorbragt, vernam de officier van een der inboorlingen, met wie hij zich in hunne eigene taal scheen te kunnen onderhouden, dat hij niet de eerste blanke was die hen bezocht, ja zelfs niet de eenige blanke in hunne kolonie. Vijftien jaar geleden, zeide hij, kwam een arme sahib, hetgeen een europesche heer beteekent, in hun dorpje aan. Zij wisten niet van waar hij kwam, en evenmin waar hij heen wilde gaan. Maar zij bemerkten dat hij geheel uitgeput was, en dat, ofschoon nog zeer jong, hij toch erg ziek scheen te zijn. Zij verpleegden hem dus zoo goed zij konden, gaven hem voedsel en een nachtverblijf, denkende dat hij den volgenden morgen wel weer zou vertrekken. Maar de volgende dag ging voorbij en de daarop volgende ook, en nog eene menigte andere dagen, en bij voortdoring bleef de vreemdeling hun gast. Hij kon zich niet veel met hen onderhouden, want hij was slechts zeer weinig met hunne taal bekend, en zij verstonden niets van de zijne; maar door teekenen en afgebroken woorden, die hij hier en daar geleerd had, trachtte hij hen aan het verstand te brengen, dat hij altijd bij hen wilde blijven wonen. Hij vroeg niets anders van de gastvrijheid der inboorlingen dan dat zij hem een klein stukje land zouden willen afstaan, om dat te bebouwen en er een hutje op te plaatsen. Als dit toegestaan werd, zou hij zelf wel in zijne eigene behoeften kunnen voorzien. De dorpelingen stemden er in toe, en de vreemdeling nam dadelijk bezit van den grond, en zeer kort daarna had hij, met eenige geringe hulp van de zijde zijner bureu, eene hut gebouwd, geheel in den vorm van die welke hem omringden. In dat hutje had hij sedert dien tijd altijd gewoond. Hij had gedeeltelijk de gewoonten der inboorlingen aangenomen, en allengs hunne taal aangeleerd; hij kleedde zich even als zij, en leefde van den arbeid zijner eigene handen, hetzij als landbouwer of als jager, en ook wel door strikken te zetten, terwijl hij zoowel in het veld als op de jacht dezelfde eenvoudige middelen gebruikte, die zij zelve onder hun bereik hadden. De man vervolgde zijn verhaal met de aanmerking, dat de geheimzinnige sahib zeer weinig sprak en erg terughoudend was, zoodat zij weinig meer van hem wisten dan op den dag zijner aankomst, en nog niets vernomen hadden van zijne vroegere geschiedenis. Hij deed echter volstrekt geen kwaad, en daarom was hij hun steeds welkom en mogt ongestoord onder hen blijven wonen. Gelijk gij wel kunt veronderstellen, wekte dit verhaal niet weinig de verwondering en nieuwsgierigheid op van den krijgsman. Bij deze zoozeer natuurlijke gevoelens voegde zich ook eene hoogere en edeler aandoening. En inderdaad het was niet mogelijk zich een juist begrip te vormen van de beweegredenen, die den vreemdeling bewogen hadden tot het vreemde besluit dat hij genomen had; maar het was niet moeilijk, ja inderdaad het was onvermijdelijk om te gissen, dat hij een landsman van den officier zijn zou, en dat zijne vrijwillige ballingschap uit de samenleving het gevolg was, hetzij van de eene of andere vreeselijke teleurstelling in zijn leven, die zijne hoop verzwakt

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

en zijne kracht verlamd had, of van de eene of andere misdaad, die zijne vrijheid of zijn leven in gevaar had gebragt. In ieder geval was toch de vreemdeling zeer te beklagen en, indien het mogelijk was, moest hij geholpen worden. De vrome officier hoopte daarenboven dat de vlugteling, wie hij ook zijn mogt, niet buiten het bereik zou zijn van goddelijke vertroosting, bijaldien hij door menschelijke middelen niet kon geholpen worden. Door deze overdenkingen geleid, besloot de christelijke krijgsman den kluisenaar te gaan bezoeken, en wandelde den volgenden morgen naar de hut, wier ligging hem zoo duidelijk mogelijk was beschreven geworden. Het was eene ellendige verblijfplaats, een hutje met leemen wanden en met graszoden overdekt. Toen hij binnentrad zag hij het voorwerp zijner nasporingen op den grond zitten, in de kleeding van een inboorling, maar vuil, gescheurd en in een zeer treurigen toestand. Zijn uiterlijk was dat van een Europeaan, maar hij zag er veel meer vervallen en zelfs ellendiger uit dan de geringste bewoner van het dorpje. En zijn gedrag was geheel in overeenstemming met zijn uiterlijk. Bij het binnentreden van den bezoeker verwijderde de verworpeling zich naar den donkersten hoek van zijn hut, en daarbij nog vol schrik, zoo als het scheen, terwijl hij met hartstogtelijke gebaren, door half verstaanbare woorden vergezeld, den vreemdeling verzocht te vertrekken en hem met rust te laten. Het duurde een geruimen tijd eer die vrees eenigzins wilde wijken, maar ten laatste behielden de zachte toespraak van den officier en zijne ernstige verzekeringen van goedwilligheid in zoo verre de overhand, dat zij de vrees van den armen man deden bedaren en hem uit zijnen schuilhoek te voorschijn lokten. Na eenigen tijd vorderde de bezoeker zoozeer in het vertrouwen van den ongelukkige, dat hij hem trapsgewijze een gedeelte zijner geschiedenis ontlokte. Waarschijnlijk was de aarzeling, waarmede zij verteld werd, ook ten deele aan de ongewoonheid om engelsch te spreken toe te schrijven, dewijl hij nu sedert vijftien jaren van alle verkeer met zijne landgenooten was verstoken geweest; want hij was inderdaad een Engelschman, de zoon van een engelsch heer, (dit was zijne geschiedenis) die naar Indië was vertrokken met de in die dagen vooral zoo algemeene verwachting, om spoedig fortuin te zullen maken. Men behoefde slechts aan den Pagodaboom te schudden en het geld kwam naar beneden rollen, zoo was het spreekwoordelijk gezegde. Om fortuin te kunnen maken, was het echter noodzakelijk eenige bezigheid te hebben; en de jonge man bekwam eene betrekking bij het gouvernement, die tot dit doel had kunnen leiden, indien hij niet voor de verzoeking bezweken ware. Maar hij gaf er aan toe, en het gevolg er van was, dat na een kort tijdperk van groote buitensporigheid, zondige uitspattingen en schandelijk levensgedrag, hetwelk hem zijne betrekking deed verliezen, hij niet alleen zijn goeden naam verloren had, benevens al zijn geld en goede vooruitzichten, maar daarenboven gevaar liep van in de gevangenis gezet te zullen worden, hetzij voor schuld of misdaad, missechen zelfs wel voor beiden. Verlaten door zijne vroegere achtingswaardige bekenden, en zelfs ook door de ellendingen, die hem ten val gebragt hadden, vlugtte de jonge Engelschman, en zocht eene schuilplaats in de bergen; hij vond eenige hulp bij de inboorlingen in deze streek, en begeerde niets anders dan dat men hem met vrede liet. Dit was in korte woorden zijne geschiedenis, ofschoon zij op eene andere wijze verteld werd. De officier was zeer getroffen over deze half onwillige bekentenissen en den bijna hopeloozen toestand van den ongelukkigen man. Met zachte woorden betuigde hij hem zijn medegevoel, en bood hem zijne hulp aan, indien de vreemdeling met hem wilde terugkeeren. Maar dit aanbod was te vergeefs, de man wilde er niet naar luisteren, waarschijnlijk dewijl hij haer nog wantrouwde, of de woorden niet geheel begreep. De bezoeker veranderde toen van onderwerp, en trachtte het geheel ingeslapen geweten van den zondaar te doen ontwaken, door hem getrouwelijk te spreken over die andere en grotere schuld, welke hij bij God had en die, indien zij niet verzoend werd, den ellendigen schuldenaar weldra zou doen wegzinken in eene eeuwigdurende ellende en in het uitwerpen in de verschrikking der eindelooze duisternis. Maar de toehoorder, indien hij aldus genoemd kon worden, want hij luisterde ter naauwernood, bleef onbewegelijk en in een hardnekkig en bijna stompzinig stilzwijgen verzonken. Nog eene poging bleef er over, die aangewend kon worden. De officier had eenige godsdienstige traktaatjes bij zich, zonder welke hij nimmer op reis ging. Het waren engelsche traktaatjes en bij gevolg nutteloos voor de wilde inboorlingen; maar hij verspreide toch, zonder eenigen twijfel daaromtrent te koesteren, die boodschappers van de goddelijke genade overal waar hij gedurende zijne reis met zijne landgenooten in aanraking kwam, en hij had er niet veel meer van over. Die hij echter nog had gebruikte hij, en gaf ze aan den menschenhater. „Gij kunt uwe eigene taal toch

44

nog wel lezen," zeide hij; „neem deze boekjes, zij zullen u in uwe eenzaamheid wel eenig genoeg doen." De traktaatjes werden met onverschilligheid aangenomen, waarna de bezoeker vertrok, en wel met zeer veel droefheid in het hart, en met de treurige gedachte in zijne ziel: „ik heb te vergeefs gearbeid, ik heb mijne kracht onnuttelijk en ijdel toegebracht." Dienzelfden dag verliet hij het dorpje op den berg, niet verwachtende zijnen ongelukkigen landsman ooit weder te zullen zien. Maar het gebeurde door de beschikking van Gods voorzienigheid, dat de christelijke officier na een tijdsverloop van twee jaren gelegenheid had naar hetzelfde dorpje terug te keeren, en, gelijk wel te verwachten was, rigtte hij nogmaals zijne schreden naar de hut van den kluisenaar. Hij had reeds van de inboorlingen vernomen, dat hij nog altijd in leven was; maar hij koesterde toch zeer weinig verwachting van dit tweede bezoek; toch wilde hij er heengaan, om den ongelukkige nog zoo veel mogelijk te vertroosten. Hij trad de hut binnen. Doch hier moet gij mij eene kleine opmerking veroorloven. Van onzen Zaligmaker wordt gemeld, dat Hij eens eenen man ontmoette, die door verscheidene duivelen bezeten was, die tusschen de graven leefde, en zoo sterk was dat niemand hem kon binden, zelfs niet met ketenen. Maar door de almacht van Christus werden de duivelen uitgeworpen, en toen dit wonder bekend werd, kwamen de menschen uit de naburige steden en dorpen om zich van de waarheid dier gebeurtenis te overtuigen, en zagen den bezetene, zittende aan de voeten van Jezus, gekleed en wel bij zijn verstand. Juist evenzoo vond de officier tot zijne overgrootte verbazing den armen kluisenaar, in den geest zittende aan de voeten van Jezus, behoorlijk gekleed en in eene goede stemming. Het zou zeer gemakkelijk zijn," vervolgde de heer Townley, „hier mijne geschiedenis eenigzins te verlengen, maar ik verlang op dat gedeelte te komen, hetwelk betrekking heeft op ons tegenwoordig onderwerp. Ik zal mij dus maar vergenoegen met te zeggen, dat onder het belangrijke gesprek dat toen volgde, de arme kluisenaar een klein traktaatje te voorschijn haalde, een van die, welke de christelijke officier hem gegeven had, en dankbaar erkende, dat dit traktaatje het middel geweest was om hem tot den Heer te brengen. Nadat hij deze weinige bladzijden gelezen had, vond hij geene rust meer, zeide hij, totdat hij de bewustheid in zijne ziel gevoeld had van de vergeving van al zijne zonden, alleen door het bloed van onzen Heer Jezus Christus. Het einde dezer gebeurtenis is zeer belangwekkend. Ik zal hier maar niets zeggen van de terugkomst des vlugtelings in de engelsche kolonie, waaruit hij gevlugt was, en zijne verzoening met vrienden en betrekkingen, die hem reeds lang dood gewaand hadden, en de middelen die genomen werden om hem eervol uit zijne maatschappelijke moeilijkheden te redden. Maar er volgde nog iets anders. Er werd aan den nieuw bekeerde een voorstel gedaan naar Engeland terug te keeren, en door een vermogenden nabestaande werd hem zelfs aangeboden, bij hem te komen wonen en het overige van zijn leven in gemak en weelde door te brengen, maar al die aanbiddingen werden verworpen. „Ik dank mijne vrienden regt hartelijk," zeide hij, „ik dank hen en heb hen lief; maar ik bemin mijnen Zaligmaker nog meer, en ik moet voor Hem werken. Daarbij wil ik gaarne hier voor Hem arbeiden, in dit land waar ik Hem zoozeer gehoord en onteerd heb; en ook dáár, waar de arme dorpelingen mij eene woning gaven. Hier en dáár moet ik de weinige jaren levens, die mij nog overblijven doorbrengen, om overal de geschiedenis van zijne liefde en genade te kunnen verkondigen." En hij bleef daar ook als een zending onder de heidenen, en als een toonbeeld van de lankmoedigheid en genade onzes Heeren, een sprekend voorbeeld ook van de waarheid dier goddelijke verklaring, welke wij gelezen hebben: „Zoekt den Heer terwijl Hij te vinden is; roept Hem aan, terwijl Hij nabij is. De goddelooze verlate zijnen weg, en de ongerechte man zijne gedachten; en hij bekeere zich tot den Heer, zoo zal Hij zich zijner ontfermen, en tot onzen God, want Hij vergeeft menigvuldiglijk. Want gelijk de regen en de sneeuw van den hemel nederdaalt, en derwaarts niet wederkeert; maar doorvochtigt de aarde, en maakt dat zij voortbrengt en uitspruikt, en zaad geeft den zaaijer en brood den eter; alzoo zal mijn woord, dat uit mijnen mond uitgaat, ook zijn: het zal niet ledig tot Mij wederkeeren; maar het zal doen hetgeen Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen, waartoe Ik het zend. Voor eenen doorn zal een dennenboom opgaan, voor eenen distel zal een mirteboom opgaan, en het zal den Heere wezen tot eenen naam, tot een eeuwig tekenen dat niet uitgeroeid zal worden." „Ik heb dit verhaal wedergegeven," vervolgde de heer Townley, „zoo goed als ik mij kan herinneren het vernomen te hebben, en misschien is het voor sommigen uwer niet geheel nieuw. Maar ik heb nog iets meer te vertellen, dat vooral mijne belangstelling heeft opgewekt, en nog meer licht zal ver-

spreiden over het onderwerp, dat ons dezen en den vorigen zondagavond zoozeer heeft beziggehouden. Omtrent tien jaren vóór de eerste zamenkomst van den officier met den ongelukkige uitgewekene, was er een jong mensch, die eenige zeer zware beproevingen had doorgestaan, en in wiens ziel op de eene of andere wijze een indruk geboren werd, zeer overeenkomstig het Evangelie van Christus, en die indruk werd zoo sterk, dat hij trachtte hem in geschrevene woorden terug te geven. Hij was op dien tijd om zoo te zeggen een nieuweling in de letterkunde, waaraan hij zich op die wijze wenschte toe te wijden. Toch dacht hij, dat hij ten minste een traktaatje van eenige weinige bladzijden zou kunnen schrijven, om de indrukken en gedachten die hem bezield hadden, te kunnen wedergeven. Hij zette zich dus op zekeren avond neder, om aan zijn geschrift te beginnen. Hij had er geene hooge gedachten van toen het gereed was. Er waren volstrekt geene nieuwe denkbeelden in, niets dat over het een of ander een bijzonder licht verspreidde; als letterkundig voortbrengsel had het volstrekt geene waarde, en was in alle opzichten zonder eenige verdienste. Maar toch van den anderen kant was het eenvoudig en op den man af, en eene ernstige poging om iets te doen, hoe gering en weinig betekeneend dan ook in het werk van zijnen grooten Meester. Het traktaatje werd gedrukt en verspreid onder den kring, waarin de schrijver gewoon was te verkeeren, en daarmede was, zoo als hij dacht, alles afgedaan. Achtereenvolgens en zeer langzaam, met bestrijding van vele moeilijkheden en talloze ontmoedigingen, ging de schrijver van het traktaatje op zijnen letterkundigen weg voort. Met tusschenpoozen van zwaarder en grooter arbeid schreef hij meer traktaatjes, terwijl zijne boekjes steeds meer verspreid werden, en sommigen ook meer en meer goedkeuring verwierven. Er was echter eene vraag, die zich bij voortdurend in het hart des schrijvers verhief, namelijk deze: Welk nut had hij gedaan met zijne geschriften? Hij wist dat zij evangelisch waren, dat zij geschikt waren om belangstelling op te wekken bij hen, die ze zouden lezen, en ook dat zij roepstemmen bevatten voor het hart en geweten. Dat zij eenigermate genoeg en onderrigt gegeven hadden, geloofde hij; maar had zelfs het beste en ernstigste dier werkjes het middel kunnen zijn om slechts één zondaar tot Christus te brengen? om slechts één ziel van het verderf te redden? Die vraag was nog nimmer beantwoord geworden; hij had geene reden, ten minste zoo dacht hij, om te mogen hopen, dat zij nog eens bevestigend zou kunnen beantwoord worden, en somtijds overviel hem eene kille huivering, wanneer hij bij zichzelf klaagde: „Gewisselijk ik heb te vergeefs gearbeid; ik heb mijne kracht onnuttelijk en ijdel toegebracht." Eens, omtrent achttien jaren na de eerste letterkundige pogingen, ontving de schrijver een brief van een zeer beminden wijderden vriend, vergezeld van een klein uittreksel omtrent de verschillende uitgaven van godsdienstige geschriften. „Langen tijd geleden," schreef de correspondent, „gaaf gij eens een traktaatje uit onder dezen titel. Ik wenschte wel dat gij een der bladzijden van het berigt, dat ik u heb doen toekomen, wildet doorlezen, om te zien wat dit traktaatje heeft uitgewerkt. Op dit verzoek las de schrijver de bedoelde woorden, en daar vond hij de geheele geschiedenis zoo als ik haar verteld heb, en zag dat de titel van het kleine traktaatje, welke ook was opgegeven, dezelfde was als van het zoo vele jaren te voren door hem geschrevene. Hij kon het nauwelijks gelooven; en toch bestond er geene enkele grondige reden tot twijfel, dat inderdaad zijn eigen traktaatje een boodschapper van genade werd voor den armen vlugteling van het Himalaya-gebergte, door hem het eenvoudige Evangelie van Christus voor te stellen op eene wijze, dat het ingang vond in het hart des zondaars. Dit is mijne geschiedenis," zeide de predikant, „en ik geloof dat zij eene juiste toepassing is op hetgeen wij reeds gezien hebben, dat of schoon de tijd van zaaijen en die van maaijen niet gelijk komen, zij in de genade even als in de natuur toch elkander met onwankelbare zekerheid zullen opvolgen, en dat de dienstknecht van Christus ter zijner tijd maaijen zal, ten minste, zoo hij niet verslapt."

„Ik heb somtijds gedacht," merkte een van het gezelschap op, „dat zij, die er naar streven om de zaak van Christus te bevorderen, door over het Evangelie te schrijven, en het aldus trachten te verspreiden, met meer moeilijkheden te kampen hebben, dan zij, die het mondeling verkondigen."

„In welk opzigt?" werd er gevraagd.

„Daarin, dat zij over het algemeen onbekend blijven met den goeden uitslag hunner pogingen. Al zijn zij ook nog zoo gelukkig in het winnen van zielen voor den Zaligmaker, zij weten er zelden iets van. Hunne pijlen worden even als die van eenen zekeren mensch, van wien wij in den bijbel lezen, als in den blinde afgeschoten, en zij weten niet of zij in het hart der vijanden des konings zijn binnengedrongen. Hunne

werken, hetzij klein of groot, mogen door honderden, duizenden, zelfs door millioenen gelezen worden, en ook nadat de schrijvers reeds lang dood zijn, nog kunnen spreken, zij weten toch nooit, ja kunnen nooit weten, of zij al dan niet gelukkig geweest zijn."

"Tot op een zeker punt is dit het geval met alle getrouwe dienaars van Christus," hernam de heer Townley, "ofschoon, ongetwijfeld met hen, die gij daar genoemd hebt, meer dan met anderen. Maar wat beteekent dat ook? De Heer zelf weet het, en dit moet ons genoeg zijn. Wij moeten bedenken, dat geen oprecht en ernstig Christen voor zichzelf of voor zijn eigen roem werkt. En indien hij dit doet, is hij niet wat hij behoort te zijn. Soms echter laat onze genadige Heer, ter bemoediging van zijn volk, hen reeds gedurende hun leven iets te weten komen van hetgeen zij voor Hem hebben mogen doen; maar dat is mijns inziens in ieder geval nog eene bijzondere belooning, boven het genoeg dat zij toch reeds smaken, namelijk om voor Hem te mogen arbeiden. Hij zelf moet hun werk zegenen, zij moeten slechts gelooven aan zijne beloften, al zien zij er de vervulling ook niet van; Hij draagt zorg dat zij vervuld worden. Ach! mogten maar alle Christenen meer en meer dien geest van onwankelbaar vertrouwen bekomen, die hen in staat stelt om te zeggen, in deze en in alle zaken de eeuwigheid betreffende: „Wij wandelen door geloof en niet door aanschouwen."

"Gelijk de vrome fransche korporaal, van wien wij onlangs gelezen hebben, die verklaarde dat het beste gedeelte zijner geschiedenis was, dat hij niet kon zeggen hoeveel goeds hij gedaan had, door de Heilige Schrift onder zijne makkers te verspreiden," zeide Maria Scott. „Gij herinnert het u wel, mijnheer! niet waar?" vroeg zij den heer Townley.

Ja, de heer Townley herinnerde het zich wel; maar al de anderen hadden het verhaal nog niet gehoord, en dus ging Maria, om ons genoeg te geven, naar de bibliotheek en keerde met het boek terug, waaruit zij het volgende las, als een uittreksel uit de engelsche en buitenlandsche bijbelverspreiding.

"Gij zult u nog wel herinneren, dat gij mij in uwen voorlaatsten brief verzocht, mij in betrekking te stellen met iemand, genaamd — —, korporaal in het fransche leger, ten einde te onderzoeken of het wenschelijk zou bevonden worden, hem gratis nog eenige afschriften van den bijbel te doen toekomen. Ik zond hem dus eene uitnodiging om bij mij te komen; maar dewijl hij met verlof afwezig was, zag ik hem eerst gisteren bij mij in de kamer komen. Hij wou dadelijk mijn hart, hij is wat wij gewoonlijk een „echt ruiter" noemen. Klein van gestalte, maar vlug als eene ree, en zijne oogen glinsteren van verstand en opgeruimdheid. Zijne taal is even opgewekt als zijn uiterlijk, maar het is eene taal, die zeer doorspekt is met woorden uit de Heilige Schrift, die hij echter met den meesten ernst en de grootste gepastheid aanvoert. In kleine korte zinnen, en zonder in de minste herhaling te vervallen, maakte hij mij met zijne bekeering bekend. Het was geen mensch, die dit ten uitvoer bragt, zeide hij, maar God zelf, en Hij alleen. Zonder den wensch van mijne zijde, ja zonder dat ik het gezocht heb en alsof het van den hemel gevallen ware, plaatste Hij een nieuw testamentje in mijne hand. Toen deed Hij de begeerte in mij ontwaken om het te lezen. Vervolgens gaf Hij mij het verstand, opdat ik zijn woord zou leeren verstaan, en toen geleidde Hij mij als aan de hand naar zijnen Zoon Jezus Christus, naar wien ik geluisterd en in wien ik geloofd heb; en zie, op deze wijze ben ik behouden geworden. Daarna vertelde hij mij, dat hij van dien oogenblik af niet kon nalaten voortdurend aan zijne makkers te vertellen, wat hem zoo gelukkig gemaakt had. Velen zeiden tot hem: „gij zijt een Protestant, maar wij willen geen Protestanten worden." „Ik een Protestant!" hernam hij, „wat wilt gij daarmede zeggen? Ja zeker, ik was Protestant geboren; maar tot op den dag, waarop de Heer mij de oogen opende, begreep ik even weinig van de ware godsdienst als gij van het katholicisme verstaat, waarop gij al zeer weinig betrekking schijnt te hebben, ofschoon gij er in geboren zijt. Neen, neen makkers! de godsdienst die ik geleerd heb en die ik wensch dat ook gij leert kennen, wordt duidelijk verklaard in dit kleine boek Gods. Ik begeer niet tot u te prediken, ik zou niets goeds kunnen voortbrengen, maar lees zelve de woorden van Jezus Christus, en gij zult zien dat zij uwe harten zullen treffen." Op mijne vraag, of hij eenigen goeden uitslag op zijne pogingen had opgemerkt, antwoordde hij: „O! het is het beste gedeelte mijner geschiedenis, dat ik dit niet kon weten." „En houdt gij dit dan voor zoo goed?" zeide ik. „Wel zeker," hernam hij; „want indien ik hierin goed geslaagd ware, zou ik (want ik ken mijzelfen daaromtrent) wel spoedig zeer verwaard worden. Ik zou tot mijzelfen zeggen: het komt omdat gij zoo

moedig hebt gesproken, dat gij zulk een goeden uitslag op uwe woorden verkregen hebt. Ziet gij nu niet in," vervolgde hij, „dat het eenige dat hierin goed is, alleen het woord van God is, dat de rekruten maakt en niet een arme kleine korporaal, gelijk ik zelf ben."

Hier eindigde Maria Scott hare lezing.

"Het zou goed zijn," merkte de heer Townley op, toen het boek gesloten werd, „indien ieder dienstknecht van Christus door hetzelfde gevoel bezielde werd. Het is inderdaad het woord van God en de Geest Gods, en niet wij-zelve, die werken; en het is omdat het Gods woord is en niet het onze, dat ons zulk eene groote bemoediging gegeven wordt. „Ik zal werken," spreekt Jehova, „en wie zal het keeren?" En niettemin is het eene groote goedertierenheid Gods, ons te veroorloven medearbeiders met Hem te zijn; en het is ons niet verboden het gebed van den Psalmist tot het onze te maken: „Laat uw werk aan uwe knechten gezien worden, en uwe heerlijkheid over hunne kinderen. En de liefelijkheid des Heeren onzes Gods zij over ons; en bevestig Gij het werk onzer handen over ons, ja het werk onzer handen bevestig dat!"

GENADE EN REGT.

Zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods, en worden om niet geregtvaardigd, uit zijne genade, door de verlossing die in Christus Jezus is. Rom. 3: 23, 24.

Eenige jaren geleden was in eene stad van Friesland eene vrouw wegens beganen moord ter dood veroordeeld. Niettegenstaande alle pogingen des regters bleef zij hare schuld ontkennen. Zoo als gewoonlijk moest een predikant haar voor het sterven toebereiden. Deze, bij haar komende, maakte haar bekend met het doel zijner komst, doch zeide niet te weten wat hij bij haar doen moest, aangezien zij beweerde onschuldig te zijn. „Ja!" zeide zij, „ik ben zoo onschuldig aan hetgeen mij ten laste gelegd wordt, als een mensch die nog geboren moet worden." Hierop vroeg haar de predikant of het waarheid was, dat zij zich tot den koning om gratie had gewend. Zij bevestigde dit. „Hoe?" zeide hij, „gij zijt onschuldig, en vraagt om gratie?... Gij hadt om regt moeten vragen, niet om genade; bemerkt gij niet, dat gij met genade te vragen uwe schuld bekend hebt?" Hierdoor werd zij getroffen, was overwonnen en beled hare schuld.

Hoe menigeeen is in een ander opzigt aan deze veroordeelde gelijk, die in het gezigt des doods en der helle aan God om genade vraagt, niet met erkenning der schuld, noch met gevoel van de billijkheid des Regters, maar alleen uit vrees voor de straf, en dewijl er geen ander middel overblijft om die te ontkomen! — Gansch anders is het gesteld met zoodanigen, die door den Heiligen Geest overtuigd van zonde, van gerechtigheid en van oordeel, in zich ontwaren eene hartelijke droefheid naar God, die hunne verdoemenis als billijk, als gansch regtvaardig keuren; maar in den van God uit eeuwige liefde daargestelden weg, in zijnen Zoon, genade zoeken, waardoor beide Gods gerechtigheid en Gods liefde worden verheerlijkt. Het is hun niet genoeg het verderf te ontgaan, maar bovenal is het hun eene behoefte, van de zonde, welke God onteert en hen onzalig maakt, verlost en in Gods gunst en vriendschap hersteld te worden, opdat zij in nieuwigheid des levens Hem verheerlijken mogen.

Lezer! vraagt gij aan God om genade; op welke van beide manieren doet gij dit? Onderzoek u zelve.

L. B.

NEDERLANDSCHE ZONDAGSCHOOL-VEREENIGING.

OPGERIGT IN 1866.

Besturen van ZONDAGSCHOLEN of anderen, die gebruik wenschen te maken van het **Panorama van het Heilige Land**, gelieven hunne aanvraag daartoe te rigten aan den Medebestuurder Dr. PH. J. HOEDEMAEKER, Predikant te *Veenendaal*. Aan honderde kinderen tegelijk kan men daardoor een leerrijken en tevens aangename avond verschaffen.

T. M. LOOMAN,
Binnenl.-Sekretaris.

DE ZONDAGAVONDEN OP NOORDHOF.

HOOFDSTUK IX.

ACHTSTE ZONDAGAVOND. — ALLES BEHALVE DAT.

„Kan er dan geene waarheid en oprechtheid zijn in de werken van weldadigheid en goedheid, die uitgeoefend worden door hen, die geene aanspraak op ware godsdienst kunnen maken?”

Deze vraag werd door een der jongere leden van ons gezelschap gedaan. Wij hadden twee of drie gedeelten der Heilige Schrift gelezen; een daarvan bevatte de verklaring van Christus, dat tollenaars en zondaars het koningrijk Gods eerder zonden binnengaan dan de eigenegerechtigte Farizeën; hierop volgden eenige gesprekken, die aanleiding gaven tot de bovengenoemde vraag.

„Dat zeg ik niet,” zeide de predikant, „ik kan ook niet gelooven dat iemand dit in waarheid denken kan.”

„En toch,” zeide de heer Wilson, de kweekeling van den heer Scott, die over het algemeen zeer stil was, ofschoon een zeer oplettend en belangstellend toehoorder van onze algemeene gesprekken, „heb ik zeer dikwijls iets dergelijks gehoord. Nog niet lang geleden heb ik door een christelijken predikant hooren zeggen, dat al wat de onbekeerden ook deden toch hatelijk was in de oogen van God, al deden zij ook de verdienstelijkste daden, of zulke die door de wereld zoo genoemd zonden worden; dat zij vaak de geloovigen in beminnelijkheid van karakter of edelmoedigheid kunnen overtreffen, en toch iedere goede daad van hun leven ten laatste tot hunne veroordeeling zou medewerken, bijaldien zij niet in Christus geloofden.”

„Het is mogelijk dat uw vriend zich niet duidelijk uitdrukte,” zeide de heer Townley, „ik twijfel er niet aan dat zijne bedoeling juist en bijbelsch was, maar christelijke leeraars kunnen zich toch wel eens zeer duister uitdrukken, en geven dan aanleiding tot ergernis. Ik zou u wel eens willen voorlezen,” voegde de predikant hierbij, terwijl hij een boekje uit zijn zak haalde, „wat een ander evangeliedienaar over dit onderwerp geschreven heeft; ik moet zeggen dat ik het onlangs niet alleen met genoegen, maar ook met nut gelezen heb.” Dit zeggende sloeg de heer Townley het boekje open, en las het volgende:

„Wanneer iemand tot mij zegt: Indien ik eene moeder zag schreijen, en haar huis in brand zag staan, en ik te midden der vlammen ging, en met eigen levensgevaar haar kind redde en bij haar bragt, zou men dan kunnen zeggen dat dit geene goede daad was, of dat het eene zonde was in de oogen van God? Niet door mij, vriend! niet door mij. Het was eene goede daad. Het was een trek van hetgeen er door God zelve in uwe ziel geplant is en het bewijst uwe eigene verkeerdheid, om niet tot de Zon der gerechtigheid te willen komen, opdat al zulke dingen binnen in u mogten verwarmd worden en tot het eeuwig leven mogten leiden. Een mensch, die tot zulke edelmoedige handelingen in staat is, moest zich schamen dat hij niet is wat de liefde van God hem gemaakt heeft. En bijaldien hij God niet wil liefhebben, en niet naar zijn beeld gevormd wil zijn, zoo heeft hij geene andere veroordeeling noodig. Het is niet omtrent eenige gedeelten van uw leven dat gij zult geoordeeld worden, maar over het geheel. En als het middenpunt van uw leven en het geheele grondbeginsel daarvan niet liefde tot God is, dan zijt gij niet op den rechten weg. Als wij u zeggen dat gij zonder God zijt, dan somt gij al uwe bliken van dankbaarheid jegens Hem en uwe gevoelens van bewondering op en zegt: Wat zou ik zonder God zijn? Doch bedenkt het wel: bewondering, ja zelfs eene warme bewondering kunt gij hebben, die trouwens bij elke gevoelige en nadenkende ziel gevonden wordt; maar indien gij voor uzelf leeft en niet voor God, zoo doet gij onrecht.”

„Ik denk,” zeide de predikant, toen hij het boek sloot, „dat de schrijver de vraag, of liever het antwoord daarop in een schoon en helder licht geplaatst heeft. Er kan waarheid en oprechtheid zijn in hetgeen uit natuurlijke beminnelijkheid gedaan wordt, en vriendelijke daden die aldus worden uitgeoefend, zijn niet hatelijk voor God, omdat zij die ze ten uitvoer brengen niet tot Hem bekeerd zijn. Hetgeen hij in zulk een geval tot ons zegt is: „Deze dingen moest gij doen, en het andere niet nalaten;” dat andere is het grootste van allen, hetgeen al het andere heiligt, en zonder hetwelk het offer van Christus ons niet nut kan zijn.”

„Ik begrijp het,” zeide de jonge man, „en ik zie hoe lichtelijk een goed en beminnelijk mensch gevaar loopt te veel op zijne eigene voortreffelijkheid te steunen.”

„Alle vrouwen in zichzelf is reeds te veel,” hernam mevrouw

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

Scott, „het gevoel van elken bekeerden zondaar, hoe beminnelijk ook van natuur, moet dat van diepe nederigheid zijn.”

„Zoo als de apostel het uitdrukt,” voegde de heer Scott er bij, „als hij zoo duidelijk zegt, dat wij niet uit de werken geregtvaardigd worden, maar door het geloof, en alzoo den toekomenden toorn ontvlieden.”

„Dit gevoel wordt heerlijk uitgedrukt in ons geliefkoosd gezang,” voegde de heer Townley er bij.

Niet mijn eigen werken, Heer!
Kunnen ooit voor U volstaan;
't Zij ik les op lessen leer,
't Zij ik storte traan op traan,
Ach dit redt mij niet, o neen!
Gij kunt helpen, Gij alleen.

Ik heb niets, hoe ik ook zij,
Naakt kom ik tot U, o God!
Maar aan 'tkruis slechts klem ik mij,
Zonder hulp in 't droevigst lot.
Zwart van zonden vlugt ik heen,
Wasch mij rein, ja Gij alleen.

„Het is dit gebrek aan overtuiging van zonde en van eigene hulpeloosheid, dat zoovele menschen verwijderd houdt van Jezus Christus.”

„Ik heb eens de geschiedenis van een armen Indiaan gelezen, welke deze zaak bijzonder opheldert,” zeide kapitein Wentherley. „Deze Indiaan en een blanke of een Engelschman waren beiden tot godsdienstig nadenken gebracht, en wel te gelijker tijd onder het prediken van het Evangelie. De Indiaan begon zich weldra te verblijden in de vergevende genade van God door onzen Heer Jezus Christus, terwijl de Engelschman nog lang in eenen treurigen zielstoestand bleef verkeeren, die zeer na aan wanhoop grensde. Ten laatste echter geloofde hij ook, en verheugde zich in Christus. Eenigen tijd later ontmoetten de beide bekeerden elkander, en had het volgende gesprek tusschen hen plaats: „Hoe kwam het toch, broeder,” vroeg de Engelschman, „dat ik zoolang onder den last mijner zonden gebukt ging, zonder ergens troost of hoop te vinden, terwijl gij zoo spoedig in staat waart in te zien, dat uwe zonden vergeven waren?” — „O broeder,” zeide de Indiaan, „ik geloof dat ik u dit gemakkelijk kan vertellen. Luister maar; daar kwam eens een rijk vorst, die tot u zeide dat hij u een nieuw kleed zou geven, indien gij het hebben en dragen wildt en het uwe wegwerpen. Gij bekeert dat het zeer vriendelijk was van dien vorst. Maar toch, gij dacht nog iets anders bij uzelf. Gij keekt naar uw eigen kleed, en begint het hier en daar glad te strijken, en toen zeidet gij: mijn kleed is toch nog zoo slecht niet, het is jammer om het weg te werpen, het is er eigenlijk nog te goed toe. Ik zal het nog maar eerst een beetje langer dragen. Dat was het wat gij bij uzelf zeidet, broeder. Maar dezelfde goede vorst kwam ook bij mij, en bood mij een nieuw kleed aan; toen keek ik naar mijn ouden deken, die alles was wat ik had om mij te bedekken, en die zeer oud en zeer morsig was. Ik zeide: die deken deugt nergens meer toe, ik heb er een afkeer van, en zal hem maar wegwerpen. En weg ging hij, en ik deed dadelijk het mooie nieuwe kleed aan. Op die wijze broeder,” zeide de Indiaan, „poogde gij uwe eigengerechtigheid nog wat langer te bewaren. Gij wildet wel gaarne deel hebben aan de gerechtigheid van Christus, maar uwe eigene er ook nog bij behouden; maar dat kon niet, en zoo liept gij gevaar uwe zaligheid te verliezen, indien gij niet eindelijk toegegeven hadt door de hulp van Christus. Maar ik, arme Indiaan, bezat niets waarop ik mij verheffen kon, geene eigengerechtigheid om op te steunen; daarom was ik blij dat ik de gerechtigheid van mijnen dierbaren Heer mogt ontvangen, en dadelijk erkende ik zijne aangebodene genade.”

„Deze belangrijke anekdote,” merkte de heer Tresham aan, „leidt ons tot de verklaring der woorden van onzen Zaligmaker, in het hoofdstuk dat wij gelezen hebben, en van zoo vele anderen van gelijken inhoud, zoo als: „Die gezond zijn (of die ten minste denken gezond te zijn), hebben den medicijnmeester niet van noode, maar die ziek zijn. Ik ben niet gekomen om te roepen regtvaardigen, maar zondaars tot bekeering.”

„Het is een van de meest vernederende eischen van het Evangelie, en toch een der noodzakelijkste om aan te nemen,” zeide de heer Townley, „dat elke daad van onvolmaakte gehoorzaamheid door den berouwvollen zondaar vergeten moet worden, in plaats van een middel tot regtvaardigmaking te kunnen zijn; voordat dit geschiedt kan het gehele offer van Christus geene waarde voor hem hebben. En juist van wege deze natuurlijke moeijelijkheid, zoo als ik meen dit te mogen noe

45

men, heeft de gezegende Heiland zoo dikwijls in zijn Evangelie ons deze en dergelijke woorden zoo duidelijk voor oogen gesteld: Hij kwam om zalig te maken en niet om ons te helpen onszelve zalig te maken. En ik mag er wel bijvoegen, dat, dewijl de Farizeën, tot wie Hij sprak, zeer goed zijne bedoeling begrepen, zij juist daarom met zooveel bitterheid jegens Hem vervuld werden. Kan het ons dan wel verwonderen, dat Hij hun met andere woorden verkondigde, dat de tollenaars en zondaars hen zouden voorgaan in het koninkrijk Gods? Een zeer treurig bewijs van de volharding, waarmede sommige arme zielen zich nog vastklemmen aan de hoop om ook zelve iets te doen voor hunne zaligheid, in plaats van alleen op Christus te zien, die alles moet volbrengen, kwam onlangs toevallig onder mijne aandacht. Men riep mij als leeraar, om bij eene dame te komen, die zeer ziek was. Haar naam behoeft hier niet genoemd te worden, ik zal haar slechts jufvrouw B. noemen. Ik had haar nimmer ontmoet, en had slechts over haar hooren spreken, als iemand die een uitmuntend karakter bezat en zeer veel liefdadigheid bewees gepaard met groote zelfverloochening. „Zij zal in de buurt zeer gemist worden,” zeide de bode, de tuinman der dame, toen hij met zeer veel droefheid zijne boodschap overgebracht had. „Zal worden? Gij spreekt met zeer veel zekerheid. Is jufvrouw B. dan zoo gevaarlijk ziek, dat er geene hoop op herstel meer is?” vroeg ik. — „De doktoren geven maar zeer weinig hoop, mijnheer,” antwoordde de arme man. „Inderdaad,” voegde hij er bij, „zij heeft eene vliegende tering en zegt zelve dat zij gevoelt niet lang meer te kunnen leven.” — „Ik zal bij haar komen,” zeide ik, en ging ter bestemder tijd naar het huis van jufvrouw B. De dienstmaagd, die mij de deur opende, schreide. „Mijne lieve meesteres, mijne arme, lieve meesteres!” riep zij uit. — „Jufvrouw B. is dus ernstig ziek?” — „Ja mijnheer! er is in het geheel geene hoop meer,” zeide het meisje vol smart, en hare droefheid was klaarblijkelijk opregt. Ik dacht aan de woorden der toeschouwers toen zij Jezus bij het graf van Lazarus zagen weenen: „Ziet hoe lief Hij hem had.” Toen ik het meisje verder ondervroeg, vernam ik, dat jufvrouw B. eenige weken geleden koude gevat had, hetgeen zij in het begin maar zeer weinig had geteld, doch dat zich later andere meer zorgwekkende verschijnselen openbaarden, en de geneeskundige hulp die ingeroepen was geworden, van weinig baat bleek te zijn. Al die berigten werden mij op eenen toon van innige en diep gevoelde smart medegedeeld. Ik vermeld deze bijzonderheden om aan te toonen, hoe zeer de stervende dame door hare omgeving bemind en geacht werd. Jufvrouw B. lag op eene rustbank toen ik binnentrad, en het bleek mij, voor zoo verre ik er over oordeelen kon, dat de vrees harer onderhoorigen maar al te zeer gegrond was. Zij scheen in de laatste periode der tering, of zoo niet, ten minste zeer gevaarlijk ziek te zijn. Zij gevoelde dit zelve ook. — „Ik heb zoo vele gevallen gelijk het mijne gezien,” zeide zij, „en allen eindigden met den dood, zoodat ik bijna zeker ben, dat ik ook niet zal herstellen.” Zij zeide dit met zeer veel kalmte, die ik hoopte op het Evangelie der genade gegrond te zijn. — „Het verheugt mij, lieve jufvrouw,” zeide ik, „op te merken dat gij den dood met zooveel gerustheid ziet naderen.” — „Waarom zou ik niet?” vroeg zij. „Het moet toch eenmaal, hetzij vroeger of later gebeuren, en wanneer het leven goed besteed en niet verkwest of misbruikt is geworden, is er geene reden om voor den dood te vreezen.” Ik begreep hare meening niet volkomen, ten minste ik was er niet zeker van dat ik haar goed begreep; maar niet wenshende te redetwisten over hetgeen mijns inziens slechts eene zeer bijzondere manier kon zijn om een godsdienstig gevoel uit te drukken, sprak ik dadelijk over het groote onderwerp der verzoening door Christus, en het geluk dat voortspruit uit de erkenning van zijne gerechtigheid, van Hem die voor onze zonden stierf, en die wederom opstond tot onze regtvaardigmaking. — „Ik begrijp u niet geheel,” zeide de zieke zeer vriendelijk, maar met eene zeer onbestemde uitdrukking op haar gelaat. Ik trachtte het haar duidelijk te maken, en verklaarde haar wat ik er mede bedoelde, ten einde hare ziel tot de overtuiging te brengen, dat het volbrachte werk van den Heer Jezus Christus de eenige grondslag is van hoop voor den zondaar in het vooruitzicht van den dood, en voegde er den ernstigen wensch bij, dat zij in staat mogt zijn, op dien grondslag hare rust te vinden.

„De arme vrouw zag mij, gelijk het mij toescheen, met medelijden aan. Zij was niet boos, en ik mag ook niet veronderstellen dat zij zich met mijn ernst vermaakte; maar zij scheen toch te denken dat ik in eene dwaling verkeerde. „Dit alles zou zeer goed en gepast zijn, mijnheer Townley,” zeide zij, „indien gij tot een onwetend of slecht mensch spraakt.” — „Ik hoop, dat ik toch zonder u te beledigen zeggen mag,” voegde ik er bij, „dat het betrekking heeft op ons allen, want wij heb-

ben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods.” Toen ging ik voort met spreken, met zooveel kieschheid als maar eenigzins met de waarheid bestaand was, dat het voor den zondaar onmogelijk is te ontkomen aan den vloek der overtredene wet, indien hij zich niet geheel aan de genade van God in onzen Heer Jezus Christus overgeeft. „Zelfs de apostel Paulus,” zoo ging ik voort, „hoewel een Farizeër, te midden der Farizeën, en opgevoed in de gerechtigheid der wet, zonder dat op hem iets was aan te merken, telde al deze dingen als niets, en nog minder dan niets, vergeleken bij de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus. Zijne eenige begeerte en hoop voor zichzelf, in verband met de eeuwigheid, was dat hij in Christus mogt gevonden worden, niet hebbende zijne regtvaardigheid, die uit de wet is, maar die door het geloof van Christus is, namelijk de regtvaardigheid die uit God is door het geloof.” Ik kan u het geheele gesprek, dat toen volgde, niet mededeelen,” ging de heer Townley voort, maar bijna ieder woord dat door de zieke gesproken werd, getuigde van een zeer sterk voldaan zijn met zichzelf en hare eigene werken voor het aangezicht van God en in het vooruitzicht van den dood. „Ik heb alles gedaan wat in mijn vermogen was,” zeide zij: „ik heb geen welderiger leven geleid, ik heb eigen gemak en genoegen voor het welzijn van anderen opgeofferd; ik heb mijne godsdienst trouw waargenomen.” Ik wees de arme dame op de verklaring van Paulus: „Al ware het dat ik al mijne goederen tot onderhoud der armen uitdeelde, en al ware het, dat ik mijn ligchaam overgaf opdat ik verbrand zou worden, en had de liefde niet, zoo zou het mij geene nuttigheid geven.” — „Ik heb gehoord,” zeide zij, „dat gij, die u evangelisch noemt, zeer vreemde inzichten omtrent deze onderwerpen hebt; maar ik ben noch bevooroordeeld noch dwepelijk, naar ik hoop, en daarom heb ik om u gezonden. Om u de waarheid te zeggen,” voegde zij er met een glimlach bij, „verlangde ik uit uw eigen mond te hooren welke uwe bijzondere gevoelens daaromtrent zijn, en ik ben u zeer verplicht voor uw openhartig gesprek; maar gij moet niet veronderstellen dat ik het met u eens ben.” Zij zeide dit met de meest mogelijke zachtmoedigheid, alsof zij zeker was van op een vasten en onbewegelijken grond te staan, en alsof zij mij beklaagde over mijn rondtasten in de duisternis. Wat kon ik zeggen of doen? Ik dacht dat het nutteloos was met drangredenen voort te gaan, die tot hiertoe nog geene betere uitwerking gehad hadden. En toch kon ik de stervende dame niet verlaten, zonder nog eene poging aan te wenden, om de behoefte aan Christus in hare ziel op te wekken. Ik zeide dus, dat het gelukkig niet van de Christenen geëischt werd, ieder punt der godsdienstige leerstellingen geheel en al aan te nemen, dat de wijsten onder ons slechts met den Apostel konden zeggen: wij zien door een spiegel in eene duistere rede, en kennen slechts ten deele. Maar toch, voegde ik er echter bij, is er ééne zaak, waarin allen die den Zaligmaker lief hebben overeenstemmen, namelijk het volle vertrouwen op zijn altoozzaam offer, geheel afgescheiden van alle verdiensten hunner eigene werken. „Ik begrijp,” zeide zij bedaard en bijna koel, „wat gij meent; gij denkt dat ik niet in Christus geloof, maar dat doe ik wel. Gij denkt, dat ik verwacht den hemel door mijne eigene werken te verdienen, maar dat is toch niet zoo. Ik weet dat ik onvolmaakt geweest ben, maar de volmaaktheid wordt niet van ons geëischt, want dat zou eene onmogelijkheid zijn, en God is te goed en te regtvaardig om dit van ons te verlangen.” — „Gods wet eischt toch eene volkomene gehoorzaamheid,” merkte ik op. „Ja,” hernam zij op denzelfden toon van kalm vertrouwen, die in alles wat zij sprak doorstraalde, „en daarom gaf Hij Christus Jezus, om voor ons te doen wat wij niet voor onszelven doen kunnen, en om in ons gebrek aan gehoorzaamheid te voorzien. Maar gij denkt,” voegde zij er bij, „dat allen zoo wat gelijk staan, en dat bij voorbeeld, indien ik behouden wil worden, dit moet geschieden juist op dezelfde manier als bij den grootsten ellendeling die er leeft.” Ik stemde dit toe. „Mijn gevoel is hieromtrent geheel verschillend,” zeide de dame, „en dewijl ik verzekerd ben, dat wij het op dit punt nooit eens zullen worden, zoo is het de moeite niet waard, er meer woorden over te verspillen.” Ik beaamde dit, want ik was er zeker van, dat geen enkel gebrekkig bewijs van mijzelf de minste uitwerking hebben kon, en dat alleen de Geest van God de zieke van hare noodlottige dwaling kon overtuigen. In stilte bad ik dus, dat het Gode behagen mogt, haar dat valsche vertrouwen te ontnemen; ik las vervolgens op haar verzoek een gedeelte der Heilige Schrift en bad met de zieke. Toen ik mij uit mijne knielende houding oprigtte, dankte zij mij voor mijne diensten, zoo als zij ze noemde, en tot mijne groote verwondering zeide zij, dat het haar genoeg zou doen mij weder te zien, op welken tijd het mij ook schicken mogt haar te bezoeken. Als reden van dit verzoek gaf zij op, dat zij bijzonder gaarne een verstandig gesprek voerde, en

dat; dewijl zij nu buiten staat was hare kamer te verlaten, de uren haar soms zeer lang toeschenen. „En,” zeide zij met een glimlach, die moest strekken om het mij aangenaam te maken, of mij aan te moedigen, „wij behoeven ook niet altijd te twisten, en dewijl er toch altijd wel een onderwerp is, waarover wij het eens zijn, zoo kunnen wij ten minste daarover spreken.” Ik bezocht jufvrouw B. telkens weder, want ik mogt niet terugblijven uit een huis, waar mij aldus een weg om misschien nog nuttig te kunnen zijn was geopend geworden. Maar leze bezoeken behoorden onder de moeilijkste en pijnlijkste, die ik ooit aan zieken of stervenden gebragt heb. De zieke was wel is waar altijd even vriendelijk, maar het was juist die vriendelijkheid, welke de zaak nog moeilijker maakte. Vast besloten zijnde, om haar grond van hoop op aanneming bij God niet op te geven; zeer voldaan dat hare eigene werken voldoende waren geweest voor haar behoud, en dat het werk van Christus maar alleen noodig was om het gebouw te voltoojen, dat zij zelve had opgetrokken; overtuigd dat nimmer van haar geëischt kon worden, dat zij het Evangelie aan zou nemen, zoo als dit geschieden moest door de ellendigste en meest verlorene zondaars, wederstond zij al mijne pogingen om haar dit Evangelie nader te verklaren. „Alles behalve dat, mijnheer Townley, alles behalve dat,” zeide zij herhaaldelijk, en hield den vinger ter waarschuwing in de hoogte, wanneer ik de grenzen overschreed, die zij mij had aangewezen. „Over alles, behalve over dit, want hierin zullen wij toch nimmer eenstemmig denken.” En zij kon niet tot overtuiging gebragt worden; de eenvoudigste verklaringen van den bijbel, de woorden van Christus zelve, de voorbeelden van hen, die tot Hem kwamen, vooral dat van den jongeling, die (zoo als hij zeide) al de geboden van zijne jeugd af gehouden had, maar die teruggehouden werd van eene geheele overgave aan Jezus; en de waarschuwing van den Zaligmaker, dat zij die rijk zijn en vele goederen bezitten, en aan niets gebrek hebben, die niet weten dat zij ellendig, en jammerlijk, en arm, en blind en naakt zijn; al die dingen voerde ik van tijd tot tijd aan, wanneer ik het maar eenigzins geschikt oordeelde; alles met hetzelfde gevolg, of liever met in het geheel geen gevolg, behalve dat van den opgeheven vinger en den waarschuwend glimlach met de woorden: „Alles behalve dat, mijnheer Townley; alles behalve dat!”

Hier hield de predikant met zijn verhaal op, waarop de vraag gedaan werd: „En bleef het aldus tot het einde toe?”

„Ik kan het niet zeggen,” was het antwoord, „ik was slechts voor een bepaalden tijd op die plaats, en ik verliet haar vóórdat het einde dáár was. Bij het laatste bezoek, dat ik aan de stervende dame bragt, sprak ik met meer stoutmoedigheid, beslistheid en ernst dan ik nog ooit te voren gedaan had; en ik dacht dat zij er wel door getroffen werd. Zij schreide toen ik haar vaarwel zeide, en dankte mij voor mijne getrouwheid, maar welke de uitwerkselen er van geweest zijn, heb ik nimmer te weten kunnen komen. Eenige weken later vernam ik de tijding van haren dood. Maar,” voegde de heer Townley er bij, „ik heb nimmer beter dan toen en daarna de woorden van den apostel Paulus betreffende zijne eigene tijdgenooten begrepen, als hij daar zegt: „Want alzoo zij de regtvaardigheid Gods niet kennen, en hunne eigene gerechtigheid zoeken op te rigten, zoo zijn zij der regtvaardigheid Gods niet onderworpen.” Alsmede de verklaring van den Heer Jezus Christus, dat Hij niet gekomen is om te roepen regtvaardigen, maar zondaars tot bekeering.”

Het was met gevoelens van meer dan gewonen ernst, dat vóór het eindigen onzer bijeenkomst de volgende verzen gezongen werden:

Hoe ijdel is der menschen hoop,
Gebouwd op eigne werken,
Niets stuit hen in dien dwazen loop,
Die hen toch nooit kan sterken.

Bevekt en schuldig is hun hart,
En zondig al hun daden,
De wet van God geeft hun slechts smart,
Verkeerd zijn al hun paden.

Hoe goed is uw genade, Heer!
Als wij op U vertrouwen,
Doe ons gelooven in uw leer
En op uw woord slechts bouwen.

FRANCISCUS JUNIUS.

De gedachtenis des regtvaardigen zal tot zegening zijn. Spr. 10: 7a.

Franciscus Junius, of zoo als hij eigenlijk heette, François du Jon, een der negen kinderen van een fransch hervormingsgezind edelman, werd den 1sten Mei van het jaar 1545 te Bourges in Frankrijk geboren. Op dertienjarigen leeftijd (1558) studeerde hij in zijne geboortestad de regten, vertrok eenige jaren later naar Lyon, en legde zich daar met ongemeene vlijt op de wetenschappen toe. Hoe zorgvuldig zijne opvoeding ook mogt geweest zijn, de studie der heidensche filosofen en de omgang met een vrijgeest hadden dien ongelukkigen invloed op hem, dat hij een volslagen godloochenaar werd. Het was eene harde beproeving voor den godvruchtigen vader, toen deze zijn zoon met zulke gevoelens, die hij hardnekkig aankleefde, tot zijn huis zag terugkeeren. Maar wat deed de wijze man? Hij gaf hem het Evangelie in handen. Nu, het is de uitwerking die de lezing op den jongeling had, welke hij zelf in de volgende bewoordingen aldus beschrijft: „Ik open dat Nieuwe Testament, mij als van Gods wege aangeboden, en, terwijl mijne gedachten gansch anders gestemd waren, plaatst zich bij den eersten opslag voor mijne oogen dat hoog verhevene Hoofdstuk van den Evangelist en Apostel Johannes: „In den beginne was het Woord, enz.” Ik lees een gedeelte van dat Hoofdstuk, en lezende word ik derwijze getroffen, dat ik op eens de goddelijkheid van het onderwerp en de alle menschelijke overredingskracht te bovengaande majesteit en gezag van de Schrift begin te gevoelen. Mijn ligchaam verstijfde, mijn gemoed verbaasde, en ik was dien geheelen dag als mij zelve onbewust, wie of wat ik was. Gij hebt mijner gedacht, o Heere, mijn God! naar de oneindigheid uwer barmhartigheid. Gij bragt een verloren schaaap tot uwe kudde toe! Van dat oogenblik aan, als God mij zoo krachtdadig door zijnen Geest had aangegrepen, begon ik voor alle andere lektuur en bezigheid steeds onverschilliger te worden, en daarentegen steeds meer en meer te denken aan en vurig bezig te zijn met de dienst van God!”

Van nu af wilde Junius zich geheel aan de dienst zijns Heeren wijden; hij begaf zich naar Genève, om zich aldaar onder de leiding van Calvijn en Beza tot de Evangeliedienst te bekwamen. Hier moest hij zich eene zeer sobere leefwijze getroosten. Vier maanden lang bragt hij dagelijks het uur des middagmaals door met wandelen, lezen, schrijven en bidden; terwijl hij alleen des avonds een paar eijeren en een beker wijn gebruikte. Hierdoor bijna uitgeput, werd hij door zijne vrienden in staat gesteld en zoo goed als gedwongen eene eenigzins ruimer leefwijze aan te nemen. Zoo bleef hij te Genève studeren, totdat hij, nauwelijks twintig jaren oud, in 1563 naar Antwerpen beroepen werd, om aldaar, het was in den tijd der vervolging, de gemeente onder het kruis te bedienen. Gedurende vier jaren was hij in de zuidelijke Nederlanden, die destijds met de noordelijke onder het gezag van keizer Karel stonden, een toonbeeld van Goddelijke genade, ijver en geloofskracht. Terwijl hij onder duizenderlei gevaren het Evangelie ook op andere plaatsen in Brabant en Vlaanderen predikte, werd hij menigwerf opmerkelijk bewaard. Allerwege bespied, ingedaagd, werd er zelfs een prijs op zijn hoofd gezet. Eenmaal kwam de schout hem in het huis zijner inwoning te Antwerpen zoeken, toen hij juist een half uur te voren naar Breda was vertrokken, om de gemeente aldaar te vertroosten. Een andermaal predikte hij juist op het oogenblik dat op de groote markt te Antwerpen eenige zijner ambtsbroeders den vuurdood ondergingen en de vlam door de vensters flikkerde van het huis, waar hij tot de gemeente sprak.

In het jaar 1566 woonde hij in dezelfde stad de eerste algemeene Synode der waalsche en nederduitsche kerken bij, en bragt het zijne er aan toe, dat daarop de nederlandsche Geloofsbelijdenis, die eenige jaren te voren door Guido de Brès was opgesteld, goedgekeurd en aangenomen werd. Dan, hoe veel hij ook mogt bijgedragen hebben tot het verkrijgen der vergunning, die eindelijk aan de prediking des Evangelies onder zekere voorwaarden werd toegestaan, hij mogt als vreemdeling echter daarvan de voorregten niet genieten. Van plaats tot plaats het Evangelie verkondigende, zwierf hij onder duizenderlei gevaren rond; doch de Heer bewaarde hem gedurig op zichtbare wijze.

(Vervolg op blad. 183.)

DE ZONDAGAVONDEN OP NOORDHOF.

HOOFDSTUK X.

NEGENDE ZONDAG-AVOND — GESCHIEDENIS VAN MEVROUW HOPE.

Ik heb reeds gesproken van eene bejaarde dame, die zich ook bij de zondag-avond-vereeningingen ten huize mijner vriendin bevond. Tot hiertoe was zij eene stilzwijgende toehoorderes geweest van de gesprekken en verhalen, die op het bijbellezen gevolgd waren. Op dezen negenden zondag echter vroeg mevrouw Hope vergunning een voorval te verhalen, waaraan zij in haar vroeger leven deelgenomen had. Nadat wij een gedeelte gelezen hadden uit den brief aan de Hebreëen, en reeds eenige opmerkingen gemaakt waren over de gezegde verzekeringen die daarin gegeven worden, dat de Heer Jezus Christus volkomenlijk kan zaligmaken degenen die door Hem tot God gaan, alzoo Hij altijd leeft om voor hen te bidden, verhaalde mevrouw Hope de volgende geschiedenis.

„Vele jaren geleden,” zeide zij, „had ik eene zeer lieve vriendin, die alles voor mij was wat eene zuster zijn kan. Zij was eenige jaren ouder dan ik, hoewel zij toen nog niet meer dan hetgeen men gewoonlijk den middelbaren leeftijd noemt, bereikt had. Zij was zeer beminlijk, zoowel in persoon als in geaardheid; zij had een vriendelijken en liefhebbenden echtgenoot, die haar inderdaad bijna vergoedde, en twee kleine kinderen, die zij teederlijk lief had en die haar wederkeerig zeer beminden. De tijdelijke omstandigheden van haren echtgenoot waren zeer gunstig, en zij verkeerden in eenen kring van vrienden, die bijzonder aan hen gehecht waren. Ik maak van deze bijzonderheden melding, ofschoon zij eigenlijk niet tot mijne kleine geschiedenis behooren, om aan te toonen hoe gelukkig zelfs de uitwendige omstandigheden mijner lieve Lucie waren. Er was echter iets, dat een zwaar tegenwigt leide in de andere schaal, en een treurig licht wierp op het dagelijksch leven van Lucie en haren echtgenoot. Zij leed aan eene zeer pijnlijke ligchamelijke kwaal, die haar met een doodelijk einde bedreigde. Deze ziekte was in den aanvang zeer verraderlijk geweest, en maakte slechts langzame vorderingen, zoodat zij gedurende langen tijd niet de minste ongerustheid koesterde, noch eenige vrees voor de gevolgen. Ten laatste evenwel, na gedurende twee of drie jaren iets gedragen te hebben, dat haar slechts eene kleinigheid en eene tijdelijke ongesteldheid toescheen, werd eindelijk een geneesheer geraadpleegd; en toen werd tevens de waarheid bekend en medegedeeld, met de zoo bedroevende tijding, dat de kwaal reeds veel te diep ingeworteld was, om weggenomen te kunnen worden. „Mogelijk,” zeide de dokter, „zouden de vorderingen daarvan, indien zij in het begin ontdekt waren, tegengegaan kunnen zijn, maar nu is het te laat; alles wat de geneeskunde nu nog vermog, is de pijn zooveel mogelijk te verzachten, de kwaal zelve moet haar loop hebben.” Gelukkig behoorden mijne lieve Lucie en haar echtgenoot niet tot degenen die geene hoop hebben, of zonder God in de wereld zijn. Zij waren Christenen en wisten waarheen zij om troost en hoop konden uitzien onder deze zware en zoo onverwachte beproeving. Niettemin was het eene zware beproeving, die een floers wierp over al hunne genietingen en hun steeds de zekerheid voor oogen hield, ten minste zoo scheen het hun toe, van eene aanstaande scheiding. Want zij hadden de opregte bekentenis gekregen dat, ofschoon, er eenige jaren zouden verlopen vóórdat het einde dáár was, de ziekte echter steeds nieuwe vorderingen maakte en de bron des levens had aangetast, als ook, dat waarschijnlijk het einde verhaast zou worden door de eene of andere onvoorziene en onvermijdelijke omstandigheid, waaraan het menschelijk leven zoozeer onderhevig is. Dat zij hunnen last op den Heer wierpen en door Hem ondersteund werden, overeenkomstig zijne genadige en zekere beloften, daarvan ben ik bepaald verzekerd; en de lieve Lucie leefde nog meer dan ooit, nadat deze ontdekking tot haar gekomen was, als iemand die voortdurend den dood voor oogen zag, en mogt zich verheugen in de hoop van het eeuwige leven, dat voor haar de grootste genade was. En toch was de gedachte van weldra tot de eeuwigheid te worden opgeroepen, en slechts eenen korten tijd voor zich te hebben, om huis en hart in orde te brengen, en man en kinderen in smart gedompeld achter te moeten laten, somtijds meer dan de menschelijke natuur verdragen kon. Ik behoef bijna niet te zeggen, dat noch Lucie, noch haar echtgenoot, noch zelfs ook hare vrienden volkomen tevreden waren met de eerste geneeskundige hulp, die zij hadden ingeroepen, en die hen dat treurig doodsberigt gebragt had. Zij raadpleegden andere geneesheeren en onder hunne leiding werden

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

onderscheidene middelen aangewend en gedurende eenigen tijd volgehouden. Doch na ieder vierendeeljaars bleef hun steeds minder hoop over, en de geneesmiddelen, ofschoon zij in den aanvang nuttig scheenen te werken, verloren weder spoedig hunne kracht tegenover die vreeselijke kwaal. Twee of drie jaren gingen op die wijze voorbij, en de lieve lijdere, eene lijdere in meer dan eene beteekenis van dit woord, nam allengs af in gezondheid en krachten, hetgeen vooral toe te schrijven was aan de voortdurende pijn, die dan eens meer dan eens minder hevige was. Ik herinner mij echter steeds met een weemoedig genoegen, hoe zeer de woorden van den apostel Paulus op haar toepasselijk waren en in haar bevestigd werden: „Hoewel onze uitwendige mensch verdorven wordt, zoo wordt nogtans de inwendige vernieuwd van dag tot dag. Want onze ligte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gansch zeer uitnemend eeuwig gewigt der heerlijkheid; dewijl wij niet aanmerken de dingen die men ziet, maar die men niet ziet; want de dingen die men ziet zijn tijdelijk; maar de dingen die men niet ziet zijn eeuwig.” Het gebeurde na verloop van drie jaren, sedert de hooplooze toestand der lieve Lucie ons ter ooren was gekomen, dat zich plotseling een straal van hoop voordeed. Een straal! O! het scheen ons toe eene schittering te zijn van dat heerlijke zonlicht, dat eensklaps over alles heengleed, toen eens eene bezoeker (eene vreemdeling) angekondigd werd, die bijzonder verlangde onze arme lijdende vriendin te zien. Er bestond geene reden waarom dit verzoek niet zou worden toegestaan, en de vreemdeling werd bij Lucie binnengeleid, terwijl ik bij haar bezoek tegenwoordig was.

„Het was eene vriendelijke wel opgevoede dame, en hare stem en manieren wekten mijn vertrouwen in haar op, en deden mij gelooven, dat zij niet uit nieuwsgierigheid gevraagd had om Lucie te zien; en zoo bleek het ook. „Ik heb van uwe beproeving hooren spreken,” zeide zij, nadat zij eenige verontschuldiging voor haar indringen gemaakt en eenige zeer kiesche vragen naar den gezondheidstoestand van Lucie gedaan had; „ik ben eigenlijk gekomen om u te zeggen, dat uwe krankheid nog niet geheel hopeloos is. Versta mij niet verkeerd,” ging zij voort, „ik maak geene aanspraak op geneeskundige kennis, en heb noch de begeerte, noch de bekwaamheid om uwe genezing te beproeven; maar ik wilde u zeggen, dat ik een geneesheer ken, die de ziekte waaraan gij lijdt, gedurende zijn geheele leven bestudeerd heeft, en die, zoo als ik stellig geloof, u uwe gezondheid zal kunnen wedergeven.” Deze of ten minste dergelijke woorden werden door de vreemde gesproken en zij werden met een gevoel van vreugde, dat zeer natuurlijk was, ontvangen. Dat is te zeggen, wij waren huiverig om er te veel op te vertrouwen, en toch was er eene zwakke hoop in ons, dat deze tijding waar mogt bevonden worden. Lucie echter schudde haar hoofd en zeide met een onderworpen glimlach: „Het is zeer vriendelijk van u, mevrouw, om zooveel belang in mij te stellen; en ik dank er u zeer voor. Maar ik ben overtuigd dat ik nimmer herstellen zal.” „Zeg dat niet,” zeide de vreemde ernstig, „maar gij zult dit ook niet langer zeggen als ik u vertel, dat ik zelve eens evenzoo beproefd werd, als gij nu zijt; dat mijne herstelling als geheel onmogelijk beschouwd werd, en ik inderdaad reeds was opgegeven door iederen geneesheer, dien ik geraadpleegd had, totdat ik ten laatste iemand vond, die in waarheid de ziekte begreep, welke mij langzaam ten grave sleepte, en het ondernam zijne kennis aan te wenden ten einde mij mijne gezondheid terug te geven en, gelijk gij ziet, het is hem gelukt.” De vreemde sprak nog veel meer, en gaf ter zelfder tijd zoo vele bewijzen van goede trouw en opregtheid, dat wij niet nalaten konden te gelooven hetgeen zij ons gezegd had. Toen gaf zij ons den naam en de woonplaats van haren dokter op, die in Londen woonde, en nam vervolgens afscheid van ons. Gij kunt u gemakkelijk voorstellen, door welk eene mengeling van gewaarwordingen, half van hoop, half van vrees, wij na dit bijzondere bezoek geslingerd werden. Onze eerste en voornaamste pligt was echter, om alles wat wij vernomen hadden aan den echtgenoot van Lucie mede te deelen. Ik vergeet nooit de uitbundige vreugde, die zich van hem meester maakte, en toch is dit niet zeer juist uitgedrukt; want hij was letterlijk als overstelpt van blijdschap, zonder dat hij er zich tegen kon verzetten. Toen hij zich een weinig hersteld had, begon hij te redeneren, en trachtte het onderwerp met bedaardheid te bespreken. Waarom zou het niet waar zijn? De hulpmiddelen der wetenschap zijn onuitputtelijk, en omdat een bepaald of onbepaald aantal geneesheeren geene middelen hebben kunnen vinden voor eene zekere krankheid, zou dat dan eene reden kunnen zijn, waarom anderen niet veel gelukkiger kunnen slagen? Hoe meer wij er over nadachten, des te sterker werd onze hoop; en onze verdere nasporingen bevestigden die nog. Wij vernamen, dat onze bezoeker eene dame van een zeer onberispelijk karakter was; het was

46

ook bekend dat zij gedurende vele jaren zeer lijdend geweest, en door de geneeskundige faculteit opgegeven was, nadat alle mogelijke middelen tot haar herstel te vergeefs waren aangewend geworden. Het was ook waar dat zij eene reis naar Londen ondernomen had, om nog een anderen geneesheer te raadplegen, echter in eene soort van wanhoop, en zonder eenige gedachte op een gunstigen uitslag, en dat na eene afwezigheid van eenige maanden zij naar huis terugkeerde betrekkelijk gezond en sterk. Deze berigten werden ter onzer kennis gebracht door een kanaal, dat alle ongeloof of twijfel tot zwijgen bragt, en er werd nog bijgevoegd, dat er reeds eenige jaren verloopen waren, sedert die kuur had plaats gevonden. Dit alles was zeer bemoedigend, en er werd bepaald, dat zonder verdere vertraging of onnoodig uitstel de londensche dokter zou geraadpleegd worden. Ik zal mijne geschiedenis niet noodeloos verlengen," vervolgde de verhaalter, „dus wil ik den tijd maar overstappen, die nog verlopen moest, voordat wij de bekwaamheid van dokter M. konden inroepen. De reis naar Londen werd zonder groote moeilijkheid volbragt; want ofschoon Lucie zeer zwak was, stond zij echter de moeilijkheden der reis zeer goed door; zij was daarenboven onder geleide van haar echtgenoot, maar men had mij gevraagd hen te vergezellen tot gezelschap en oppassing der lieve Lucie. Op den tweeden dag na onze aankomst, toen Lucie van de onvermijdelijke vermoeijenissen der reis was uitgerust, wist haar echtgenoot ons een gemakkelijk rijtuigje te bezorgen, en reden wij naar de woning des dokters, die op eenen aanmerkelijken afstand van ons logement gelegen was. Het scheen een zeer lange, vermoeijende togt te zijn, gedurende welken wij over de ongelijke straatsteenen voortrolden, want wij werden allen bestormd door zoo velerlei aandoeningen, dat wij nauwelijks het vermogen hadden om te spreken. Ten laatste evenwel hield het rijtuig stil voor een groot huis in eene stille straat, en na onze arme zieke zachtjes ondersteund te hebben, besteed zij, half door haar echtgenoot gedragen, de vele trappen die naar de voordeur geleidden. Ik volgde hen. Niemand onzer keek rond; want Lucie was geheel overstelpt door de gedachte aan het naderend consult, en de oplettendheid van haar echtgenoot zoowel als de mijne waren op haar alleen gevestigd. Wij stonden weldra in een breed voorportaal, en toen stak de echtgenoot van Lucie zijne bevende hand uit naar den koperen klopper, alsmede naar de schel; want het opschrift, dat onder de laatste was, luidde: „kloppen en schellen;” daarna wachtten wij. Het duurde lang, (ten minste zoo scheen het ons toe) eer wij eenig gehoor kregen. Eindelijk werd de deur langzaam geopend en vertoonde zich een lange knecht, die er zeer treurig, of ten minste vrij ongeduldig uitzag, zoo als ik niet kon nalaten op te merken. „Kunnen wij dokter M. spreken?” vroeg de echtgenoot van Lucie. „Dokter M., mijnheer?” hernam de bediende, op een vreemden toon, alsof hij verwonderd was over deze natuurlijke, en gelijk verondersteld mag worden, zoozeer gewone vraag. „Ja, dokter M.,” herhaalde de heer. „Dokter M. is dood, mijnheer, hij stierf eergisteren zeer plotseling,” hernam de knecht, met eene poging om zijne tranen te weerhouden. „Dood,” herhaalde Lucie's echtgenoot op een toon van wanhoop. „Dood!” Niets dan dit woord werd er gesproken. Stil, en allen door een sprakeloos zingsang overvallen, keerden wij langzaam terug, daalden de trappen weer af, en stegen andermaal in het rijtuig. Voordat wij wegreden sloeg ik de oogen op naar het huis, dat wij gingen verlaten, en bemerkte voor de eerste maal, dat overal waar blinden waren, zij gesloten, en voor het overige al de gordijnen laag nedergelaten waren. Wij hadden dit te voren in het geheel niet opgemerkt. Wij reden stilzwijgend weg. De eerste, die het vermogen om te spreken terugkreeg, was de lieve Lucie zelve. „Laat ons naar huis terugkeeren, beste Mark,” zeide zij zacht, en legde toen hare bleke wang op den sterken arm van haren echtgenoot, terwijl zij haren zwakken arm om hem heen sloeg, en hem aanziende vervolgde zij: „De groote Geneesmeester leeft nog altijd, lieve Mark, Hij leeft, en wij kunnen nooit van zijn huis verwijderd worden, omdat Hij dood is.” Zoo keerden wij naar onze afgelegene woning terug, en de arme Lucie kwijnde nog eenigen tijd voort, maar meer dan ooit gevoelde zij dat geen herstel meer mogelijk was, en voordat er nog twee jaren verlopen waren, was haar uitgeput ligchaam ten grave gebracht. Of de kunde van dokter M. haar al dan niet gered zou kunnen hebben, is eene vraag, die later nooit meer bij ons opkwam. Het was voor ons voldoende, dat, hoe groot zijne bekwaamheden ook geweest waren, en hoe magtig ook de geneesmiddelen die hij had kunnen aanwenden, ja hoe wonderbaar zijne vroegere genezingen ook waren geweest, dat dit alles zaken waren, die tot het verledene behoorden; want dat er geen werk noch verzinning, noch wetenschap, noch wijsheid is in het graf, waar hij was heengegaan.”

Hier eindigde de geschiedenis van mevrouw Hope, en ik moet zeggen, dat zij een sterken indruk op ons allen maakte. Het voorval op zichzelf was treffend, en de bijzonder zachte en lieve, somtijds eenigzins bevende stem, waarmede de bejaarde spreekster het verhaal deed, maakte het bijzonder belangrijk.

„Het geheele gebouw der christelijke hoop is gevestigd op den vasten grondslag der zekerheid, dat Jezus leeft, en wel voor eeuwig leeft,” zeide de heer Townley daarop. „In welk opzigt wij ook onzen gezegenden Heer beschouwen, het feit van zijne opstanding en hemelvaart blijft toch altijd hetzelfde, zoowel als het groote werk dat Hij volbragt heeft, en dat alleen ons de zekerheid kan geven van een eeuwig toekomstig geluk. Juist zoo als wij gezien hebben, dat een gestorven geneesheer, hoe bekwaam hij ook moge geweest zijn, niets kan uitrichten ten gunste van een lijder, zoo min als een overleden Hoogepriester onder de oude bedeeeling nog langer voor de zonden des volks kon offeren, even zoo weinig kan een gestorven Zaligmaker, Zaligmaker genoemd worden. „Ik leef,” zeide Christus, „en gij zult leven,” en zoo zegt ook de schrijver van den brief aan de Hebreërs: „Waarom Hij ook volkomenlijk kan zalig maken degenen, die door Hem tot God gaan, alzoo Hij altijd leeft om voor hen te bidden.” Het is dus goed, dat wij ons steeds herinneren, dat Jezus stierf en aldus zichzelf overgaf voor ons als eene offerande, Gode tot een welriekenden reuk; en dewijl wij niet te veel denken kunnen aan dit groote wondervolle en roemrijke werk der goddelijke erbarming, zoo zullen onze gedachten en onze dankbaarheid hier niet eindigen. Jezus leeft, dat is het brandpunt; Hij leeft voor eeuwig om onze voerspraak te zijn bij God. Indien wij alleenlijk in dit leven op Christus zijn hopende, zoo zijn wij de ellendigste van alle menschen. Maar nu, Christus is opgewekt uit de dooden, en is de eersteling geworden dergenen die ontslapen zijn.” In het Oude Testament,“ vervolgde de predikant, „worden wij voortdurend aan dit voornaamste punt onzer hoop herinnerd. Inderdaad, sommige der treffendste gedeelten van de tempeldienst wijzen op de noodzakelijkheid van eenen eeuwig levenden Hoogepriester, die door het voorhangsel doorgaan zijnde, dáár zijn groot werk volbragt. Dat de geloovigen in die oude tijden dit begrepen, kan niet betwijfeld worden; hoe veel te meer dus moeten wij ons verheugen en ons gelukkig gevoelen, dewijl deze heerlijke waarheid ons is geopenbaard geworden in de woorden: „Dewijl wij dan eenen grooten Hoogepriester hebben, die door de hemelen doorgaan is, namelijk Jezus, den Zoon van God, zoo laat ons deze belijdenis vasthouden; want wij hebben geen Hoogepriester, die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar die in alle dingen, gelijk als wij is verzocht geweest, doch zonder zonde. Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot den troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen, en genade vinden om geholpen te worden ter bekwaamer tijd. Want deze Hoogepriester, onze Jezus, heeft een onveranderlijk priesterschap, waarom Hij ook volkomenlijk kan zaligmaken, degenen die door Hem tot God gaan, alzoo Hij altijd leeft om voor hen te bidden.”

„De vreugde van dit geloof wordt volkomen uitgedrukt in een onzer gezangen,” zeide mevrouw Scott, die op mijn verzoek er eenige verzen van opzeide, welke wij daarna gemeenschappelijk zongen.

Hij leeft, de Zaligmaker leeft,
Zijne magt kan niets verstoren;
Hij leeft, Hij leeft die 't leven geeft,
Zijn kracht gaat nooit verloren.

Hij leeft, zijn liefde zegent mij,
Hij bidt voor mij daarboven,
En van het graf maakt Hij mij vrij;
'k Zal Hem dus eeuwig loven.

Hij leeft, mijn beste, trouwste Vriend,
Voor mij maakt Hij een woning;
En schoon mijn ziel ook niets verdient,
Is Hij toch Heer en Koning.

Hij leeft, en leeft ook in mijn hart,
Hij redt mij van ellende;
En als mijn afval mij dan smart,
Tot Hem is 't dat 'k mij wende.

Hij leeft en brengt mij eens bij God,
Hij zal mij veilig leiden,
En zij dan smart of vreugd mijn lot
Mijn Heer blijf ik verbeiden.

„Het zou zeer te wenschen zijn," zeide kapitein Wetherley, „dat alle Christenen waren als die dame, waarvan mevrouw Hope vertelde, die namelijk, welke toen zij door middel van eenen geneesheer hare gezondheid teruggekregen had, niet kon rusten totdat zij van hare genezing had melding gemaakt, en ook op welke wijze zij die verworven had. Wij zeggen en zingen somtijds maar al te dikwijls," voegde hij er bij,

O, dat slechts iedereen verstond,
Den dierbren Heiland dien ik vond.

maar verbergen ons, zoodat zij het niet kunnen doen."

De stoutmoedige en hartelijke toon van zelfveroordeeling, waarop de kapitein sprak, ontlokte aan sommigen onzer een onwillekeurigen glimlach.

„Ik zou toch denken," zeide mevrouw Scott, „dat gij, broeder Karrel, in dit opzigt volstrekt geene zelfbeschuldiging kunt gevoelen."

„En die heb ik toch," zeide hij treurig, „beide van stilzwijgen en van lafhartigheid. Slechts eenige weken geleden werd ik uitgenoodigd tot eene bijeenkomst, die ik liever vermeden zou hebben, indien er mogelijkheid op geweest ware, maar die was er niet. Er waren onderscheidene officieren en een oude vriend, die het mij voorstelden, en die van geene weigering wilden hooren; dus ging ik. Ik kan niet zeggen dat ik er geen genoegen in vond, want dat deed ik wel tot op zekere hoogte. Mijne nieuwe bekenden waren verstandig, en hadden onderscheidene veldtogten bijgewoond, en zij waren gereed genoeg om van hunne ondervindingen te spreken. Ter zelfder tijd kon men echter zeer spoedig bemerken, dat niemand hunner onder den invloed der godsdienst verkeerde. Hunne gesprekken waren daartoe veel te vrij, en somtijds werden er vloeken of verkeerde woorden gehoord, alsof zij er zoo bij behoorden. En ik, bloodaard die ik was, had geen moed, om een enkel woord in het belang van mijnen Zaligmaker te spreken."

„Ik vrees," zeide de heer Townley, „dat wij allen min of meer op deze wijze schuldig zullen bevonden worden, en reden hebben om te klagen, en het zelfverwijt van den dichter tot het onze te maken:

„De wereld haat uw woord, o Heer!
En ach, hoe moet ik mij toch schamen,
Dat ik uw woord en dierbre leer
Niet voor de menschen durf beamen.

„Ja er is geen twijfel aan, dat wij zeer dikwijls schuldig zijn aan die soort van bloohartigheid, en reden hebben om het berouwvol gebed tot het onze te maken: Heer, reken mij deze zonde niet toe."

„Ik veronderstel dat de reden, waarom wij meer geneigd zijn te spreken van de weldaden, die wij van onze medemenschen ondervonden hebben, dan van die welke wij van God zelven ontvingen, daarin te zoeken is, dat wij in het eerste geval meer zeker zijn van het medegevoel onzer toehoorders te zullen verwerven," zeide de heer Tresham.

„Zonder twijfel is dit eene der redenen," hernam de heer Townley, „en eene andere daarvan is, dat die weldaden meer zichtbaar en voelbaar zijn, zelfs voor onszelve, dan de geestelijke, en dus gemakkelijker aan anderen kunnen voorgesteld worden. Ik zeg niet, dat het aldus zijn moet, want ongetwijfeld moest het zoo niet zijn. Maar het gebeurt somtijds, dat zelfs zij, die sedert lang den Zaligmaker gekend hebben, weinig meer dan dit kunnen zeggen: Eén ding weet ik, dat ik blind was, en nu zie." In plaats van altijd bereid te zijn tot verantwoording aan een iegelijk, die ons rekenschap afeischt van de hope die in ons is, met zachtmoedigheid en vreeze."

„Daar zijn er toch geweest," zeide mevrouw Scott, „die getuigenis hebben gegeven van de genade Gods, te midden van veel tegenstand en strijd."

Op den volgenden Zondag-avond deed mijne vriendin ons het verhaal, dat in het volgende hoofdstuk zal gevonden worden.

FRANCISCUS JUNIUS.

(Vervolg van bladz. 179).

Eens stonden zijne vervolgers hem aan den oever af te wachten ter plaatse waar hij aanlanden moest, om zich van daar naar de plaats te begeven, die den Hervormden buiten de stad Gend voor hunne godsdienstoefening was toegestaan. Van het gevaar verwittigd, vermaande hij zijne reis-

genooten zich niet over hem te bekommeren, en bij het aan land stappen vooral niet naar hem om te zien. Onverswaard treedt hij met zijne geloofsgenooten het schip uit, en stapt even onverschrokken tusschen de hellebaardiers henen door, groot beleefdelijk den bevelvoerende officier, die juist op dat oogenblik in bukkende houding op zijn paard zit om nauwkeurig toe te zien, of de bedoelde persoon ook in de schuit mogt zijn, en hem nu onbemerkt laat voorbijgaan. — Even onverschrokken betoonde hij zich, toen hij, op verzoek der hervormde gemeente te Brugge, om haar van zijnen raad te dienen, zich derwaarts begaf, niettegenstaande er daags te voren een plakkaat afgelezen was, waarbij men een prijs van achthonderd gulden op hem stelde, hetzij hij levend of dood werd uitgeleverd. Ook daar ontquam hij zijnen vervolgers, even als later in Luik, alwaar hij met grooten zegen het Evangelie predikte. En toch, wie zou het denken? diezelfde man, die geen galg of brandstapel om des Evangelies wille ontzag, was van nature zoo bedeesd, dat hij naar zijn eigen getuigenis, nauwelijks zonder schaamrood te worden zelfs aan zijne huisvrouw de meest eenvoudige dingen kon mededeelen, of aan zijne dienstboden een bevel geven. Zoo wist de Heer in de zwakheid ook van dezen zijnen dienstknecht zijne kracht te verheerlijken (2 Kor. 12 : 9)!

Door de toenemende vervolging in 1567 verpligt het land te ruimen, keerde hij spoedig daarna in 1568 als veldprediker bij Willem I, prins van Oranje, weder naar ons land terug. Later begaf hij zich andermaal naar Duitschland, en werd in 1573 te Heidelberg door den Paltsgraaf met Tremellius belast eene latijnsche overzetting des Ouden Testaments te bearbeiten, waarna hij in dezelfde stad het hoogleeraarsambt in de godgeleerdheid bekleedde, totdat hij van daar in 1592 naar Leiden beroepen werd. Hier sleet hij zijne overige dagen in stillen, doch rusteloozen arbeid, totdat hij ten jare 1602 aan eene heerschende pestziekte bezweek, een schat van godgeleerde lettervruchten en den roem van een godvruchtig geleerde nalatende. Hoewel hij vóór zijn dood zijnen ambtgenoot Gomarus ten ernstigste voor Arminius waarschuwde, heeft de bijschrijfdichter Brandt, die anders de contra-remonstranten geenszins genegen was, in de volgende regelen onder het afbeeldsel van Junius, dezen eene welverdiende hulde gebragt.

Beroemde Junius, regtschepen Predikant,
Vierdubbel Edelman, van afkomst, door verstand,
Door wetenschap, door deugd, gij past op 't martelmoorden
Der spaansche wreedheid niet. Het wapentuig van woorden,
De kracht der Bijbelschrift, het scherpe zwaard der Geest,
De schild van lijdzaamheid is uw geweer geweest.
Gij hebt het valsche door 't waar, den haat door min bestreden.
Het harde Pausdom wijkt voor 't zacht geweld der reden ¹⁾.

T. M. L.

WIEN VOLGT GIJ?

Een leeraar ontmoette eenige losse knapen. De eene liep vooruit; twee andere kwamen hem achteraan, en juist vroeg de eene aan den anderen: „waar gaat gij heen?"

„Ik volg hem, die den weg overal heen weet."

„Dat is goed, als hij den weg ten hemel weet," zeide de leeraar en zette zijnen weg voort.

Twee jaren daarna predikte hij ergens in de buurt. Na de predikatie kwam een jong man bij hem en bedankte hem vriendelijk voor de groote verandering, waartoe hij het middel voor hem geweest was. De leeraar keek hem verwonderd aan. Deze herinnerde hem de ontmoeting, die zij voor twee jaren gehad hadden, — deze woorden hadden hem tot een ander mensch gemaakt (Pred. 11 : 1).

¹⁾ De schrijver in de Nederlandsche Stemmen, wien wij in deze levensbeschrijving volgden, maakt ten opzichte van dezen laatsten regel de juiste aanmerking dat het daarin gezegde „evenzeer door waarheid en geschiedenis wordt gemaakt."

DE ZONDAGAVONDEN OP NOORDHOF.

HOOFDSTUK XI.

TIENDE ZONDAGAVOND. — ZACHT EN STERK.

„En Ik zeg u: Een iegelijk, die Mij belijden zal voor de menschen, dien zal ook de Zoon des menschen belijden voor de engelen Gods. Maar wie Mij verloochen zal voor de menschen, die zal verlochend worden voor de engelen Gods.” Op verzoek van mevrouw Scott werd het hoofdstuk, dat die woorden bevat, voor de lectuur van dezen avond gekozen; waarna zij hare geschiedenis begon, welke ik zal noemen: Zacht en sterk.

„De naam van haar, wier geschiedenis ik u zal verhalen,” zeide mevrouw Scott, „was Margaretha, en zij was eene der zachtste en meest beschroomde jonge meisjes, die ik ooit gekend heb. In dit opzigt en in zoo menig ander was zij een bepaald contrast met ieder overig lid harer familie. Deze bijzonderheid was ongetwijfeld aan haren lichamelijken toestand toe te schrijven; gedurende hare kindsheid en jeugd was Margaretha uiterst teer en zwak. Zij werd met de grootste zorg en moeite opgekweekt, gelijk een teeder plantje in de broeikas; en ofschoon haar lichaam bij het opgroeijen in krachten toenam, zoo scheen de gevoeligheid van haar gestel met de jaren nog toe te nemen. Haar vader was een stevige landedelman, een zeer beroemd vossenjager, die er zich steeds op beroemde, dat hij geboren was vóórdat de zenuwen in de mode waren. Niettegenstaande dat alles hield hij bijzonder veel van de kleine Margaretha, omdat zij hem zoozeer aan hare moeder deed denken, die bij de geboorte van dit laatste kind gestorven was; en hij gaf haar veel meer toe dan hij gewoonlijk aan zijne andere kinderen deed. Margaretha was de jongste van drie; zij had een broeder en eene zuster, die beide het sterke gestel huns vaders geërfd hadden, alsmede zijne liefde voor bewegelijke vermaken, dewijl zij nooit gelukkiger waren, dan wanneer zij de honden mogten volgen; want Edith vergezelde haren vader en broeder bijna op iedere bijeenkomst gedurende den jagt-tijd, en had vrij wat meer schermutselingen op dood en leven dan eene der andere dames (en zij waren in zeer grooten getale), die het veld met hare tegenwoordigheid vereerden. Het was geene bijzonder gelukkige familie; want de landheer was zeer driftig, heerschzuchtig en dikwijls onredelijk in zijne dwingelandij. Maar hoedanig hun verschil in andere opzigten ook zijn mogt, er was echter iets, waarin de vader, zijn zoon Arthur en zijne dochter Edith volkomen overeenstemden, en dat was in de liefde, die zij de zachte en schroomvallige Margaretha toedroegen. Er was nog iets wat hunne gemeenschappelijke sympathie opwekte, namelijk hunne volkomene onverschilligheid voor alles wat op de godsdienst betrekking had, en hun sterk vooroordeel tegen evangelische vroomheid in anderen. Ernst met betrekking tot de eeuwigheid was in hun oog niets anders dan de sterkste soort van huichelarij. Even alsof het zoo behoorde was Margaretha doordrongen van dezelfde vooroordeelen, en dewijl hare opvoeding voltooid werd op eene zeer voorname kost-school, waarvan alles wat maar eenigzins naar eene Christelijke opvoeding zweemde verbannen werd, zoo was zij op achttienjarigen leeftijd nog even onbekend met het Evangelie als de ergste heidin. En toch hield Margaretha zeer veel van lezen, en las eene groote menigte boeken, ten minste eene zekere soort. Doch boeken waren in haars vaders huis in geene groote menigte voorhanden. Wel was er eene kamer, die de bibliotheek genaamd werd, en eenige planken langs de eene zijde daarvan bevatten lange reijen met oude morsige en half door de wormen doorknaagde boekdeelen, die eens zonder twijfel nieuw en prachtig ingebonden waren geweest; doch die tijd was reeds lang voorbij. Maar hoe oud zij ook waren, zoo hadden toch die boeken menig eenzaam uur van ziekte of kwijning voor Margaretha doen omvliegen en haar in hare eenzaamheid opgebeurd. Ongelukkig had zij niemand, die haar in hare keus daaromtrent eenigzins kon leiden, want haar vader en broeder verachtten alle soort van lectuur, behalve die van de nieuwsbladen, terwijl Edith de hare alleen bepaalde tot een modeblad en dergelijke zaken. Dus was Margaretha geheel vrij in hare keus, en zij begon reeds tamelijk verzadigd te worden van de romans en novellen, die het grootste gedeelte van den inhoud der familie-bibliotheek uitmaakten. Eens was zij geheel alleen; haar vader en broeder waren uitgereden, en Edith legde een vrij lang bezoek af op eenigen afstand hunner woning. Margaretha ging naar de bibliotheek om een boek te halen. Zij haalde het eene na het andere van de planken, maar het scheen haar toe dat zij ze reeds allen gelezen had, ja sommigen daarvan reeds tweemaal, en zij had er reeds meer dan genoeg van. „O lieve deugd! wat ben ik toch moeilijk

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

te voldoen,” zeide zij knorrig; en om zich zelve voor hare onvoldaanheid te straffen, besloot Margaretha dat zij het eerste boek het beste dat haar in handen kwam, van de bovenste plank zou afnemen en het lezen, wat het dan ook zijn mogt. Zoo gezegd zoo gedaan. Margaretha klom op een draagbaar trapje, stak hare hand naar de bovenste plank uit, nam een dun versleten boekje er af en bragt het naar hare kamer, zonder het eerst te openen. Gij kunt over hare ontevredenheid en tegenzin oordeelen, toen zij bemerkte dat zij een boekje met leerredenen in de hand hield. Leerredenen, die misschien honderd jaar geleden gedrukt waren, die in het een of ander afgelegen dorpje, en misschien nog wel door een zeer onwetenden predikant waren voorgedragen geworden, die op deze wijze gehoor had gegeven aan het gebod: „werp uw brood uit op het water.” Dit alles echter is niets dan eene gissing; want zelfs de naam van den schrijver was niet in het boek te vinden. Toch, het schijnt vreemd, maar hoe verder Margaretha las, hoe meer hare belangstelling opgewekt werd. Er was een rijkdom van stijl, eene sierlijkheid van opheldering en een duidelijke, flinke, mannelijke en goddelijke ernst in den schrijver van het boek vereenigd geweest, die hare opmerkzaamheid in de hoogste mate boeide. Margaretha las de eerste leerrede uit het boek geheel ten einde, en bleef er toen over zitten nadenken. Gelukkig was die oefening voor haar niet nieuw. Het betrekkelijk eenzame leven, dat zij zoo lang geleid had, had haar gewend om veel te denken, zoodat, nu er iets geheel nieuws en vreemds ter harer kennis was gekomen, zij geheel bereid was er ernstig over te peinen. En toch was die poging moeilijk, ja buitengewoon bezwaarlijk, zoo als zij dacht, zoodat zij haastig opstond en naar den tuin ging om een ruiker te plukken, ten einde, indien het mogelijk ware, het treurige gevoel dat die morgenstudie bij haar had opgewekt, geheel te doen verdwijnen, doch zij kon zich niet zoo gemakkelijk ontdoen van de indrukken, die hare ziel had ontvangen. De vraag kwam telkens en telkens weder bij haar op: zou het waar zijn wat ik gelezen heb? En deze overtuiging drong zich steeds dieper in hare ziel: Als het waar is, dan ben ik een ellendig verloren schepsel. Ik heb een leven vol ijdelheid geleid, en het einde daarvan kan niets dan ongeluk zijn. Gedurende eenige dagen bleef die zielstoestand voortduren, ja nam zelfs allengs meer en meer toe. Ter zelfder tijd bleef het boekdeeltje op Margaretha's tafel liggen, en het grootste gedeelte nog steeds ongelezen. Indien het niet uithoofde van een eenigzins bijgeloovig gevoel geweest ware, zou zij het boek hebben weggebragt; maar de gelofte gedaan hebbende om het te zullen lezen, vreesde zij dat haar het een of ander kwaad zou overkomen, indien zij die gelofte niet hield. En nu moet ik nog iemand anders in mijn verhaal doen optreden. Eenige mijlen van Margaretha's woning woonde in een klein dorp een arme hulp-prediker, van middelbaren leeftijd, een eenigzins bijzonder, maar toch in weerwil van zijne armoede en vreemde gewoonten een fatsoenlijk man. Hij had sedert vele jaren reeds in den wijngaard des Heeren gearbeid, en met welken uitslag zal alleen de eeuwigheid kunnen vermelden. Dat hij nuttig werkzaam geweest was, leed geen twijfel, en ofschoon hij volstrekt geene vermaardheid naar de wereld bezat, zoo zou toch zijn eeuwig loon niet uitblijven. De heer Jones, aldus was de naam van den hulp-prediker, bevond zich eens in zijne studeerkamer, een hokje dat van de spreekkamer in zijn onoogelijk huisje was afgenomen, toen het geluid van paardengetrappel langs zijn venster hem van zijn werk deed opzien, en hij een jong meisje zag op een hitje gezeten, dat juist bij zijn tuintje de teugels inhield. In het volgende oogenblik was zij, ofschoon in haar rijkkleed zijnde, afgestegen en na hare hit aan het hek vastgemaakt te hebben, rigte zij hare schreden naar zijne woning. Met de aangeborene beschaamdheid van een fatsoenlijk man en tevens met de vrij natuurlijke beschaamdheid over zijne armoede, die het noodig maakte dat de eenige dienstbode die zij bezaten juist bezig was met de kleederen te droogen te hangen, die zij zoo even gewassen had, en dat zijne vrouw in de keuken bezig was, die het zeker zeer onaangenaam zou vinden hierin door het bezoek eener vreemde dame gestoord te moeten worden, spoedde de heer Jones zich naar de deur. Nadat zij te zamen eenige woorden gewisseld hadden, noodigde de hulp-prediker de onverwachte bezoeker uit bij hem in zijn studeerkamer te komen. „Ik ben in eene groote verlegenheid, mijnheer, en dat is de reden waarom ik zoo vrijpostig geweest ben,” zeide de jonge dame eensklaps, nadat zij zich op den stoel had nedergezet, die haar zeer beleefd was aangeboden. Het deed den heer Jones leed dit te hooren, hetgeen hij haar ook zeide, er bijvoegende, dewijl de bezoeker haar naam niet genoemd had: „Mag ik weten met wie ik de eer heb te spreken?” — „O ja, mijnheer! ik had mijn naam moeten noemen, ofschoon deze hier zeer weinig beteekent. Maar ik ben Margaretha Lucas. Gij hebt zeker wel van mijn

47

vader hooren spreken." De heer Jones kende den heer Lucas niet persoonlijk, maar hij had wel van hem hooren spreken als van een goddeloos en slecht mensch, een vervolger en godverzaker. Het is dus niet te verwonderen dat de waardige predikant niet weinig verbaasd was, en zeer verlangde te weten wat zij hem kon te zeggen hebben, en welke de oorzaak harer bekommernis zijn mogt. Hij behoefde echter niet lang op de uitlegging van dit raadsel te wachten, want voordat hij nog tijd genoeg had zijne gedachten daarbij te bepalen, begon de bezoeker van de oorzaak harer bekommernis te spreken. Zij had een boek gelezen, dat haar zeer verontrust had; zij had er in gezien dat zij in gevaar was voor eeuwig verloren te gaan, en dit had haar bijna tot wanhoop gebragt, en haar angst en hare smart hadden haar aangedreven om hulp te zoeken, dáár waar zij dacht die alleen te kunnen vinden. Dit was de hoofdinhoud van de verklaring, die Margaretha gaf, en die zij met zeer veel beschroomdheid en aarzeling mededeelde. Zij eindigde met hem het boek te toonen, dat zulk eene ontroering in hare ziel had te weeg gebragt, en bood het den predikant aan. „Het spreekt van zulke vreeselijke dingen, mijnheer!" voegde Margaretha er bij, toen haar raadsman langzaam de bladen er van omsloeg, „en ik kan mij niet weerhouden, om te vreezen dat zij waar zijn, ofschoon ik er niet volkomen zeker van ben." — „Welke dingen?" Margaretha nam het boek, en het duurde niet lang of zij vond eene der vele zinsneden, die haar zoo zeer ontroerd hadden. „Zie hier, mijnheer, is dat waar?" vroeg zij, terwijl haar bevende vinger op de bladzijde wees. „Voorzeker is dat waar," antwoordde de predikant, „want dit zijn geene woorden van menschen, maar van God zelven. Weet gij niet dat zij eene aanhaling uit den bijbel bevatten? bedreigingen, die God zelf tegen de zondaars heeft uitgesproken?" Neen, daar wist zij niets van. „En toch is het zoo, en er is geen twijfel aan, dat gij en ik en alle andere menschen met deze waarschuwendende woorden bedreigd worden. Als wij onze toevlugt nemen tot het middel, hetwelk ons in het Evangelie wordt aangewezen, dan zijn wij behouden; want er is geene verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn; zij worden ontheven van den vloek der wet, want Christus heeft dien vloek voor hen gedragen. Maar anders worden wij allen onder dien vloek begrepen." — „Dan ben ik geheel verloren en gansch en al rampzalig!" riep het ongelukkige meisje uit. „Neen, neen, verre van daar hoop ik," zeide de raadgever; „maar voorzeker," voegde hij er bij, „zijn die waarheden u toch niet geheel en al vreemd." — „Ik heb er nooit iets van gehoord of geweten," hernam Margaretha. „Maar zij staan toch duidelijk in den bijbel, jonge dame," zeide hij; „en ik kan toch niet denken dat dit boek voor u gesloten geweest is." — „Ik heb nooit veel in den bijbel gelezen, mijnheer!" zeide Margaretha zeer schroomvallig. „Nooit veel in den bijbel gelezen!" Hierop was de heer Jones niet voorbereid. Zijn werk was nooit onder de rijken der wereld geweest, en het was nimmer ter zijner kennis gekomen, noch had hij ooit kunnen vermoeden, dat er menschen met eene goede opvoeding en in eene hoogen stand in de maatschappij kunnen gevonden worden, die dikwerf eene zeer geringe en oppervlakkige kennis hebben van de Heilige Schrift, en soms nog minder dan dat. „Mag ik u vragen waarom gij tot mij gekomen zijt, om raad in te winnen, jufvrouw Lucas," vroeg de predikant, na een vrij verlegen stilzwijgen. „Inderdaad dat kan ik u niet zeggen, mijnheer," antwoordde de jonge dame; „alleen dit weet ik, dat ik somtijds van u heb hooren spreken, als van, van..." Margaretha aarzelde een oogenblik, en voegde er toen bij: „Ik wil openhartig jegens u zijn, mijnheer, ik heb van u, als van een zweeper en van een godsdienstigen geestdrijver hooren spreken, die zeer verschillend waart van ieder ander, en ik hoorde u ook beschrijven als zeer goed en vriendelijk, en" — „Wel, wij zullen daar maar niets meer van zeggen," zeide de predikant, „laat ons nu maar liever tot de oorzaak uwer droefheid overgaan. Gij denkt dat de verklaringen uit dit boek u veroordeelen. En ongetwijfeld hebt gij wel reden tot die vrees. God zelf heeft bevolen, dat er geschreven zou worden: „Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet;" en gij, die door eigene begeerte onbekend zijt, ten minste voor zoo ver ik zien kan, beide met God en met zijn genadig middel ter onzer behoudenis, gij hebt gezondigd en uw behoud veronachtzaamd." De uitwerking, die hierdoor werd teweeggebragt, was zeer smartelijk, dewijl de schrik voor den Heer zijne toehoorders voor oogen stond. Met verbleekt gelaat, de oogen vol tranen en zaamgeperste lippen boog Margaretha zich voorover, en dronk als het ware ieder woord in, dat gesproken werd. Ten laatste, toen de getrouwe evangeliedienaar haar al hare zonden en het haar dreigend gevaar voor oogen hield en haar niet spaarde, stond zij op in eenen toestand van zielsangst, die zeer moeilijk te beschrijven zou zijn. „Ik kwam tot u om hulp en troost te vinden,

mijnheer," zeide zij vol wanhoop, „en gij gaaft mij noch het eene noch het andere, o! wat zal ik doen?" — „Ga nog een oogenblik zitten, jonge dame," zeide de predikant, „want ik heb nog iets meer te zeggen. Gij vraagt wat gij doen moet, alsof daarop geen antwoord zou kunnen gegeven worden. Maar er bestaat wel een antwoord: Geloof in den Heer Jezus Christus en gij zult zalig worden. Gij zegt mij dat gij met het woord Gods geheel onbekend zijt; dit is inderdaad eene betreurenswaardige zonde, en gij hebt gehandeld even als die ongeloovige Joden uit den ouden tijd, die niet tot Christus wilden komen, opdat zij het eeuwige leven zouden hebben. Dit is echter voorbij en kan niet meer teruggeroepen worden, gij moet dus van nu af uw leven veranderen; gij moet hooren naar hetgeen de Heere God u te zeggen heeft. Luister dan nu naar Hem." Dit zeggende opende de predikant den bijbel, die op de tafel lag, en las voor de ooren van de bevende boeteling het wondervolle verhaal van Gods liefde in het in de wereld zenden van zijnen eenigen geliefden Zoon, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe; dit getrouwe woord dat aller aanneming waard is, namelijk dat Jezus Christus in de wereld gekomen is om de zondaren zalig te maken. Nu stond Margaretha op om te vertrekken. „Gij zoudt beter doen, dit mede te nemen," zeide de evangelische raadsman, terwijl hij van eene boekenplank een Nieuw Testament afnam, en snel eenige bladen daarvan omsloeg. „Lees alles wat ik hier heb aangeteekend," zeide hij, „lees alles en overal, maar inzonderheid deze bladzijden; en moge de Heilige Geest zijn eigen woord aan uwe ziel zegenen!" — „Mag ik u nog eens komen bezoeken, mijnheer?" vroeg Margaretha, toen zij haren nieuwen vriend voor dit geschenk bedankt had. „Wel zeker," zeide de predikant, en dacht er in het geheel niet aan, dat hij, door zich op die wijze met het geestelijk welzijn te bemoeijen van iemand, die niet tot zijne bijzondere gemeente behoorde, de pligten aan zijn beroep verbonden, als evangeliedienaar en dienstknecht van Christus overschreed."

Mevrouw Scott hield hier een oogenblik op met haar verhaal; „het beste gedeelte moet nog komen," zeide zij.

„Er is echter reeds een trek in hetgeen gij verteld hebt," zeide de heer Townley, „die de opmerking bevestigt, welke eenige zondagen geleden gemaakt is: dat van alle uitstrooijers van het zaad des Evangelies, niemand langer op eenen gunstigen oogst moet wachten dan zij, die hunne zaadkorrels door godsdienstige geschriften bij ver verwijderde volken of geslachten uitstrooijen. De dienaar van God, die in eene vorige eeuw zijn boekdeeltje met leerredenen schreef en uitgaf, kon waarlijk geene honderd jaren vooruitzien, met de hoop, dat zelfs dan, na zoo langen tijd, de vruchten van zijnen arbeid gezien en gekend zouden worden."

„Des te grooter aanmoediging voor hen, die aldus aan alle wateren zaaijen," was het hartelijke antwoord van den heer Tresham.

Daarna hervatte mevrouw Scott hare geschiedenis aldus: „Margaretha keerde met het geschenk van den predikant naar huis terug; zij gevoelde zich zeer veilig na het laatste gedeelte van hun onderhoud, en het groote gewigt van angst, dat op hare ziel gelegen had, was zeer verminderd; doch het lag niet in den aard der zaak, dat zij op eenmaal den troost van het Evangelie zou mogen genieten. Zij was tot voor zoo korten tijd, ja, gedurende haar geheele leven, zoo lang als zij zich herinneren kon, even sterk en bitter gekant geweest tegen de waarheden, die haar nu zoo zeer getroffen hadden, als een jeugdig en onwetend meisje maar zijn kon; en zij moest nu nog leeren, dat het Evangelie van Christus eene kracht Gods tot zaligheid is, een iegelijk die gelooft. Het was noodig dat zij treurde over hare vorige zonden en ongelooft; die droefheid zou als een nacht van zorg zijn, hoewel gelukkig slechts een korte nacht, want hoe toch zou ook anders de vreugde in den morgen kunnen komen? Van ééne zaak was Margaretha verzekerd, namelijk van deze: dat zij niet rusten zou voordat zij de goddelijke vertroosting gevonden zou hebben, zoolang haar nog eenige hoop overbleef om die te mogen verwerven. Als zij er van overtuigd moest zijn, dat er geene uitkomst mogelijk is aan den vloek der wet Gods, welnu, dan moest zij er zich aan onderwerpen. Maar indien vergiffenis en vrede verkregen konden worden, zoo moesten zij de hare zijn. Op die wijze begon zij het Nieuwe Testament te onderzoeken. Het was gemakkelijk genoeg dit te doen zonder gezien of opgemerkt te worden; want haar vader en broeder waren te veel met hun eigen werk bezig om zich veel met Margaretha op te houden. Zij ontmoette hen dagelijks aan het middagmaal, maar behalve dat zagen zij elkander zeer weinig. Om diezelfde reden was het voor Margaretha ook niet zeer moeilijk haren nieuwen bekende, den predikant van het naburige kerspel, nog twee of drie malen te kunnen bezoeken. Sedert zij de kinderschoenen had uitgetrokken,

was het hare gewoonte geweest dagelijks een rijtoertje te maken; die lichaams oefening werd zeer heilzaam voor hare gezondheid geoordeeld. Het was dus niets bijzonders, dat het jonge meisje bevel gaf hare hit te zadelen, en heen te rijden, ofschoon niemand wist waarheen, noch er om dacht haar bij hare terugkomst te vragen waar zij geweest was. Wat de brave predikant betreft, hij begon hoe langer hoe meer belang te stellen in zijne jeugdige bezoekerster. Bij iedere zamenkomst bleek het hem duidelijker, dat het floers van onwetendheid hare ziel verduisterd had, dat steeds meer en meer werd opgeheven. Stap voor stap werd hare overtuiging van de waarheid der geopende Schrift meer versterkt, en hare vrees voor Gods beschikking ten opzichte van het eeuwig behoud, zoo als zij in het Evangelie is geopenbaard geworden, veranderde eindelijk in eene groote blijdschap over de blijde boodschap, die niet alleen hare ooren bereikt had, maar die ook met kracht in haar hart was binnengedrongen. „Gij zeidet mij, mijnheer, dat er nog hoop voor mij was,” sprak zij levendig, „toen kon ik u naauwelijks gelooven; maar ik heb bevonden hoe getrouwd het woord is: dat Jezus Christus in de wereld gekomen is, om de zondaren zalig te maken.” En dat had zij ook volkomen aangenomen. Het was geen overtuiging, die slechts eenige dagen duurde, en die aangenomen was en weer afgelegd werd als een afgedragen kled; haar getrouwe raadsman zou dit niet hebben durven vermoeden. De vrees van Margaretha zat daartoe te diep, haar onderzoek was te ernstig geweest, hare overtuiging en haar berouw te opregt, om maar eenigzins aan de opregtheid te kunnen twijfelen. En nu, daar het groote bezwaar was opgeheven, was het duidelijk voor den menschkundigen onderwijzer, dat de nu zoo gelukkige ziel alleen daarom gelukkig was, omdat zij zich bevrijd gevoelde uit de netten van vooroordeel, onwetendheid en zonde; zij had eene schuilplaats gezocht en gevonden in de hoop op het Evangelie. En toch gevoelde de goede man zich somtijds nog eenigzins verontrust te midden zijner vreugde en medegevoel. Eene der oorzaken hiervan was, dat de menigvuldige bezoeken der jonge dame in zijn huisje niet onopgemerkt waren gebleven; en een zijner naasten burenen, die in de hoofdzaken een goed Christen was, had eene bekrompene vitzieke vrouw, die het tot haar pligt had gerekend den geestelijke te zeggen, dat het niet goed voor hem was, zoo groot te zijn, gelijk zij het noemde, met zulk een jong en ijdel, en daarenboven nog wel wereldsch meisje, gelijk uit haar rijkleed en uit haren hoed met veeren duidelijk bleek. Te vergeefs trachtte de goede Jones met alle mogelijke geduld aan de oude vrouw uit te leggen, dat het jonge meisje hem bezocht om geestelijke raadgevingen te ontvangen. Dat alles was goed en wel, zeide zij, er ongetwijfeld geloofde de predikant dit in de eenvoudigheid zijns harten; maar hij zou allengs wel tot zijne schade ondervinden, dat zelfs de Satan somtijds als een engel des lichts verschijnt, wanneer het tot zijne booze oogmerken dienstig is, en dat er nu nog even goed Delila's waren als ten tijde van Simson. En hoe treurig zou het zijn, indien hij (de heer Jones) eens moest ontwaken en bevinden dat hem de haren waren afgeschoren geworden. „Mijne haren! nu nog mooijer!” zeide de predikant, terwijl hij onwillekeurig de vingers door zijne schaarsche sneeuw witte haren streek; en ofschoon hij er eerst om lachte, zoo berispte hij toch weldra zijne buurvrouw zoo ernstig als maar met zijne geaardheid bestaanbaar was, over hare liefdeloosheid. Maar toch dacht hij bij zichzelf: wij zijn verpligt zelfs den schijn des kwaads te vermijden, en ik zou niet gaarne aanleiding geven tot verkeerde opvattingen. Daarenboven zouden de betrekkingen der jonge dame, die verklaarden vijanden van het Evangelie te zijn, zeer zeker tegen deze menigvuldige bezoeken opkomen, indien zij er iets van te weten kwamen. En hieruit ontstond weer eene nieuwe moeilijkheid in de denkbeelden van den predikant. Het zijn ernstige woorden van Christus, die wij dezen avond gelezen hebben, en de heer Jones vond dit ook: „Een iegelijk, die Mij belijden zal voor de menschen, dien zal ook de Zoon des menschen belijden voor de engelen Gods.” Nu beweerde de heer Jones niet, dat hij juist kon bepalen, wat iedere openlijke belijdenis of verloochening van Christus beteekende; maar hij wist, dat Margaretha tot hiertoe haar begeerig zoeken der zaligheid zorgvuldig in haar eigen hart had verborgen gehouden, behalve natuurlijk in zooverre hij er zelf in betrokken was geworden; en hij was verzekerd, dat er een tijd zou komen, waarop de jeugdige discipelin getuigenis van haar geloof zou moeten afleggen, wanneer zij op de eene of andere wijze zou opgeroepen worden hare godsdienstige begrippen en haren Heiland te belijden of te verloochenen. Het was dus geen wonder, dat de deelnemende vriend ongerust en beangst werd, vooral dewijl hij menschenkennis genoeg bezat, om opgemerkt te hebben, dat Margaretha eene zeer schroomvallige discipelin was, eene van diegenen, die er, even als Nikodemus,

de voorkeur aan zouden geven om gedurende den nacht tot Jezus te komen, liever dan zich met Petrus te beroemen: al werden ook allen aan U gezergerd, ik zal geenszins geërgerd worden. Toen dus bij haar laatste bezoek door Margaretha verklaard werd, dat zij ten volle in den Heer Jezus Christus geloofde, en met een verheugd hart zijne genade aannam, scheen er een last op het hart van haren vriend te drukken, dien hij zeer gaarne van zich af zou willen schudden; maar dit kon hij niet, zonder openhartig met haar te spreken. „Gij hebt mij zeer verblijd,” zeide hij, „en oneindig meer dan dat, er is ook vreugde in den hemel. Maar mijne lieve jonge vriendin! gij moet niet denken, dat uw weg in de christelijke loopbaan altijd effen en langs aangename paden zal gaan.” — „Ik denk ook niet, dat het aldus zijn zal,” zeide Margaretha. „De Heer Jezus Christus heeft zoo iets gezegd, zoo als gij weet, van het kruis op te nemen en Hem te volgen.” — „Ja, inderdaad, mijnheer,” zeide het meisje. „En hebt gij reeds berekend wat dit kruis zijn zal?” vroeg de predikant onderzoekend. „Gedeeltelijk wel,” was het antwoord. „Laat mij u het duidelijk verklaren,” zeide hij. „Gedurende eenigen tijd ten minste, zult gij geheel alleen in uwe christelijke loopbaan moeten voorttreden.” — „Geheel alleen, mijnheer?” zeide Margaretha, en hare oogen vulden zich met tranen, toen zij deze vraag deed. „Geheel alleen,” ten minste wat de hulp van menschen betreft.” — „Ik geloof dat ik u begrijp,” hernam zij op een treurigen toon, „ik hoopte echter nog altijd op uwen bijstand te mogen rekenen, doch het is misschien ook maar beter, dat ik u niet meer lastig val. Ik dank u echter zeer, dat gij mij tot hiertoe geholpen hebt. En ik zal niet alleen zijn, want ik ben er verzekerd van, dat God zelf met mij zal zijn.” — „Ik ook, ik ben zeker dat Hij het doen zal, anders zou ik u niet zoo gemakkelijk opgeven,” zeide de predikant. „Blijf bij Hem in het gebed en in het lezen van zijn woord, en Hij zal u altijd nabij zijn. Denk aan hetgeen Christus tot zijne discipelen zeide: „Het is u nut dat Ik wegga; want indien Ik niet wegga, zoo zal de Trooster tot u niet komen; maar indien Ik heenga, zoo zal Ik Hem tot u zenden.” Die Trooster zal ook tot u komen, Margaretha, en gij zult mijne zoo onvolkomene hulp niet meer noodig hebben. Vraag het slechts aan God, en Hij zal u wijsheid en genade geven, en nog menigvuldiger in tijd van nood, om u te helpen en te ondersteunen.” — „Ik hoop Hij zal het doen, ja, ik geloof zeker dat Hij het doen zal,” zeide Margaretha zeer ontroerd. „Er is nog iets, dat ik u wenschte te zeggen,” vervolgde de verstandige en vaderlijke vriend. „Gij hebt tot hiertoe al de bekommernissen uwer ziel voor uwe omgeving geheim gehouden; en niemand weet, dat gij uw hart ten laatste geheel aan Christus hebt overgegeven. Wat zult gij nu in het vervolg doen?” De treurige blik van Margaretha zeide zoo duidelijk, als woorden dit zouden hebben kunnen doen: „ik weet het niet, ik kan er niets van zeggen, hoe kunt gij mij zulk eene moeilijke vraag doen?” — „De apostel Paulus zegt in sommige opzichten, onder tamelijk gelijke omstandigheden,” zoo vervolgde de heer Jones, „dat het hem eene groote droefheid, en zijn hart eene gedurige smart was,” dat zijne betrekkingen nog in het vleesch waren, en waarlijk, het is geen wonder.” — „Neen, dat is ook niet te verwonderen,” riep Margaretha zuchtende uit. „En ik zal doen zoo als hij deed, ik zal voor de mijnen bidden, opdat ook zij mogen behouden worden.” — „Gij hebt gelijk, mijne lieve jonge dame, doe dat,” vervolgde de predikant, bijna evenzoo bewogen als zij zelf; maar is er niets anders te doen, waartoe gij ook geroepen zult kunnen worden. Luister nog een oogenblik. Toen onze Heer Jezus een groot wonder had verrigt, bestaande in eene genezing, zeide Hij tot het gelukkige voorwerp zijner genade: „Ga heen naar uw huis, tot de uwen, en boodschap hun, wat groote dingen u de Heer gedaan heeft, en hoe Hij zich uwer ontfermd heeft.” En dit zelfde zegt Hij nog tot allen, die uit zijne hand de geestelijke genezing verkregen hebben.” — „Moet ik dat inderdaad doen, mijnheer?” vroeg de zachtzinnige Margaretha beschroomd, bijna fluisterend en met bevende lippen. „Vraag het Hem, en Hij zal u toonen wat gij te doen hebt, en op welke wijze,” hernam de raadgever. „Het kan zijn dat dit uw kruis is, maar als dit zoo zijn moge, zoo zal Hij u ook helpen het te dragen, wees daarvan verzekerd.” Weinig werd er meer gezegd, want weldra keerde Margaretha naar huis terug, en er verliep een geruime tijd voordat de bejaarde en de jeugdige discipel elkander weer ontmoetten.

Hier hield de vertelster nogmaals op. „Onze gewone tijd is meer dan verstreken,” zeide zij, „en toch heb ik nog iets meer te zeggen, waarvoor ik hoop dat gij mij een gedeelte van onzen volgenden avond zult willen afstaan.”

Aldus eindigde deze bijeenkomst.

DE ZONDAGAVONDEN OP NOORDHOF.

HOOFDSTUK XII.

BESLUIT DER GESCHIEDENIS VAN MEVROUW SCOTT.

Op denzelfden zondagavond van mijn bezoek, nadat eerst de Heilige Schrift gelezen was, hervatte mevrouw Scott haar verhaal.

„Toen onze Zaligmaker tot zijne discipelen zeide: „Gij zijt het licht der wereld, en laat uw licht schijnen voor de menschen,” geloof ik toch niet dat Hij daarmede bedoeld zal hebben, dat ieder bekeerd Christen onmiddellijk na zijne bekeering verplicht zou zijn die zaak dadelijk overal te verkondigen, en zonder noodzakelijkheid ieders aandacht te vestigen op het nieuwe licht, dat in hem is opgegaan. Margaretha handelde ten minste niet op deze wijze. Ik ben er niet zeker van, dat zij toen reeds met volle zekerheid zich bewust was van den dood in het leven te zijn overgegaan, of volkomen voldaan te zijn met haren geestelijken toestand in de oogen van God. Haar toestand was zonder twijfel eene verklaring van het zinnebeeld, dat door onzen Heer in eene zijner gelijkenissen omtrent het zaaien van het zaad gegeven is: eerst komt de halm, daarna de aar, en daarna het volle koren in de aar. Margaretha's godsvrucht was nog in den halm opgesloten, en het was voor haar noodzakelijk op te wassen in genade en in kennis van den Heer en Zaligmaker Jezus Christus. Zij wist wel dat er eene wonderbare verandering in hare gevoelens, wenschen en neigingen had plaats gegrepen; maar indien iemand haar onverwacht de vraag had voorgesteld: zijt gij eene Christin? en hoe weet gij dat gij dit zijt? zoo zou zij geaarzeld hebben hierop een antwoord te geven. Hoe kon zij dus, ik zal niet zeggen overal verkondigen, maar zelfs in het geheel getuigenis geven van de godsdienst, die nu eenigermate in hare ziel wortel geschoten had. En toch begon het licht van Margaretha reeds voor de menschen te schijnen. Vooreerst verloor zij hare natuurlijke zelfzucht. Daarmede wil ik nu juist niet zeggen, dat zij zelfzuchtiger was dan vele anderen, maar de bijzondere omstandigheden van Margaretha's vroeger leven hadden aanleiding gegeven tot eene inwilliging harer eigene neigingen, en bijgevolg tot een gebrek aan nadenken omtrent de wenschen harer omgeving. Hare begeerten waren altijd ingewilligd geworden, vooral uit hoofde harer zwakke gezondheid, totdat zij dit eindelijk had leeren beschouwen als iets dat haar ten volle toekwam. Doch dit alles was nu veranderd, want de invloed van het Evangelie had er haar toe gebracht, niet alleen op hare eigene regten te zien, maar ook bovenal op die van anderen. Omtrent haren vader, haren broeder en hare zuster gedroeg zij zich met eene liefde en teederheid, die zij hun nooit te voren betoond had, en de huisbedienden, die soms vrij wat last gehad hadden van jufvrouw Margaretha's grillen, zoo als zij die noemden, begonnen op te merken hoe vriendelijk en gemakkelijk zij te voldoen was. Zij begrepen het niet en bekommerden zich ook niet zeer veel over deze verandering; maar in zoo verre dit alles bevorderlijk was tot hun genoegen en gemak, waren zij er zeer mede gediend. Indien zij haar wat opmerkzamer hadden gadegeslagen, zouden zij ook eene groote verandering hebben opgemerkt in de gewone bezigheden hunner jeugdige meesteres. De kleine, zeer smaakvolle kamer, die als Margaretha's bijzonder eigendom beschouwd werd, en waarin zij een groot gedeelte van haren tijd in de eenzaamheid doorbragt, was niet langer opgevuld met stapels novellen en romans uit de leesbibliotheek der naburige stad, noch met boeken van dezelfde soort uit de bibliotheek haars vaders. In plaats daarvan had Margaretha eens enen dag afgezonderd, om zeer nauwkeurig de boeken der bibliotheek te doorzoeken, en had op die zelfde bovenste plank, van waar zij eens als bij toeval een boek met leerredenen had genomen, een aantal oude godgeleerde boeken gevonden, meest allen uit de vorige eeuw afkomstig. En toen herinnerde zij zich, dat zij eens van een harer voorouders had hooren spreken, die eenige geslachten vroeger geleefd had, en in de jaarboeken der familie als een strenge puritein genoemd was geworden. Dit was dan ook zeer waarschijnlijk de oorzaak van het bestaan dier godsdienstige boeken, die Margaretha vol vreugde in haar tijdelijk bezit nam. Over de wezenlijke waarde dier oude overblijfselen kon zij wel is waar niet oordeelen; en het was gelukkig voor haar, dat het eene verstandige keus geweest was, zoodat die boeken zeer goed geschikt waren, om de godsvrucht der jeugdige bekeerde te versterken, zoowel als om haar gezonde en ware onderrichtingen van het Evangelie te verschaffen. Dus werd, even als met de Israëlieten, aan wie het Manna uit den hemel gezonden was, en even als met den profet in de woestijn, die 's morgens en 's avonds op dezelfde

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

wijze met brood en vleesch gevoed werd, ook haar geestelijk leven onderhouden. Alles rondom haar was inderdaad donker, dor en onvruchtbaar, maar met den bijbel in de eene, en de mindere hulp van mensche-lijke schrijvers uit haar nieuw gevonden schat in de andere hand, en met de gave des gebeds die haar geschonken werd, waardoor zij bij voortdoring de goddelijke genade en ondersteuning kon zoeken en verkrijgen, was haar toestand noch treurig noch hopeloos. In ieder opzigt was zij gelijk aan een pasgeboren kind, dat niet slechts de zuivere onverschuldte melk zoekt, maar die ook verkreeg; zoo zocht ook zij die des woords, en hare ziel dronk die met gretigheid in. Al deze studiën behield Margaretha echter geheel voor zich zelve; ten minste zij werden besloten gehouden binnen de vier muren van haar kamertje; en dewijl niemand er aan dacht, daar ooit binnen te komen, of de eigenares daarvan aldaar te storen, zoo is het geen wonder, dat er verscheidene maanden voorbijgingen, en Margaretha's geheim nog altijd niet ontdekt werd. En toch, gelijk ik reeds aangemerkt heb, scheen haar licht. Eene stad op een berg geplaatst kan niet verborgen blijven, zij zal door het omliggende land gezien worden, ofschoon de inwoners daarmede nog onbekend zijn. Zoo zal ook een hart, dat de troon des Zaligmakers is geworden en de tempel des Heiligen Geestes, bekend worden door hen die dit moeten opmerken, ofschoon zij met hetgeen er inwendig in plaats grijpt nog geheel onbekend zijn; want de vrucht des Heiligen Geestes is liefde, blijdschap, vrede, langmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid en matigheid; en wanneer deze voortreffelijken in de ziel zijn ingeworteld, moeten zij ook in het dagelijksche leven te voorschijn komen. Ik zeg juist niet, dat Margaretha's bijzondere omstandigheden over het algemeen gunstig waren voor hare vorderingen in het geestelijke leven. Bedenk eens dat de jonge bekeerde geheel verstooken was van ieder godsdienstig onderhoud, ook zelfs van enen enkelen Christen, en in bittere tegenspraak met allen die haar omringden, of die er op zijn minst genomen, geheel onverschillig voor waren, en gij zult gemakkelijk niet alleen het treurige maar ook het gevaarlijke van Margaretha's positie begrijpen. Zij zelve gevoelde dit ook droevig genoeg, en was in den aanvang bijna in verzet gekomen met den raad, die haar door haren eenigen christelijken vriend gegeven was, namelijk om hem niet meer te bezoeken. En toch begreep zij dat dit gemis goed voor haar was, en zij kon zelfs niet begrijpen hoe zij zoozeer de regelen der welvoegelijkheid had kunnen overschrijden, zoo als zij gedaan had, om zich tot hem om hulp te wenden. Zij was verheugd en had ook wel reden om dit te zijn, dewijl zij het gedaan had; maar zij besaamde toch ten volle de kiesche opmerking die haar door den braven predikant gedaan was, ten opzichte van het onwelvoegelijke dezer heimelijke zamenkomsten. Zij zou zeer gaarne den heer Jones openlijk in haars vaders huis hebben willen ontvangen, maar daar was geen denken aan. En hierin lag juist de kiem van haar ongeluk; haar vader, broeder en zuster, die zij zoo teeder bemide, en nog meer liefhad, naarmate de liefde tot God meer veld won in haar hart, leefden in vijandschap met God en in bittere tegenspraak met al degenen, die de zijnen waren door het geloof in Christus. Hierin was geene vergissing mogelijk. Margaretha wist dat het aldus was. Soms, ja zelfs dikwijls ontmoet men menschen, in deze dagen van algemeenen strijd, die zoo nabij komen aan de grenzen van het koninkrijk van Christus, die zoo verdraagzaam zijn omtrent hen, die in allen ernst hun behoud zoeken, en die de godsdienst zelve met zooveel eerbied en onderscheiding behandelen, dat het zeer moeilijk te beslissen is, tot welke van de beide groote afdelingen zij inderdaad behooren. Zoo was het echter niet met de familie Lucas; zij waren vijanden van het kruis van Christus, en Margaretha wist dit. Wanneer zij dus aan al deze dingen dacht, kon zij niet anders dan zeer bedroefd zijn. Was koningin Esther zelve niet zeer treurig, toen zij deze ontboezeming hooren liet: „Hoe zal ik vermogen, dat ik sanzie het kwaad, dat mijn volk treffen zal, en hoe zal ik vermogen, dat ik sanzie het verderf van mijn geslacht?” En was de Apostel Paulus niet bedroefd toen hij schreef: „Want ik zou zelf wel wenschen verbannen te zijn van Christus voor mijne broederen, die mijne maagschap zijn naar het vleesch.” En was onze Zaligmaker niet bedroefd, toen Hij op de veroordeelde stad nederzag en uitriep: „Jeruzalem, Jeruzalem, gij die de profeten doot en steenigt, hoe menigmaal heb Ik uwe kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkerwijs eene hen hare kiekens bijeenvergaderd onder de vleugelen, en gijlieden hebt niet gewild.” Wie zal dan Margaretha kunnen berispen, wanneer zij bedroefd was, als zij dacht aan het groote gevaar dat hare geliefden bedreigde, en dat haar dit zwaar op het hart woog. En wel had zij reden om bedroefd te zijn. Maar toch was zij niet treurig zonder hoop, want zij kon toch altijd bidden. En Margaretha had een vast geloof in de

48

kracht des gebeds. Had niet Christus tot zijne jongeren gezegd, dat indien zij van den Vader iets zouden begeeren in zijnen naam, het hun zou gegeven worden? dat de mensch altijd moet bidden en niet vertragen. Waarom zouden dan ook hare zwakke smeekingen niet verhoord worden? Maar andere gedachten kwamen ook in hare ziel op. Zij kon bidden voor het behoud van allen die haar dierbaar waren; maar was dit alles wat zij te doen had? Was bidden zonder werken wel in overeenkomst met de Schrift? Margaretha wist het niet, maar zij dacht niet dat het zoo zijn zou. Herhaaldelijk herinnerde zij zich het laatste gesprek, dat zij met den heer Jones gehad had. Dat opnemen van het kruis, waarvan hij, en voorzeker met een bepaald doel, gesproken had, die woorden van Christus tot den armen genezen melaatsche: „Ga heen naar uw huis, tot de uwen, en boodschap hun wat groote dingen u de Heer gedaan heeft, en hoe Hij zich uwer ontfermd heeft.” Die andere woorden van Christus tot zijne discipelen: „Een iegelijk die Mij belijden zal voor de menschen, dien zal ook de Zoon des menschen belijden voor de engelen Gods. Maar wie Mij verloochenen zal voor de menschen, die zal verloochend worden voor de engelen Gods.” Margaretha dacht aan al deze dingen, en in hare eenzaamheid weende zij zeer dikwijls bitterlijk. In hare jeugdige ondervinding bleek het haar, dat ware godvrucht niet altijd vreugde is. Er was ook een kruis op te nemen, en Margaretha was zeer zwak, zwakker dan zij ooit gedacht had te zullen zijn in hare eerste oogenblikken van bevrijding uit den schrik des gewetens. Toen vooral had zij zich verbeeld, dat niets haar zwaar zou vallen, om uit liefde tot Christus te verdragen, bijaldien zij slechts verzekerd mogt zijn van zijne genade, en zelfs vóór dien tijd toen de wanhoop haar moedig gemaakt had. Maar nu zij haren Zaligmaker had gevonden, of liever door Hem was gevonden geworden, en met eene zekere overtuiging kon zeggen: Rabbouni, mijn Heer en mijn God! maakte haar hare vroegere beschroomdheid op nieuw bevreesd. Meer dan eens, wanneer zij met hare zuster alleen was, had Margaretha getracht de lippen te openen, en aan Edith te vertellen, welke groote dingen de Heer aan haar gedaan had; maar de moed ontzong haar weér, en zij was niet in staat een woord te uiten. Nog minder was het haar mogelijk over dit onderwerp met haren driftigen vader, of met haren toornigen en losbandigen broeder te spreken. Het werd Kerstmis, en een groot diner werd op de Hall, zoo als het huis van den heer Lucas genoemd werd, verwacht. „Gij moet er heden, zoo goed mogelijk uitzien, Margaretha,” zeide Edith vriendelijk in den loop van den dag. „Ik zou liever wenschen in het geheel niet bij het gezelschap te moeten komen,” zeide Margaretha met een bedrukt gelaat. „Gekheid, lieve, waar zijt gij dan bang voor? het is wederom die oude zenuwachtigheid, die u overvalt. Wat zijt gij toch erg beschroomd.” — „Ja, Edith! ik weet dat ik dit ben,” zeide de jongere zuster. „Maar waarlijk, daar moet gij tegen strijden, en van daag nog meer dan op andere dagen des jaars. Gij weet wie er komt, Margaretha.” Aldus sprekende, wendde Edith zich vrolijk van hare zuster af en was op een te grooten afstand, om duidelijk te kunnen hooren dat Margaretha met eene zachte stem zeide: „Edith, lieve Edith, ga nog niet heen, ik heb u iets te zeggen.” Maar Edith keerde niet terug, en de gelegenheid was weer verloren gegaan, zelfs al had de moed van Margaretha zich nog staande gehouden. Margaretha wist, wie als een van haars vaders gasten verwacht werd. Een jaar te voren, op hunne laatste Kerstmispartij, was er een heer bij tegenwoordig geweest, die haar zeer veel oplettendheid bewezen had. Hij was de eenige zoon van een rijken baron uit de nabuurschap, en reeds was er gefluisterd, dat Margaretha, indien zij dit verlangde, in de toekomst mevrouw M. zou kunnen worden. Margaretha zelve was van dit vooruitzicht niet afkeerig. De edelman had zeer aangename manieren en een zeer goed uiterlijk. Het is dus geen wonder, dat het haar niet onaangenaam geweest was zijne oplettendheden te ontvangen. De jonge erfgenaam was bijna het geheele jaar door op reis geweest, en eerst sedert kort teruggekeerd; en toen Edith zeide: „gij weet wie er komt,” begreep Margaretha zeer goed, wat zij met deze woorden bedoelde. Maar eene groote verandering had in haar plaats gegrepen, die het haar onmogelijk maakte deze zaak nog steeds uit hetzelfde oogpunt te beschouwen, of naar de voorstellen te luisteren, die waarschijnlijk zeer spoedig na die partij zouden volgen; want hoe aangenaam en ontwikkeld die edelman ook zijn mogt, zoo was hij tevens een besliste ongeloofige, en een openlijke verachter van den bijbel en het Christendom. Ik ben verpligt,” voegde mevrouw Scott er als tot opheldering bij, „dit gedeelte van hare meer bijzondere geschiedenis hier in te lasseten, ten einde u te bewijzen, welke groote offers Margaretha voor haren Zaligmaker veil had, en hoe zwaar het kruis was, dat zij genoodzaakt zou zijn op zich te nemen. De avond kwam, en met deze

het gezelschap. Van uit de zijkamer werden zij door den gastheer met de gewone beleefdheidsvormen naar de eetkamer geleid, en de toekomstige Lord Hendrik werd naast Margaretha geplaatst. Later werd door meer dan een van het gezelschap de opmerking gemaakt, hoezeer de zachte en stille beminnelijkheid van Margaretha, de zoo veel grootere schoonheid harer zuster en die der andere dames onder de gasten overschaduwde. Men merkte ook tevens op, dat zij zichzelf bijzonder beheerschte, en dat hare gewone beschroomdheid bijna geheel verdwenen was. Zij die dit zeiden, wisten niet, dat zij een groot gedeelte van den dag in gebed had doorgebracht, en dat het juist haar Zaligmaker was, die haar, op haar vurig smeeken, zoo krachtdadig ondersteunde. Het middagmaal liep af op de gewone wijze van zulke stijve partijen. Er werd weinig gesproken gedurende het gerammel van messen, vorken en schotels, en Margaretha begon belang te stellen in een verhaal, dat meer bepaald tot haar zelve gerigt werd, betreffende eenige der ontmoetingen, die de jeugdige reiziger op zijne omzwervingen gehad had. Eindelijk werd alles afgenomen, het dessert was opgedragen, en de bedienden vertrokken. Toen, vóórdat de dames zich van de tafel verwijderden, werd het gesprek meer algemeen. De keus der onderwerpen was niet ruim voorhanden, want de gastheer, die aan het bovencinde der tafel gezeten was, en het gesprek leidde, was alleen welsprekend op het punt van jagen en schieten. Gedurende eenigen tijd echter gingen de gesprekken tamelijk goed voort, vervolgens liepen zij over den toestand des lands in het algemeen, en werden nu steeds levendiger; toen, na de eene of andere aanmerking van een der gasten betreffende de godsdienst, volgde het eene woord het andere, en zij waren grootendeels zoo beleedigend omtrent den bijbel en het ware Christendom, met deszelfs belijders, dat het gelijk zou gestaan hebben, alsof men het met dien geest van beleediging eens geweest ware, indien iemand ze als onopgemerkt had kunnen laten voorbijgaan. En toch, zij zouden aldus zijn voorbijgegaan; want er was niemand onder de sprekers noch onder de gasten, die den moed bezat, ja zelfs niet een, die het denkbeeld of den lust had den vermetelen spreker weêrstand te bieden. Integendeel, zij die hier verzameld waren, deelden in de uitgesprokene gevoelens, en juichten die van ganscher harte toe. „Een iegelijk, die Mij belijden zal voor de menschen, dien zal ook de Zoon des menschen belijden... Maar wie Mij verloochenen zal...” Die woorden met al hunne gestrengte beteekenis doorboorden de ziel van Margaretha. Zou zij nu afvallig worden van Hem, die haar zoo zeer had liefgehad, van den Zaligmaker, dien ook zij zoo zeer beminde? dan voorzeker zou ook zij de veroordeeling verdienen, waarvan gesproken werd. Het mogt onvrouwelijk zijn hare stem te doen hooren, ter verdediging der waarheden die zij zoo van ganscher harte had aangenomen, maar het zou nog grooter en erger bloothartigheid zijn, dan ooit in de ziel van eene ware vrouw had plaats gehad, om te kunnen veroorloven, dat men met zulke lasteringen zou voortgaan. Kan eene dochter het dulden, dat een harer ouders openlijk belasterd wordt, zonder voor hen te spreken? Zal eene zuster verdragen, dat haar broeder of zuster ten prooi is van eerroovers, en er bij stilzwijgen? En was niet de Heer en zijn Evangelie even dierbaar voor Margaretha, als iedere aardse betrekking? Neen, was er zelfs niet voor haar geschreven en tot haar gezegd: „Indien iemand tot Mij komt, en vader of moeder, broeder of zuster boven Mij lief heeft, die is mijns niet waardig, en kan mijn discipel niet zijn.” In een oogenblik was Margaretha's besluit genomen, want zij moest nu spreken, of voor immer blijven zwijgen, en vóórdat de gelegenheid was voorbijgegaan, opende zij den mond. „Gij kunt niet meenen, voorzeker gij meent niet wat gij gezegd hebt.” Deze woorden waren tot den heer gerigt, die zoo even gesproken had; en Margaretha's manieren waren even zacht en kalm, als hare woorden beminnelijk waren. En toch waren zij voor al de aanzittende gasten duidelijk verstaanbaar. „En waarom zou ik niet meenen wat ik gezegd heb, jufvrouw Margaretha?” vroeg de heer vrolijk, ofschoon wel eenigzins verwonderd, terwijl de oogen van al de aanzittende gasten op de jeugdige beschroomde strijdster gevestigd waren. „Omdat het niet waar is; ik vraag u verschooning, mijnheer; ik wilde u niet van leugentaal beschuldigen; ik ben er volkomen van overtuigd, dat gij juist zoo denkt als gij gesproken hebt; maar ik weet dat hetgeen gij gezegd hebt niet zoo is. Inderdaad, gij vergist u zeer, mijnheer.” Margaretha's wangen bloosden eenigzins, terwijl zij sprak, doch hare stem beefde volstrekt niet. Een koor van uitroepingen volgde daarop, doch zij werden alle overstemd door de woorden van den driftigen gastheer, die op eenen harden en gestrengen toon vroeg, wat zijne dochter er mede bedoelde, om aldus zijne gasten te beleedigen. „Ik wilde den heer Evans volstrekt niet beleedigen, vader,” hernam zij, „maar...” en hier begaf haar voor een oogenblik den moed, doch zij herstelde zich spoedig. „Vader,”

zeide zij zeer zachtmoedig, „ik ben misschien te berispen, omdat ik u niet te voren verteld heb, dat ik eene Christin ben, of dit ten minste hoop te zijn. Ik heb den bijbel lief, en ben overtuigd den Heer Jezus ook lief te hebben, en ik kan niet aanhooren dat Hij zelf en zijn Evangelie bespot, gelasterd en verloochend wordt.” De vertoornde vader toonde zijn ongenoeven in zijne blikken, ofschoon hij trachtte dit zoo veel mogelijk in te houden. „Ik wist niet,” zeide hij op een onderdrukten toon, „dat ik eene vrouwelijke heilige in mijn gezin had.” — „Ik bid u zeg er niets meer van,” zeide de heer, die het eerst gesproken had. „De belediging was mij aangedaan, maar het was niet aldus bedoeld, en ik hoop dat jufvrouw Margaretha mij veroorloven zal mijne woorden nader te verklaren.” — „Ik verzoek u dit niet te doen, mijnheer,” zeide de gastheer, „het is de pligt mijner dochter, u verklaring van hare woorden te geven.” — „Dat zeg ik niet, vader,” viel haar broeder Arthur haastig hierop in, „want ik geloof dat zij gelijk heeft. Ik ben volstrekt geen heilige,” voegde hij er lagchend bij; „en dit is zelfs de eerste maal dat ik iets van Margaretha's vroomheid verneem; maar zij heeft alle regt om godsdienstig te zijn, indien zij zulks verlangt; en ik prijs het zeer in haar, dat zij voor hare godsdienst durft opkomen. Ik zou hetzelfde gedaan hebben, indien ik in hare plaats geweest ware, ik zou het alleen maar niet zoo goed hebben kunnen doen.” Het is mij niet mogelijk alles te vertellen wat er nog meer over gesproken werd, want Margaretha's bekentenis was zoo onverwacht geweest, dat allen er door getroffen waren. En niet het minst van allen de jeugdige erfgenaam, die aan hare linkerzijde gezeten was; maar die met zeer veel tact en beleefdheid trachtte de vorige eensgezindheid weer te herstellen, en de jonge dame te beschermen voor verdere onaangename aanmerkingen, door het gesprek eenen anderen loop te doen nemen. Spoedig daarna stond Edith van tafel op, en begaf zich vergezeld van de overige dames naar de zitkamer. „Gij, vooringenomen kind,” zoo begon Edith, zoodra de zitkamer bereikt was; maar Margaretha was naar hare eigene kamer ontsnapt, en zocht aldaar meer kracht en genade, om haar te helpen in de verdere beproevingen, die zij vreesde, en die zij toch zelve had uitgelokt. De tijd der beproevingen was ook inderdaad niet verwijderd. Den volgenden morgen kreeg Margaretha een bezoek van haren vader in haar eigen kamertje. Ik kan u niet zeggen wat er tusschen hen verhandeld werd in het uur, dat zij te zamen doorbragten, want geen van beiden sprak later van die bijeenkomst; maar de onmiddellijke uitslag daarvan was, dat de driftige landheer zijn paard liet zadelen en naar het naaste kerspel reed, om den heer Jones, den hulpprediker, verwijtingen te doen, dewijl hij het hoofd zijner dochter op hol had gebragt, hetgeen hij dan ook met de meeste bitterheid deed. Inderdaad hij leide hem nog meer ten laste, en zaken die moeilijk te dragen waren. Toen hij deze boodschap had afgedaan, en geweigerd had naar de aanmerkingen en ophelderingen van dien heer te luisteren, keerde de heer Lucas naar huis terug, en al de boeken bijeenzoekende, die Margaretha bekend had gelezen te hebben, nam hij ze op en wierp ze in het keukenvuur, waar hij ze allen zag verbranden, zeggende, dat zij geen kwaad meer in zijn huis of ergens elders zouden doen. Neen, in het geheel niet meer. Één boek werd uit de verwoesting gered. De toornige man kon den bijbel zijner dochter niet verbranden; dat durfde hij niet; en het was gelukkig dat hij het niet deed, want die bijbel..... Maar dit zou weer op zich zelf eene andere geschiedenis worden, die ik voor een volgenden avond zal bewaren. Om op de arme Margaretha terug te komen; zij begon nu op eene smartelijke wijze de waarheid en de bedoeling van Christus' woorden te begrijpen: „Meent niet dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op aarde. Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard, en zij zullen des menschen vijanden worden, die zijne huisgenooten zijn.” De uitbarstingen van haar vaders toorn en de onverholten ontevredenheid harer zuster vielen haar zwaar om te dragen. Maar zij werd in staat gesteld dit alles met zachtmoedigheid en verstand te verduren, zoodat zij hoe langer hoe meer de liefde van haren broeder won, die zichzelf op zijne gewone ruwe wijze als Margaretha's kampvechter opwierp. „Maar gij hebt u zelve eene wereld van verdriet op den hals gehaald, mijn klein poesje!” zeide hij eens toen zij alleen waren; „gij zult nu nooit mevrouw M. worden.” „Ik weet zeker dat dit ook nimmer gebeuren zal, Arthur,” hernam zijne zuster met een tevreden glimlach. En zoo eindigde die zaak. Niet lang daarna werd er eene groote bruiloft gevierd van Lord Hendrik M., maar Margaretha was de bruid niet. „Ik ben mooi aan dat vrome zusje ontsnapt,” zeide de bruidegom in vertrouwen tot een zijner vrienden, „maar ik ontsnapte nog maar juist bij tijds.” Dus offerde Margaretha op, wat in de oogen der wereld als eene uitmuntende kans voor een goed huwelijk beschouwd werd, daarbij haars vaders liefde, het vertrouwen harer zuster en menige

vriendschap naar de wereld, terwijl zij aan den anderen kant niets inoogste dan verwijtingen, schande, verachting, bespottig en menige kleine maar toch strenge vervolging, en dat alles voor Christus en zijn evangelie. En bij al die beproevingen van geloof en geduld zou het moeilijk geweest zijn te zeggen, welke van deze twee hoedanigheden het stille meisje het meest kenschetsten: de zachtheid waarmede zij de beledigingen en het onrecht verdroeg, dan wel de kracht waarmede zij de verzoeking of vleijerij weerstond.

„Zalig zijn zij die treuren,” zeide de heer Townley, toen mijne vriendin wel eenigzins plotseling haar verhaal afbrak. „Ik twijfel er niet aan of de vrede Gods maakte uwe jonge vriendin gelukkig te midden van al haar leed; ook heeft voorzeker de God van alle genade, die Margaretha tot zijne eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus geroepen heeft, nadat zij eenigen tijd geleden had, haar steeds meer bekrachtigd en gesterkt in haar geloof. Ik hoop evenwel dat uwe geschiedenis een gelukkig einde zal genomen hebben, ook met betrekking tot anderen, zoowel als voor het volgende leven uwer heldin.”

„Zij heeft ook een gelukkig slot,” hernam mevrouw Scott; „doch dit behoort tot eene andere geschiedenis.”

Hier eindigde het gesprek, en op verzoek van een uit ons midden werden de volgende verzen gezongen:

Verheugt u, die in God gelooft,
Hij zal uw zaak de zijne maken,
De kracht des woords wordt niet verdoofd,
De Heer zal nimmer u verzaken.

Al zijt gij zwak, vrees daarom niet,
Gij zult niet in den strijd bezwijken;
De Heer, die hier uw worstlen ziet,
Zal nimmer van de zijnen wijken.

Hij zelf, Hij streed dien strijd voor u,
En mogt gij Hem slechts meer beminnen,
't Gebed in nood hoort Hij ook nu,
Met Hem zult g' eenmaal overwinnen.

WAT EEN MENSCH ALLE DAGEN TE BEDENKEN HEEFT.

VAN DR. J. J. GREYNEUS,

in Bazel gestorven 30 Aug. 1617.

1. Dat hij tot Gods eer is geschapen, en verlost moet worden door JESUS CHRISTUS.
2. Dat hij nimmer van zijnen waren God mag afwijken, om aller schepselen, wellusten, menschengunst of ongunst, of gevaren wil.
3. Dat de eeuwigheid en zaligheid in alle opzigten boven den duur van dit korte sterfelijke leven moet gesteld worden.
4. Dat voor de ziel meer gezorgd moet worden dan voor het ligchaam.
5. Dat wij aan de beloften der Goddelijke genade moeten vasthouden, al verliezen wij ook alle tijdelijk goed, met de gunst en de eer der wereld.
6. Dat men God en zijn volk meer moet liefhebben dan al het andere wat iemand in de wereld lief is.
7. Dat het des Christens hoogste kunst is: gelooven wat men niet ziet, maar in het Evangelie leert; hopen wat daarin wordt toegezegd; God lief hebben, wanneer het ons ook toescheen, als hadde Hij ons niet lief; en daarin ten einde toe volharden.
8. Dat men voor de vijanden liever God moet bidden, dan kwaad van hen spreken, of hun leed doen; ook dat men van geen welafgestorvene iets kwaads mag spreken.
9. Dat onze smarten en bekommernissen verzacht worden, wanneer men bedenkt dat God ons gewisselijk in genade tegenkomt—Hij zal helpen en alle leed verzachten.
10. Dat God de vromen vernedert, opdat Hij ze verhoogt; maar de goddeloozen ook dikwerf verhoogt, opdat Hij ze nederwerpe en te gronde rigte; en nadat Hij in dezen tijd onder zijne vijanden geregeerd heeft, in de volgende eeuwigheid in alle uitverkorene zalige engelen en menschen alles zijn zal.

Daarvoor zij lof en dank Gode, den Vader, Zoon en Heiligen Geest! Amen.

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING.

UITGEGEVEN DOOR DE
NEDERLANDSCHE ZONDAGSCHOOL-VEREENIGING.

DE DEUR ZONDER KLOPPER.

HOOFDSTUK I.

DE BEELDTENIS VAN EEN ZELFZUCHTIGE.

Daar was toch zeker eens een klopper aan geweest, want er waren ontegenzeggelijk drie gaten, of kenmerken waar de gaten geweest waren, wel is waar toegestopt en over heen geschilderd, maar die toch nog altijd zeiden: „hier waren drie spijkers,” (en de slotsom hiervan was onvermijdelijk) „die eens een klopper vasthielden.”

Maar waar bleef de klopper, wat was daarvan geworden? Waar was hij gebleven? Misschien was hij met een wettig doel afgenomen, misschien was hij wel gestolen, misschien was hij door straitschenders er af gehaald; men kon bij geene mogelijkheid grondige bewijzen bijbrengen voor het verdwijnen van den klopper. Wat was er van geworden? Hij lag misschien in een donkeren hoek, onder oud ijzerwerk, of als hij van koper geweest was, dan was hij misschien met puimsteen en vitriool opgepoest geworden, en prijkte nu op eene gelukkiger deur. Gelukkiger? die vraag zal zoo aanstonds beantwoord worden.

Het huis werd door eenen heer bewoond, aie, zoo als hij dacht,
DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

boven het genoeg om een klopper te bezitten, verheven was. Door eenen enkelen gebiedenden slag met zijn wandelstok, welke slag duidelijk sprak „hier ben ik,” kon hij zijne haastige voetstappen in huis zetten, wanneer hij bij toeval zijnen sleutel vergeten had, en dus zichzelf niet kon binnenlaten. Maar dan zijne vrienden?

Hij had er maar zeer weinig, en deze woonden ver van hem af. Diegenen, welke van lateren oorsprong waren, en meer in de buurt woonden, telde hij niet genoeg, om het te bejammen, dat zij dikwijls te vergeefs aanklopten en teleurgesteld heengingen. Wanneer hij meer dan ooit voor eenige stoorning bevreemd was, dan zat hij met een zelfzuchtigen glimlach over zijn nieuwspapier heengebogen, zeer verheugd dat Carolien ver weg en achter in het huis bezig was; dan deed hij niet open, wanneer een ongelukkige bezoeker met knokkels, vuist of stok te vergeefs tegen de vesting aanklopte. Een zeker ongeduld in het laatste aankloppen aangeduid, deed hem zijne courant neerleggen, zachtjes naar het venster treden, en door de reten van het blind heengluren, (want dit was altijd gesloten), dan wist hij dat de vijand verjaagd was, en trachtte hij aan den vorm van den rug te ontdekken wie er geweest was.

Maar dan de brievenbesteller? Brievenbesteller! wat had hij met den brievenbesteller te maken? Hij had hem waarlijk niet noodig! Het

zien van een brief alleen bragt hem uit zijn humeur. Hij vond een smeekschrift, eene klacht van een pachter, een brief dien hij niet noodig had, alles even onaangenaam. Hij had nooit opgehouden met het gouvernement te hekelen over het invoeren van de stuiverspost; iedere ramp, die het land geleden had, of waarmede het bedreigd werd, iedere huiselijke moeilijkheid, waarover in zijn bijzijn geklaagd werd, werd aan de stuiverspost toegeschreven. Het gezigt alleen van den ouden brievenbesteller, op zijn groen karretje, gaf hem, als hij zijn venster voorbreef, reeds eene onaangename gewaarwording; een geregeld klop, klop aan zijne deur, door een rammelenden ijzeren of klinkenden koperen klopper veroorzaakt, zou hem waanzinnig gemaakt hebben. Carlien, eigenlijk gezegd Caroline, zijne eenige waschvrouw, brouwer, bakker, keukenmeid, schoenpoetser, tuinman, loopjongen en huishoudster, vervulde al deze verschillende postjes, zonder te kunnen lezen of schrijven. Zijne stellige overtuiging was, dat, indien zij deze verderfelijke bekwaamheden bezeten had, zij onbekwaam of ongeneigd, hetgeen bij hem op hetzelfde neêrkwam, zou zijn, om iets goed te kunnen doen. Als hij in haren stand iemand ontmoette die kon lezen, zoo zag hij dien persoon vol argwaan aan; en indien het schrijven nog bij het lezen gevoegd was, zoo werd de argwaan in zekerheid veranderd, en hij gaf dien persoon geheel op.

En nu zal de lezer kunnen begrijpen, waarom de heer Gammidge gelukkig kon zijn in een huis zonder klopper, ten minste als hij gelukkig was. Of hij gelukkig was? ja dit is nu juist de vraag.

Maar was er dan geene schel? Ja en nog daarbij een ijzerdraad en een handvat; maar het een of ander ongeluk, of, even als met den klopper, het een of ander bepaald oogmerk had de goede verstandhouding verstoord, die tusschen deze drie zaken bestaan moet, om behoorlijk te kunnen werken. Om dit te verklaren moet ik zeggen, dat het ijzerdraad doorgesneden was, en half bij de schel, half bij het handvat hing te bengelen, en zoo was dit laatste onbruikbaar geworden en de bel bleef in rust. Maar de heer Gammidge was even ver boven schellen als boven kloppers verheven. De eenige persoon in de stad, wien hij niet onmiddellijk den rug toekeerde, was de dokter. Eene heimelijke vrees voor den dood, een zenuwachtige angst voor ziekte, en, inderdaad eene hevige ongerustheid bij de minste ongeregelde in zijn gestel, boog zijn hart en hoofd voor die gezende kracht, en nimmer zou hij den dokter in het minste willen beleedigen. En toch had hij nog nimmer eene wezenlijke ziekte gehad, of den gunstigen invloed zijner bekwaamheid ondervonden; maar hij had een bijgeloovig denkbeeld, dat, indien hij met den geneesheer op een goeden voet was, dit reeds voldoende zijn zou, om iedere ramp van hem te weeren.

Hij zou anders toch wel eene verontschuldiging hebben kunnen vinden ten opzichte van die voorkeur, als het genoegen om hem te zien de grondslag daarvan geweest was; want dokter Hendrie was de algemeene vriend der stadgenooten. Altijd ernstig in zijn beroep, waarin hij tevens eene zeer groote bekwaamheid bezat, maakte zijn levendige, hartelijke aard hem evenzoo aangenaam als hij nuttig was, en als de algemeene gunst hem het hoofd op hol had kunnen brengen, zou dit zekerlijk het geval zijn geweest; maar hij was evenzeer boven volksgunst verheven, als de heer Gammidge boven kloppers en schellen.

Het is natuurlijk, dat Gammidge met zijn tegenzin voor de nadering van ziekte en dood, ook zeer voorzigtig leefde. Hij was edelmoedig en toegevend genoeg voor zichzelf, om te zorgen dat hij zijne levenskrachten bij elkander hield, en toch matig in zijne genietingen, zoodat hij een juist evenwigt wist te bewaren tusschen de twee zeer gewone mislagen, „eten om te leven,” en „leven om te eten,” beide zeer groote dwalingen in zijne oogen. Inderdaad wat de oogen van den heer Gammidge betreft, moet ik zeggen, dat zij met de koelheid van een strengen regter de wegen van anderen gadesloegen, maar tevens met al de warmte van vrijzinnige toegevendheid op zijnen eigenen weg gevestigd waren, en nooit inderdaad werd de eene mensch zoozeer toegejuicht door den anderen, om zijne wijsheid, bescheidenheid en andere minder groote hoedanigheden, als Jan Gammidge door Jan Gammidge. Zijne oplettendheid op zijn leefregel, zijne gewoonte om vroeg op te staan en beweging te nemen in de open lucht en andere maatregelen, die hij als hoofddeugden beschouwde, verheven hem in zijne eigene schatting, alsof hij inderdaad een zeer voorbeeldig werk verrichtte, en aan de wereld eene zeer groote dienst bewees, door het bestaan van Jan Gammidge voor haar in het aanzijn te behouden!

Het was klaarblijkelijk dat hij ten minste er aldus over dacht; want als hij over den dood van iemand hoorde spreken, zeide hij gewoonlijk „De wereld kan het wel zonder hem stellen,” of: „het is geen groot verlies,” of nog erger: „eene goede uitkomst!” Er waren maar zeer

weinig, die hij met een hoofschudden vereerde, zeggende: „'t is jammer! hij volgde mijn raad niet, 't is wel jammer.” Hij deed 's morgens eene vrij lange wandeling en 's middags nogmaals, waarvan hij zeer zelden afweek. Zijne morgenwandeling was van eene zachte helling van den voet des heuvels, waartegen zijn huis stond, tot aan den top. Hier, hoe ongunstig het weêr ook mogt zijn, naar het jaargetijde gekleed, voorzien van regenjas en regenscherm, kon men Jan Gammidge iederden morgen, zelfs bij den sterksten regen vinden, en als de dag eenigzins uitlokkend was, zag men hem daar rondkijken als een wel voldane pelgrim, die zeer ingenomen was met zijn eigen regtvaardig werk. Maar het was op een schoonen dag, te midden van vele andere fraaije dagen in het begin van den herfst, waarop wij hem ontmoeten, na deze lange voorrede voor den lezer. Hij had zijne taak reeds bijna volbragt; nog eene achtste mijl verder naar gindschen stam, aan de andere zijde dier hut, waaruit de blaauwachtige rook opsteeg, tusschen de met geel en rood gekleurde boomen, en dan zou hij omkeeren en den heuvel weêr afdalen. De stam werd bereikt en volgens gewoonte om zich heen ziende (niet dat hij juist altijd iets bijzonders zag, daar niets hem meer belang inboezemde dan zijne kousebanden, waarmede hij ook altijd zijne nasporingen eindigde, om te zien, of zij onder dat moeilijke klimmen niet losgegaan waren) was hij gereed om den togt huiswaarts te ondernemen.

Toen hij de hut voorbijging, zag hij dat er iemand uit kwam. Ja waarlijk het was dokter Hendrie! Dokter Hendrie daar! en nog wel te voet, want er was geen rijweg naar de hut. Hij wachtte een weinig tot dat de dokter kwam, want hij was het, die den grooten weg bereikt had, en voegde zich bij hem. „Wel dokter! ik verwachtte u daar niet,” riep hij uit, toen zij elkander ontmoeten. „Ik dacht ook weinig dat ik daar zou moeten zijn, dat verzeker ik u, mijnheer Gammidge,” antwoordde dokter Hendrie.

„Het is een slechte wind, die iemand niet iets goeds aanwaait; ik zal dus daarvoor het genoegen van uw gezelschap genieten tot aan den voet van den heuvel. Ik verlangde toch reeds lang u te spreken dokter, over een weinig pijn die ik in mijn linker schouder gehad heb,” en Gammidge trad in eene zeer langdurige beschrijving van iedere pijn of nadering van pijn, die hij in zijn schouder gevoeld had. Dokter Hendrie deed alsof hij luisterde, ofschoon hij er eigenlijk geen woord van hoorde, en toen Gammidge, die in het eerst door zijne oplettendheid gestreeld was geworden, er op het laatst eenig vermoeden van kreeg, en het hoofd omwendde om hem aan te zien, bemerkte hij dat de dokter in diep nadenken over een ander onderwerp verzonken was. Het ophouden met spreken maakte meer indruk dan de woorden zelve gedaan hadden. Dokter Hendrie beantwoordde den onderzoekenden blik, die daarmede gespaard ging.

„Slechte spijsvertering, mijnheer Gammidge.”

Als de heer Gammidge beschuldigd was geworden van tooverij of opstand, had hij niet meer verontwaardiging kunnen toonen, dan bij deze beschuldiging van slechte spijsvertering.

„Hoe zou het in de wereld mogelijk kunnen zijn, dat ik mij eene slechte spijsvertering op den hals kon halen? Houd ik mij dan niet aan een zeer strengen leefregel, neem ik dan niet de noodige beweging, en denk ik niet aan mijne gezondheid van den morgen tot den avond?”

„Dat is zeer wel mogelijk,” antwoordde de dokter, die weer eenigzins tot zijne vorige mijmering teruggedreven was; „maar bij al de zorg die gij er voor draagt, kan toch de maag niet altijd goed blijven; gij weet, de mensch is een broos vergankelijk wezen, en in zijne beste dagen niets dan ijdelheid, en, hoe sterk het huis ook moge geweest zijn, zullen er op uwe jaren toch barsten en scheuren in moeten komen.”

Scheuren en barsten! zijne jaren! de maag zou niet altijd goed blijven! Hoe erg onaangenaam! De heer Gammidge gevoelde eene huivering door zijne leden; de warmte die hij door de wandeling verkregen had, werd door een gevoel van kilheid gevolgd, hij begon te wenschen dat hij den dokter niet ontmoet had.

Maar nu begon dokter Hendrie tot zichzelf te komen; hij zag de uitwerking die zijne woorden op zijn medgezel hadden; hij was medelijdend van aard, en ofschoon hij de waarheid voor zijnen patient nooit verborgen hield, wachtte hij zich toch altijd om die in haar geheel te zeggen, waar het niet welkom was, opdat hij niet door gebrek aan sympathie, of nooddelooze hardheid, de smart zoo vermeederen, die de waarheid moest veroorzaken.

„Gij ziet, vriend,” zeide hij, „gij daalt even als ik den heuvel reeds af (hij zelf was vrij wat jonger dan zijn medgezel), wij zijn de menschen niet meer die wij geweest zijn; wij kunnen niet verwachten ons te gevoelen gelijk voor vijf en twintig jaar; maar daar is een arme

knaap in dat huis, in den bloei des levens, die sterven moet en geene kunst kan hem redden."

Indien het geheele huis met al zijne bewoners in het graf ware verzonden, zou de heer Gammidge minder bewogen zijn geworden, dan hij geweest was bij het denkbeeld van slechte spijsvertering, of wat nog erger was, bij dat van scheuren en barsten.

"Ik hoopte eerst," zeide de dokter, "dat er nog iets aan te doen zou zijn, hij begon veel sterker te worden, maar gisteren nacht is er weer eene bloedspuwing bij gekomen, en hij zal het nu, vrees ik, niet lang meer maken." Het was nu de beurt van den heer Gammidge om na te denken, en hij deed het ook; doch niet over de mogelijkheid van herstelling des hutbewoners, maar hij dacht ernstig na over zijne leefregels, en poogde hier of daar eenen misslag te ontdekken. "Wat uwe pijn betreft," zeide de dokter, "ik zal eens bij u komen en er met u over praten. Ik heb nu haast, maar ik zal heden avond, als ik kan, den armen man nog eens gaan bezoeken, en daarna zal ik u nog even komen spreken. Ik denk zeker, dat het niets dan eene voorbijgaande zaak is, die door eene kleinigheid is weg te nemen. Gij ziet er goed uit, en schijnt zeer wel te zijn, voor zooverre ik naar uw uiterlijk, gang en kleur kon oordeelen." Dit was een heelende balsem, en zoo verzachtend, dat Gammidge er toe kwam om te zeggen, dat hij hoopte, dat de man nog mogt herstellen. "Hij zal niet beter worden," zeide de dokter, "en hoe gewoon ik ook aan den dood ben, zoo kan ik dien armen man, die zoo vroeg ten grave zal dalen, noch zijne ongelukkige vrouw, die weldra weduwe, en de kinderen die welhaast weezen zullen zijn, uit mijne gedachten zetten."

"Ja, dat komt er van als men zoo vroeg trouwt. Die groote gezinnen zijn een ware last voor het kerspel, indien zij de ouders verliezen," zeide Gammidge.

"Vijf arme kleine schepseltjes," zeide de dokter, die naar de laatste woorden van zijn medgezel niet eens geluisterd had, "en de vrouw is daarenboven niet sterk."

"Dat is het juist, waarover ik klaag; zij zal zeker ook wel spoedig sterven, en dan komen zij alle vijf voor rekening van het kerspel, het is toch waarlijk al te erg."

"Wat zegt gij?" zeide de dokter, zich eensklaps tot hem wendende, "zoudt gij dan meenen, dat een arme man alle huiselijk geluk zou moeten opgeven, omdat hij kan ziek worden en sterven?"

"Ik zou willen dat zij niet trouwden, voordat zij zoo ver waren, om genoeg voor hun gezin na te kunnen laten, in geval van ziekte en dood," antwoordde Gammidge.

"Dan zouden negen en negentig van de honderd armen in het geheel niet trouwen," hernam de dokter.

"Nu, en wat zou dat schaden! ik ben nooit getrouwd geweest, en ik geloof, vergeef mij dokter, ik weet dat gij hierin met mij verschilt, dewijl gij zelf een beminlijk gezin hebt, maar een man die zich buiten de onrust van het leven weet te houden door ongetrouwd te blijven, is zeer te —"

"Is zeer te bewonderen over zijne wijsheid en te benijden om zijn geluk, is het niet zoo?"

"Wel ja, het is er ten minste niet ver af," zeide Gammidge, met een inwendig gevoel van vreugde, dat hij die man was.

"Nu dewijl gij uwe gevoelens niet onteinsd hebt, omtrent degenen die huwen, veroorloof mij, de mijnen te zeggen omtrent degenen, die niet trouwen, ten einde al hunne zorgen aan hunne eigene kostbare personen te kunnen toewijden. Ik beschouw hen als de kortzigtigste aller stervelingen, die aldus zonder vreugde voortleven, en die sterven zonder gemist te worden. Ik zou op dit punt welsprekend kunnen worden, maar ik heb geen tijd, mijn paard wacht ginds bij den hoek."

"Vreugdeloos, dat denkt hij," zeide Gammidge, toen hij hem te paard zag stijgen en wegrijden. "Ik zou wel eens willen weten wat hij onder vreugde verstaat! hij heeft een aardig troepje kinderen, en hij draaft zelf overal heen, om den schoorsteen te laten rooken en den pot te vullen. Niet gemist worden! zeker, hem komt de eer toe, dat hij wel gemist zou worden; maar wat beteekent dat ook? wien kan het schelen, of hij al dan niet gemist zal worden?"

Het was toch vreemd, dat verscheidene malen op dien dag de toornige vraag door den heer Gammidge herhaald werd: wien kan het schelen of hij gemist zal worden? En hoewel hij hierop altijd met een verachtelijken glimlach antwoordde, zoo zeide zijn hart hem toch, dat er iemand was, aan wien de gedachte van den eenzamen dood eens eenzamen mans niet aangenaam was, en dat was Jan Gammidge.

Zijn gesprek met dokter Hendrie had hem een onaangenaam indruk achtergelaten; en als de pijn in den schouder tegen den avond

niet met meer hevigheid ware teruggekomen, zoo zou hij half geneigd geweest zijn den dokter te vergeefs aan de deur te laten kloppen en stil weer laten heengaan; want hij wist wel, dat deze niet tweemaal zou aankloppen. Maar de liefde voor zijne gezondheid en zijn leven overwonnen alles, en hij gelastte aan Carlien, om op te letten en te luisteren, ten einde den dokter dadelijk binnen te laten als zij hem hoorde kloppen.

Carlien was bezig met het mostaardzaad en het bitterkers, dat zij gedroogd had uit te zoeken, en keek haar meester zeer twijfelachtig aan, toen zij dat bevel ontving.

"Gij hoort wat ik zeg?" vroeg Gammidge.

"Ik begrijp niet hoe ik hem zal kunnen hooren, als ik bezig ben met het zaad fijn te stampen," antwoordde Carlien, met eene zekere uitdrukking op haar gelaat, waarvan Gammidge de beteekenis zeer wel begreep, en die zeggen wilde: "laat mij alleen."

"Dan zoudt gij beter doen om dat geweld maken tot op een anderen tijd uit te stellen," zeide hij, terwijl hij spoedig wegliep, om geen antwoord te hooren, dat eene berisping noodzakelijk zou maken.

"Zij wordt," zeide hij, toen hij bij zijn vuur zat, "heel lastig, en hoe meer ik haar toegeef, hoe meer ik het moet doen, ik bemerk dit dagelijks."

De oogen van den heer Gammidge hadden zich hierin niet bedrogen. Carlien was zich reeds lang bewust geweest van hare onmisbaarheid voor haren meester, en als zij uit haar humeur was, zoo als dezen morgen gebeurde, gaf zij zich niet de minste moeite om dit te verbergen, wetende dat hij haar niet missen kon; misschien bestond die zekerheid slechts in het verborgene, en had zij die zelfs nooit in woorden openbaar gemaakt, maar toch, zij bestond.

"Ik zou wel gek zijn, als ik mijn werk van uur tot uur ging verschuiven, alleen om naar de deur te luisteren; waarom wil hij geen klopper hebben, even als alle andere menschen?"

Dit waren de woorden die Gammidge ontloopen was, en het was maar goed dat hij ze ontliep, want zij zouden hem geërgerd hebben. — Waarom had hij geen klopper? Zij wist zeer goed waarom hij er geen had, en het doen van die vraag, zoo als zij haar deed, was niet anders dan om hem den uitdagenden handschoen toe te werpen. In alle andere zaken, behalve omtrent den klopper, was zij het met haren meester eens, of om beter te zeggen: de meester was het met haar eens; want bij al de postjes, die door haar vervuld werden, kon men dat van meesters er nog wel bijvoegen.

Ja, meesters; de onafhankelijke Jan Gammidge, die pochte op zijne vrijheid, en die geene huiselijke zorgen scheen te hebben, die met medelijden op zulke echtgenooten neerzag, die de onvolkomenheden hunner vrouwen te verduren hadden, en op vaders die zorgen of verdriet van hunne kinderen hadden; hij die altijd vergelijkingen maakte tusschen zijn gelukkig lot en het ellendig of ten minste verdrietig lot van anderen, was in zijn eigen kasteel, waar hij zich verbeeldde en ook aan anderen wilde doen gelooven als heer en meester te regeren, niets anders dan de ondergeschikte dienstknecht zijner eigene dienstbode.

Maar hij had dit nog nooit zoo opgemerkt als op dien avond, toen hij haar beval, naar het aankloppen van dokter Hendrie te luisteren.

HET KWAAD.

Welke is de eigenlijke, eerste oorzaak des kwaads? Hoe heeft de Almachtige God het in de wereld kunnen toelaten? Over deze vraag tobben velen, die door hun geweten gefolterd een schuilhoek voor zichzelf in hunnen boezem zouden zoeken. Beschaamd over hunne onreine daden en toch door lust en gewoonte daaraan te veel gebonden, om daar zoo opeens mede te breken, doen zij heel wat wijsheidsstof voor die vraag opgaan, om zich daarin voor de verwijtingen van den regter binnen hen te verschuilen. Wijzer is het te doen als de landman, die koeijen in zijn rijpend graan ontdekt. "Jongens," is zijn woord, "maakt dat gij ze er uitjaagt en staat niet te vragen hoe zij er inkwamen. Haast u, want hoe langer gij praat, hoe meer zij bederven." Evenzoo betaamt het ons te doen tegenover het kwaad, dat ons en het onze verderft.

Spitsvindige betoogen over de zwaartekracht redden geen drenkeling, en leerstellige bespiegelingen en twisten behielden nog geene enkele menschenziel.